

ORDU İLİNİN RESMİ KAYNAKLARDAKİ YER ADLARI ÜZERİNE İNCELEMELER

OSMAN ALBAYRAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

YENİ TÜRK DİLİ

**T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ORDU İLİNİN RESMİ KAYNAKLARDAKİ YER ADLARI ÜZERİNE
İNCELEMELER**

Osman ALBAYRAK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI / YENİ TÜRK DİLİ**

**AKADEMİK DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. SALİM KÜÇÜK**

ORDU 2011

ÖZET

[ALBAYRAK, Osman], [*Ordu İlinin Resmi Kaynaklardaki Yer Adları Üzerine İncelemeler*], [Yeni Türk Dili], Ordu, [2011].

Konusu yer adlarını incelemek olan yer ad bilimi, milli unsurlar arasında önemli bir yer teşkil etmektedir. Yer ad bilimi bir milletin kültürü ile coğrafyası arasındaki bağı açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bir milletin tarih boyunca yaşadığı toprakları işaret etmesi açısından da yer ad biliminin önemi büyüktür.

Çalışmada, yer ad bilimine katkı yapmak amacıyla Ordu ili, ilçe ve köy adları değerlendirilmiştir. Ordu yer adları; anlam yönünden, şekil yönünden, söz varlığı yönünden incelenmiş ayrıca Ordu ili ve ilçelerinin tarihçesi hakkında bilgiler verilmiştir.

Yapılan incelemelerde Ordu ili yer adlarına Türkçenin damga vurduğu görülmektedir. Diğer diller ise din, sanat, ticaret vb. etkileşimler ile Türkçeye girmiş kelime şekilde yer adlarına yansımıştır.

Anahtar kelimeler: Ordu, yer ad bilimi, dil bilim, söz varlığı, tarih

ABSTRACT

[ALBAYRAK, Osman], [*Investigations For The Province Of Ordu Place Names On Official Sources*], [The New Turkish Language], Ordu, [2011].

The subject which examine toponomy have important place bitwixt the national elements. Toponomy put forth the connection clearly between a nation's culture and geography. At the same time toponomy is so important for pointing the lands where a nation lives trough the history.

At this study, Ordu city,district and town names have been evaluated for making contribution to toponomy. The place names of Ordu; have been examined from their meaning, shape, word being ; also have been given informations about Ordu city and district history.

At the made observations, Turkish language that has stamped to the place names of Ordu has been seen. Also The other languages have entered to Turkish language whit religion, art, trade esc. interactions that have reflected to the place names..

Key words: Ordu, toponomy, linguistics, word being, history.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı:	Osman ALBAYRAK
Doğum Yeri ve Tarihi:	Arsin / 04.09.1986
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi:	19 Mayıs Üniversitesi / Ordu Fen Edebiyat Fakültesi / Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi :	—
Bildiği Yabancı Diller :	İngilizce
Bilimsel Etkinlikleri :	Güney Kafkasya Halkları Dil-Tarih-Kültür İlişkileri Uluslar Arası Bilgi Şöleni / Gürcistan'da Bir Türk Boyu Urumlar
İş Deneyimi	
Uygulamalar :	—
Projeler:	—
Çalıştığı Kurumlar:	—
İletişim	
E-Posta Adresi :	osmanalbayrak_1461@hotmail.com
Telefon:	
Ev:	
Cep:	
Tarih ve İmza:	

ÖNSÖZ

Ad, insanların canlı ve cansız bütün varlıkları ayırt etmek için kullandıkları bir kavramdır. Ad bilim (Onomastik) ise adlar üzerinde incelemeler yapan bilim dalının adıdır. Kişi Adları Bilimi (Antroponomi), Yer Adları Bilimi (Toponomi), Su Adları Bilimi (Hidronomi), Dağ Adları Bilimi (Oronomi) gibi dallara ayrılmaktadır.

Tez çalışmasının konusu Ordu ili yerleşim yeri adlarıdır. Konu il, ilçe, belde ve köy adları incelenmesi ile sınırlandırılmıştır. Yapılan çalışmanın amacı yer adlarını şekil, ses ve köken açısından inceleyerek yer ad bilimine katkıda bulunmaktır. Ayrıca Ordu iline kültürel katkıda bulunmak da hedefler arasındadır.

Tez çalışmam esnasında hiçbir konuda yardımlarını esirgemeyen ve her sıkıntıda benimle yakından ilgilenen danışman hocam sayın Yrd. Doç. Dr. Salim KÜÇÜK'e, kaynaklara ulaşmam konusunda destek veren bölüm başkanım sayın Doç. Dr. İsmail DOĞAN'a, çalışma boyunca desteklerini gördüğüm Tarih bölümü öğretim üyesi sayın Doç. Dr. İlhan EKİNCİ'ye ve maddi manevi her zaman yanımda olan aileme teşekkürü borç bilirim.

Osman ALBAYRAK

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖZGEÇMİŞ.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	xii
EKLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR.....	xv

GİRİŞ.....	1
------------	---

1. BÖLÜM

1.1.YER AD BİLİMİ.....	6
1.1.1. Yer Ad Bilimi Nedir?.....	8
1.1.2. Yer Ad Biliminin Önemi.....	10
1.1.3. Yer Ad Biliminin Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi.....	13
1.1.4. Türkiye'deki Yer Adları Bilimi Çalışmaları.....	18

2. BÖLÜM

2.1.ORDU VE İLÇELERİNİN TARİHÇESİ.....	25
2.1.1. Ordu İli Tarihi.....	25
2.1.2. Akkuş İlçesi Tarihi.....	27
2.1.2.1.Türkler Öncesi Dönem.....	27
2.1.2.2.Türk-İslam Dönemi.....	28
2.1.3. Aybastı İlçesi Tarihi.....	30
2.1.3.1.Türkler Öncesi Dönem.....	30
2.1.3.2.Türk-İslam Dönemi.....	31
2.1.4. Çamaş İlçesi Tarihi.....	32
2.1.5. Çatalpınar İlçesi Tarihi.....	33
2.1.6. Çaybaşı İlçesi Tarihi.....	33

2.1.7. Fatsa İlçesi Tarihi.....	35
2.1.8. Gölköy İlçesi Tarihi.....	37
2.1.9. Gülyalı İlçesi Tarihi.....	38
2.1.10. Gürgentepe İlçesi Tarihi.....	39
2.1.11. İkizce İlçesi Tarihi.....	40
2.1.12. Kabadüz İlçesi Tarihi.....	40
2.1.13. Kabataş İlçesi Tarihi.....	42
2.1.14. Korgan İlçesi Tarihi.....	42
2.1.15. Kumru İlçesi Tarihi.....	44
2.1.16. Mesudiye İlçesi Tarihi.....	46
2.1.17. Perşembe İlçesi Tarihi.....	48
2.1.18. Ulubey İlçesi Tarihi.....	49
2.1.19. Ünye İlçesi Tarihi.....	50
2.1.19.1. Türkler Öncesi Dönem.....	50
2.1.19.2. Türk-İslam Dönemi.....	51

3. BÖLÜM

3.1.ORDU İLİ YERLEŞİM YERİ ADLARININ ANLAM İNCELEMESİ.....	54
3.1.1. Tabiat ve Coğrafi Koşullara Dayanan Yer Adları.....	54
3.1.1.1.Çevre İle İlgili Yerleşim Yeri Adları.....	54
3.1.1.1.1. Yön Bildiren Yer Adları.....	54
3.1.1.1.2. Konum Bildiren Yer Adları.....	55
3.1.1.1.3. Coğrafya Adları.....	57
3.1.1.1.3.1.Kaynağı Su Olan Adlar.....	57
3.1.1.1.3.1.1. Su.....	57
3.1.1.1.3.1.2. Çay.....	57
3.1.1.1.3.1.3. Dere.....	58
3.1.1.1.3.1.4. Pınar.....	58
3.1.1.1.3.1.5. Göl.....	59
3.1.1.1.3.1.6. Su İle İlgili Diğer Adlandırmalar.....	59
3.1.1.1.3.2.Kaynağı Yer Şekilleri Olan Adlar.....	60
3.1.1.1.3.2.1. Dağ.....	60

3.1.1.1.3.2.2. Tepe.....	61
3.1.1.1.3.2.3. Kaya.....	62
3.1.1.1.3.2.4. Taş.....	62
3.1.1.1.3.2.5. Düz.....	63
3.1.1.1.3.2.6. Yer.....	63
3.1.1.1.3.2.7. Yayla.....	63
3.1.1.1.3.2.8. Kışla.....	64
3.1.1.1.3.2.9. Alan.....	64
3.1.1.1.3.2.10. Çukur.....	64
3.1.1.1.3.2.11. Bayır.....	65
3.1.1.1.3.2.12. Yurt.....	65
3.1.1.1.3.2.13. Kaynağı Yer Şekilleri Olan Diğer Yer Adları.....	65
3.1.1.1.4. İçerisinde Renk Adı Geçen Adlandırmalar.....	66
3.1.1.1.4.1. Ak.....	67
3.1.1.1.4.2. Akça.....	67
3.1.1.1.4.3. Al.....	67
3.1.1.1.4.4. Ala.....	68
3.1.1.1.4.5. Boz.....	68
3.1.1.1.4.6. Çal.....	68
3.1.1.1.4.7. Gök.....	68
3.1.1.1.4.8. Kara.....	69
3.1.1.1.4.9. Karaca.....	69
3.1.1.1.4.10. Kızıl.....	69
3.1.1.1.4.11. Sarı.....	70
3.1.1.1.4.12. Sarıca.....	70
3.1.1.1.4.13. Yeşil.....	70
3.1.1.1.4.14. Renklerle İlgili Diğer Adlandırmalar.....	71
3.1.1.1.5. Astronomi İle İlgili Adlar.....	71
3.1.1.1.6. Hava Olayları İle İlgili Adlandırmalar.....	72
3.1.1.1.7. Sayı Adları.....	72
3.1.1.1.7.1. Asıl Sayı Sıfatları.....	72
3.1.1.1.7.2. Topluluk Sayı Sıfatları.....	73
3.1.1.1.8. Maden ve Madenle İlgili Adlar.....	73

3.1.1.1.8.1.Maden Sözcüğü İle İlgili Yer Adları.....	73
3.1.1.1.8.2.Altın-Gümüş.....	73
3.1.1.1.8.3.Diğer Madenler.....	73
3.1.1.1.9. Zaman Kavramıyla İlgili Adlar.....	74
3.1.1.1.9.1.Gün Sözcüğü İle Oluşturulanlar.....	74
3.1.1.1.9.2.Mevsim, Ay ve Gün Adları İle Oluşturulanlar.....	74
3.1.1.1.10. Ölçü Belirten Adlar.....	75
3.1.1.2.Bitkilerle İlgili Yerleşim Yeri Adları.....	76
3.1.1.2.1. Çiçek ve Çiçek İle İlgili Adlar.....	76
3.1.1.2.2. Meyve ve Meyve İle İlgili Adlar.....	76
3.1.1.2.2.1.Elma, Armut.....	76
3.1.1.2.2.2.Kiraz.....	77
3.1.1.2.3. Ağaç ve Ağaç İle İlgili Adlar.....	78
3.1.1.2.3.1.Gürgen.....	78
3.1.1.2.3.2.Çam.....	78
3.1.1.2.3.3.Diğer Adlandırmalar.....	78
3.1.1.2.4. Tahıl Adları.....	79
3.1.1.2.5. Sebze Adları.....	79
3.1.1.2.6. Diğer Bitki Türleri, Bitki Parçaları ve Bitkilerin Yetiştikleri Alanlar İle İlgili Adlar.....	79
3.1.1.3.Hayvanlar İle İlgili Yerleşim Yeri Adları.....	80
3.1.1.3.1. Kuş Adları.....	80
3.1.1.3.2. Evcil Hayvan Adları.....	81
3.1.1.3.3. Evcil Olmayan Hayvan Adları.....	81
3.1.2. İnsanlara ve Topluluklara Dayanan Yerleşim Yeri Adları.....	82
3.1.2.1.Kişilerin Fiziksel Yaşayışı İle İlgili Yerleşim Yeri Adları.....	82
3.1.2.1.1. Yapı ve Yapıt Adları.....	82
3.1.2.1.1.1.Kale.....	82
3.1.2.1.1.2.Hisar.....	82
3.1.2.1.1.3.Ören.....	83
3.1.2.1.2. Eşya ve Eşya İle İlgili Adlar.....	84
3.1.2.1.2.1.Tarımda Kullanılan Adlar.....	84
3.1.2.1.2.2.Ev Eşyaları İle İlgili Adlar.....	85

3.1.2.2.Sosyal Hayat İle İlgili Yerleşim Yeri Adları.....	85
3.1.2.2.1. Din İle İlgili Adlar.....	85
3.1.2.3.Kişilerin Ad ve Lakapları İle İlgili Yerleşim Yeri Adları.....	86
3.1.2.3.1. Kişi Adları.....	86
3.1.2.3.1.1.Genel Adlar.....	86
3.1.2.3.1.2.Önemli Tarihi Şahsiyetlerin Adlarıyla Oluşturulmuş Yer Adları.....	87
3.1.2.3.1.3.Akrabalık İle İlgili Adlar.....	88
3.1.2.3.1.4.Rütbe ve Ünvan Adları.....	88
3.1.2.3.1.5.Sülale Belirten Adlar.....	88
3.1.2.3.1.6.Kişilerin Fiziksel Özellikleri İle Birleşen Adlar.....	90
3.1.2.3.1.7.Kişi Adlarından Oluşturulmuş Yer Adları İle İlgili Söylenceler.....	90

4. BÖLÜM

4.1.ORDU İLİ YERLEŞİM YERİ ADLARININ ŞEKİL İNCELEMESİ.....	92
4.1.1. Tek Kelimededen Oluşmuş Yerleşim Yeri Adları.....	93
4.1.2. Birleşik Kelime Şeklindeki Yerleşim Yeri Adları.....	93
4.1.2.1.Birleşik İsim Kuruluşundaki Yer Adları.....	93
4.1.3. Tamlamalar Yönünden Yerleşim Yeri Adları.....	96
4.1.3.1.Belirtisiz İsim Tamlaması Kuruluşundaki Yer Adları [İsim + İsim (+İyelik Eki)].....	96
4.1.3.2.Sıfat Tamlaması Kuruluşundaki Yer Adları.....	98
4.1.3.2.1. İçerisinde Renk Adı Geçen Sıfat Tamlaması Kuruluşundaki Yer Adları.....	100
4.1.3.2.2. Yer-Yön Belirten Sıfatlarla Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Kuruluşundaki Yer Adları.....	101
4.1.3.2.3. Sayı Belirten Sıfatlarla Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Kuruluşundaki Yer Adları.....	102
4.1.3.2.4. Sıfat-Fiil Ekleri İle Oluşturulan Sıfat Tamlaması Kuruluşundaki Yer Adları.....	102
4.1.4. Aldıkları Ekler Bakımından Yerleşim Yeri Adları.....	103
4.1.4.1.Yapım Eki Alan Yerleşim Yeri Adları.....	103

4.1.4.1.1. İsimden İsim Yapma Ekleri İle Oluşturulmuş Yeri Adları...	103
4.1.4.1.1.1.+CI.....	103
4.1.4.1.1.2.+cIğAz.....	104
4.1.4.1.1.3.+CIK.....	104
4.1.4.1.1.4.+ç.....	105
4.1.4.1.1.5.+II.....	105
4.1.4.1.1.6.+IIK.....	108
4.1.4.1.2. Fiilden İsim Yapma Ekleri İle Oluşturulmuş Yeri Adları....	109
4.1.4.1.2.1.–a.....	109
4.1.4.1.2.2.–AK.....	109
4.1.4.1.2.3.–AN.....	109
4.1.4.1.2.4.–gan.....	110
4.1.4.1.2.5.–(I)K.....	110
4.1.4.1.2.6.–la.....	110
4.1.4.1.2.7.–ma.....	111
4.1.4.1.2.8.–mak.....	111
4.1.4.1.2.9.–mAn.....	111
4.1.4.1.2.10.–r.....	111
4.1.4.1.3. Fiilden Fiil Yapma Ekleri İle Oluşturulmuş Yeri Adları.....	112
4.1.4.1.3.1.–n–.....	112
4.1.4.2.Çekim Eki Alan Yeri Adları.....	112
4.1.4.2.1. +CA.....	112
4.1.4.2.2. +IAr (Çokluk) Eki Alan Yeri Adları.....	113

5. BÖLÜM

5.1.SÖZ VARLIğI YÖNÜNDEN YERLEŞİM YERİ ADLARI.....	115
5.1.1. Kelime Sayısı Bakımından Yeri Adları.....	115
5.1.2. Tek Kelime, İki Kelime ve Üç Kelimenin Birleşmesiyle Oluşmuş Yeri Adları.....	119
5.1.3. Alıntı Kelimeler Bakımından Yeri Adları.....	119
5.1.3.1.Farsça Kelimeler.....	119
5.1.3.2.Arapça Kelimeler.....	120

5.1.3.3.İbranice Kelimeler.....	120
5.1.3.4.Yunanca Kelimeler.....	120
5.1.3.5.Soğdça Kelimeler.....	120
5.1.4. Soyut-Somut Kavramlar Bakımından Yerleşim Yeri Adları.....	120
5.1.4.1.Soyut Kelimeler.....	121
5.1.4.2.Somut Kelimeler.....	121
5.1.5. Kelimelerin Köken Bakımından İncelenmesi.....	122
5.1.5.1.Türkçe.....	122
5.1.5.2.Farsça.....	128
5.1.5.3.Arapça.....	129
5.1.5.4.İbranice.....	131
5.1.5.5.Yunanca.....	132
5.1.5.6.Türkçe + Türkçe.....	133
5.1.5.7.Türkçe + Farsça.....	138
5.1.5.8.Türkçe + Arapça.....	140
5.1.5.9.Türkçe + Soğdça.....	141
5.1.5.10.Türkçe + İbranice.....	141
5.1.5.11.Türkçe + Yunanca.....	142
5.1.5.12.Farsça + Farsça.....	143
5.1.5.13.Farsça + Türkçe.....	143
5.1.5.14.Farsça + Yunanca.....	144
5.1.5.15.Arapça + Arapça.....	145
5.1.5.16.Arapça + Türkçe.....	146
5.1.5.17.Arapça + Farsça.....	147
5.1.5.18.Yunanca + Türkçe.....	147
5.1.5.19.Türkçe + Türkçe + Türkçe.....	148
5.1.5.20.Türkçe + Türkçe + Farsça.....	149
5.1.5.21.Türkçe + Farsça + Türkçe.....	150
5.1.5.22.Farsça + Türkçe + Türkçe.....	150
5.1.5.23.Yer Adlarının Dillere Göre Dağılımı.....	151
SONUÇ	152
EKLER	157
KAYNAKÇA	187

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1.	Türkçe yer adları.....	128
Tablo 2.	Farsça yer adları.....	129
Tablo 3.	Arapça yer adları.....	131
Tablo 4.	İbranice yer adları.....	132
Tablo 5.	Yunanca yer adları.....	132
Tablo 6.	Türkçe + Türkçe yer adları.....	138
Tablo 7.	Türkçe + Farsça yer adları.....	139
Tablo 8.	Türkçe + Arapça yer adları.....	140
Tablo 9.	Türkçe + Soğdça yer adları.....	141
Tablo 10.	Türkçe + İbranice yer adları.....	142
Tablo 11.	Türkçe + Yunanca yer adları.....	142
Tablo 12.	Farsça + Farsça yer adları.....	143
Tablo 13.	Farsça + Türkçe yer adları.....	144
Tablo 14.	Farsça + Yunanca yer adları.....	145
Tablo 15.	Arapça + Arapça yer adları.....	145
Tablo 16.	Arapça + Türkçe yer adları.....	146
Tablo 17.	Arapça + Farsça yer adları.....	147
Tablo 18.	Yunanca + Türkçe yer adları.....	148
Tablo 19.	Türkçe + Türkçe + Türkçe yer adları.....	148
Tablo 20.	Türkçe + Türkçe + Farsça yer adları.....	149
Tablo 21.	Türkçe + Farsça + Türkçe yer adları.....	150
Tablo 22.	Farsça + Türkçe + Türkçe yer adları.....	150
Tablo 23.	Yer adlarının dillere göre dağılımı.....	151
Tablo 24.	Dillere göre yer adlarında geçen kelimelerin dağılımı.....	155

EKLER LİSTESİ

Ek 1. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Akkuş İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	157
Ek 2. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Aybastı İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları Aybastı.....	159
Ek 3. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Çamaş İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	160
Ek 4. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Çatalpınar İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	161
Ek 5. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Çaybaşı İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	162
Ek 6. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Fatsa İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	163
Ek 7. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Gököy İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	166
Ek 8. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Gülyalı İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	167
Ek 9. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Gürgentepe İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	168
Ek 10. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde İkizce İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	169
Ek.11. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Kabadüz İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	170
Ek 12. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Kabataş İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	171
Ek 13. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Korgan İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	172
Ek 14. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Kumru İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	173
Ek 15. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Mesudiye İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	175

Ek 16. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Ordu Merkeze Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	177
Ek 17. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Perşembe İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	180
Ek 18. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Ulubey İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	182
Ek 19. 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Ünye İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları.....	184

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
ev.	: Çeviren
MÖ.	: Milattan önce
MS.	: Milattan sonra
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
Yay.	: Yayınları
Yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

İnsanların duygu, düşünce, yaşam tarzı ve oluşturdıkları tüm zenginlikler dile yansır. Bu nedenle insanların birbiriyle anlaşabilmesi ve bir toplum oluşturabilmesi dil sayesinde gerçekleşir.

Dil canlı bir varlık olup zaman içerisinde bir takım değişimler geçirir. Bu değişimler sonucunda bazı diller yok olurken, bazıları da yaşamaya ve gelişmeye devam eder, değişimlere uğrar. Ordu ili yerleşim yeri adlarını incelemeyi ve değerlendirmeyi amaçlayan bu tezde mesele geçmişten günümüze yer ad bilimi çerçevesinde somut olarak incelenmiştir.

İnsanoğlu varoluşundan beri çevresindeki cisimleri birbirinden ayırt edebilmek için onlara ad verme ihtiyacı duymuştur. Adlandırmalar bu ihtiyaç sonucunda ortaya çıkmıştır. İnsanlar; kendilerine, çevrelerindeki canlı ve cansız varlıklara bir takım adlar vermişlerdir. Buna bağlı olarak insanoğlu zamanla bu adlandırmaları inceleyen bir bilim dalı oluşturmuştur. Bunun adı yer ad bilimi (toponomi) dir.

Yer ad bilimi, konuyla ilgili pek çok çalışması bulunan Bahaettin Yediyıldız tarafından “Konusu yer adlarını incelemekten ibaret olan bu ilim dalının adı toponomidir. Toponomi dar manada, dil biliminin bir kolu olan ve genel olarak özel isimleri inceleyen onomastik’in bir dalı olarak mütalaa edilmektedir.” (Yediyıldız 1984:25) şeklinde açıklanmıştır.

Yer ad bilimi, önemli ve üstüne düşülmesi gereken alanlardan biridir. Milli unsurların arasında önemli bir yer teşkil eden bu bilim, bir milletin kültürü ile coğrafyası arasındaki ilişkiyi ortaya koyar. Yer adları bir milletin; geleneklerini, efsanelerini, hayat tarzlarını, dini inançlarını vb. ifade eder. Bu zengin malzeme, insan ve coğrafyaya ait çok değerli bilgiler içermektedir. Türkler tarih boyunca göç ettikleri yerlerde, eski yurtlarının anısını yaşatmak amacıyla yeni yerleşim birimlerine eski yerleşim yerlerinin adını vermişlerdir. Bundan dolayıdır ki yer adları vasıtasıyla milletlerin belli dönemlerde yaşadıkları coğrafyayı da takip etmek mümkündür.

Yer ad bilimi disiplinler arası bir yapıda olup tarih, coğrafya, dilbilim, psikoloji, arkeoloji, halkbilim ve haritacılık gibi birçok bilim dalı ile ilişkilidir.

Türkiye’de yer ad bilimi üzerine ilk çalışmalar Cumhuriyetin ilanı ile başlamıştır. Bu çalışmalara öncülük edenler ve ilk ürünleri ortaya koyanlar arasında Faut Köprülü, H. Nihal, A. Naci, Mehmet Şakir, Sırrı Üçer, Mesud Koman, Refet Işıtman ve Hasan Eren’i sayabiliriz. 1984 yılında Ankara’da yapılan “Türk Yer Adları Sempozyumu” ise konuyla ilgili yapılmış en kapsamlı çalışma olarak dikkati çekmektedir. Günümüze kadar yapılan çalışmalara genel olarak baktığımız zaman ise Hasan Eren, Doğan Aksan ve Özcan Başkan dışında geçmişte yapılmış birkaç çalışma ve yakın tarihlerde yazılan yüksek lisans ve doktora tezleri dışında yeterli çalışma yapılmamıştır.

Ordu ili yerleşim yeri adlarını ele alırken yer adlandırmalarının incelenmesinde faydası olan tarih bilimini göz ardı etmemek adına Ordu il merkezine bağlı bulunan 18 ilçesinin kısa kısa tarihlerine değinilmiştir. Tarihi olarak Ordu ve çevresi ile ilgili mevcut bilgiler şunlardır:

1-Ordu yerleşim yeri olarak yeni bir yerleşim alanıdır. Ayrıca tarihi hakkında mevcut yazılı kaynaklarda pek fazla bilgi bulunmamaktadır.

2-Bölgede bilinen en eski kavimler Halip (Kalip), Kolk ve Kokanlardır.

3-Pers Krallığı Anadolu’da egemen olunca Ordu bölgesi de Pers idaresi altına girmiştir. Ordu bu idarede bir satraplık¹ haline gelmiştir.

4-M.Ö III. yüzyıllarda Pont Krallığı egemenliği altına girmişlerdir.

5-Romalıların Anadolu’yu ele geçirmesiyle beraber Ordu önce Roma İmparatorluğu’na bağlanmış, Roma’nın ikiye ayrılmasından sonra da Bizans

¹ **Satraplık:** İran medeniyetinde ülke topraklarının ayrıldığı idari birimlere (eyaletlere) verilen ad veya Persler’in valilik atamaları olarak da adlandırabileceğimiz sistemdir. I. Darius tarafından geliştirilmiş sistem M.Ö. 340 yıllarında kullanılmaktaydı. Persler Ege Denizi’nden Hindistan’a kadar olan topraklarını yönetebilmek için bu satraplıkları kurdular. İskender’in işgalinden sonra ise bu sistem ortadan kayboldu. (<http://www.turkebilgi.com/ansiklopedi/satraplik>)

İmparatorluğu (Doğu Roma) sınırları içerisinde kalmış ve sonunda Trabzon Rum İmparatorluğu'na bağlanmıştır.

6-Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurulması ile beraber Selçuklulara bağlı Danişmendler Ordu bölgesini ele geçirmek için akınlar düzenlemişlerdir. Danişmend Taylı Bey, Ordu'nun batı kısmını (Ünye, Fatsa) ve iç kesimlerin bir bölümünü (Aybastı ve Mesudiye) ele geçirmiştir.

7-Ordu ilinin kıyı kesimleri ve Giresun tarafındaki kuzey bölgeleri Türkler tarafından Hacıemiroğulları zamanında ele geçirilmiştir.

8-Ordu'nun tamamen Türk idaresine geçmesi Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon'u fethi ile sağlanmıştır.

9-Ordu 1920 yılında il olana kadar Perşembe'den itibaren sahilin doğu kesimi iç kesimde de Ulubey ve Gököy Osmanlı İmparatorluğu'nun Trabzon eyaletine bağlı kalmıştır. Mesudiye ve Aybastı bölgesi Erzurum eyaletine bağlı Şarki Karahisar livasında² kalmıştır. Fatsa ve Ünye ise Canik (Samsun) livasına bağlı kalmıştır.

10- 17 Nisan 1920 tarihinde ise Ordu resmen il olmuştur.

Ordu ili yerleşim yeri adları üzerine yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bunların büyük çoğunluğu Osmanlı dönemine ait belgelerin çevirisi ve birkaç makaleden ibarettir. Bu çalışmalar şunlardır:

Bahaeddin Yediyıldız, Ordu Tarihinden İzler, adlı kitabının 7. bölümünde Ordu yer adları ile ilgili bilgiler vermiştir.

Yine Bahaeddin Yediyıldız, Ordu Yöresinin Tarihi Kaynakları I (1455 Tarihli Tahrir Defteri), Ordu Yöresinin Tarihi Kaynakları II (1485 Tarihli Tahrir Defteri), Ordu Yöresinin Tarihi Kaynakları III (387 Numaralı Defter-i Karaman ve Rum'un Canik

² **Liva:** Mülki idarede kaza-vilayet arasındaki bir derecede olan sancaktır. (<http://www.isimarsivi.com/isim/3480-Liva.html>)

Livâsı'na Âit Bölümü 1520), adlı eserlerinde Ordu ilinin Osmanlı Devletinin belirli dönemlerindeki yer adlarını vermiş ve bunları günümüzdeki yer adları ile eşleştirmiştir.

Mehmet Öz ve Fatma Acun, Orta Karadeniz Tarihinin Kaynakları VII (Karahisar-1 Şarkî Sancağı Mufassal Avârız Defteri 1642-43 Tarihli), adlı eserlerinde Ordu ilinin Karahisar-1 Şarkî Sancağı içinde kalan bölümünün yer adlarını vermiş ve şimdiki yer adları ile eşleştirmiştir.

Mehmet Öz, Orta Karadeniz Tarihinin Kaynakları VIII (Canik Sancağı Avârız Defterleri 1642) adlı eserinde Ordu ilinin Canik Sancağı içerisinde kalan topraklarındaki yer adlarına değinmiş ve günümüzdeki yer adları ile eşleştirmiştir.

Necati Demir, Ordu İlinin Eski Adı “Kotyora” ve Tarihî Alt Yapısı, adlı makalesinde Kotyora isminin etimolojisini yaparak, bölgenin etnik ve kültürel yapısı hakkında bilgiler vermiştir.

Tez ana hatları ile beş ayrı bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde yer ad bilimi hakkında teorik bilgiler verilmiştir ve yapılan çalışmalara değinilmiştir.

İkinci bölümde Ordu ilinin ve 18 ilçesinin tarihçesi yazılı kaynaklar ve internet kaynakları yardımı ile verilmiştir.

Üçüncü bölümde yer adları anlam yönünden incelenmiştir. Bu bölümde coğrafi ve fiziksel koşullara dayanan yerleşim yeri adları ile insanlara ve topluluklara dayanan yerleşim yeri adları olarak iki ayrı ana başlık altında ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde yer adları şekil bilgisi yönünden incelenmiştir. Bu bölümde isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, yapım ve çekim ekleri ele alınmıştır.

Beşinci ve son bölümde ise yer adlarının söz varlığı incelenmiştir.

Tezin konusunu Ordu il, ilçe ve köy adları oluşturmaktadır. Çalışmada asıl amaç, yerleşim yeri adlarını ses, şekil ve köken gibi unsurlar yönünden incelemek yer

ad bilimi çalışmalarına katkıda bulunmaktır. Bunun yanında Ordu ili yer adlarının söz varlığını tespit etmek de amaçlar arasındadır.

1. BÖLÜM

1.1. YER AD BİLİMİ

Dünyada yaşamın başlamasından itibaren insanlar çevresinde bulunan canlı ve cansız bütün varlıkları birbirinden ayırt edebilmek için tanımlama ihtiyacı duymuşlardır. Bu tanımlamaya ad denilmiştir.

“İnsanoğlunun çevresi ile ilişkisi neticesinde ortaya çıkan adlandırma, zamanla varlık ve nesneden ayrılmaz bir parça olarak nesiller boyu süregelmiştir. İnsanoğlu karşılaştığı her yeni varlık veya kavrama kendisinden izler aksettiren isimler vermeye çalışmış, hatta yeni isim türetemediklerini veya isimlerini bir anda unuttuklarını genelleme yaparak “thing / şey” gibi kavramlarla tanımlamıştır.” (Yıldırım (b), 2006:3)

Adlandırma zamanla bir bilim halini almıştır ve değişik şekillerde tanımlanmıştır. “Ad somut olan nesnenin yanı sıra varlığını tam olarak ispat edemediğimiz ancak duyu organlarımız ve dogmatikler sonucu varlığını kabul ettiğimiz soyut nesnelerin birer kimlik belgesi olarak karşımıza çıkar.”(Yıldırım (b), 2006:3)

Adlandırma gösterge ve gösterilen arasındaki ilişki olarakta nitelendirilmiştir. “Göstergenin gösterilen ya da kavram yanından yola çıkarak anlatımı, gösterilenin bağlandığı göstereni inceleyen bilim dalıdır.” (Toklu, 2007:5)

Ad biliminin inceleme alanı çok geniştir. Dünyada varolan canlı veya cansız bütün varlıklar ad biliminin inceleme alanına dâhildir. “Ad bilimi; nesnelerin ve kavramların, kısaca çevremizde gördüğümüz ve algıladığımız her şeyin adıyla ilgilenen bilim dalıdır.” (Sakaoğlu, 2001:9)

Bilim dalı olarak ad bilim çeşitli kollara ayrılmıştır. Bu ayrımın temelinde yatan sebep her grubun adlandırma biçiminin daha ayrıntılı şekilde incelenebilme istediğidir.

Ad Bilimin Dalları

1. Kişi adlarıyla uğraşan dal: anthroponymie-anthroponymy-antroponymie.
2. Yer adları ile uğraşan dal: toponymie-toponymy-toponymie.
3. Dağ adları ile uğraşan dal: h/oronymie-h/oronymy-oronymie.
4. Göl, nehir, ırmak vb. su adları ile uğraşan dal: hydronymic-hidronymy-hydronymic.” (Sakaoğlu, 2001:11)

Tezimizin konusu olan yer adları yukarıda görüldüğü gibi toponymie-toponymy toponymie isimleri ile anılan bilim dalıdır.

“Adlandırma, canlı ve cansız, her türlü varlık ve kavramı anlatan, onu belirleyen veya bir şeyi diğerinden ayırmaya yarayan bir iş olduğuna göre insan, var olduğundan bu yana yaşadığı ortam içerisinde; şehir, ilçe, kasaba, köy, mezra gibi yerleşim adlarını; dağ, tepe, ova, plato gibi tıka, köprü, geçit ve bunlar gibi yerleri adlandırmak ve birini diğerinden ayırt etmek zorunluluğu duymuştur.” (Karaçetin, 1984:20)

Adlandırmanın ortaya çıkışında insanoğlunun ihtiyaçlarını karşılama çabasının olduğunu söylemek mümkündür. Bu çabanın en önemli nedeni de etrafındaki varlıkları ayırt etme isteğidir. “Kendisini ve çevresini tanıırken, bir şeyi başka bir şeyden ayırt etmek zorunluluğunu hisseden kişi, yeni edindiği tecrübelerle konuştuğu dilin malzemelerini kullanarak ayırt etmek işini halletmiş ve geliştirmiş olabilir.” (Kurgun, 2002:1)

İnsanlar adlandırma yaparken belirli bir yol izlemektedirler. Önce varlıkları belirli kalıplara sokarak sınıflandırır, daha sonra varlıkları tanımlarlar ve en son safhada da adlandırır. “İnsanın kendisini ve çevresini tanıma sürecinde, kendisini çevresindekilerden, çevresindekileri de kendisinden ve birbirinden ayırma ihtiyacı, adlandırma düzeneğinin harekete geçmesini sağlar. Bu düzenek bir yandan belirleme-ayırma, bir yandan yakınlaşma-bir olma ve bir yandan da kolaylaştırma ilkesi ile çalışır.” (Karpuz, Kurgun 2000:18)

İnsanoğlunun yaratılışından itibaren varlıklara ad verme düşüncesi vardır. Bu durum da canlı ve cansız varlıklara ad vermenin, çok eski dönemlerden itibaren kültürel hadiselerden biri olmasını sağlamıştır.

Ad verme konusunda bir ilahi durum aranmıştır. Bu durum insanların dini inançları ile çevresindeki varlıkları ilişkilendirme ihtiyacından ortaya çıkmıştır. “Herhangi bir nesnenin taşıdığı ad ile anıldığı sorusunun cevabı, ilk zamanlardan, bağlı bulunduğu kültür dairesi içinde, mitlerde ve mukaddes kitaplarda aranmıştır.” (Porzig, 1985:8) Belirli bir ölçüde dini tabirlerden ve unsurlardan yararlanan adlandırmayı tamamen bu şekilde belirtmek doğru bir düşünce değildir.

Yer adlarının verilmesinde ağır basan etmenler vardır. Birincisi fiziki etmeler ikincisi ise psikolojik etmelerdir. Fiziki etmeler ad verilecek varlığın dış özelliklerinin, psikolojik etmenler ise varlığın insan zihninde uyandırdığı özelliklerin ad vermeye yansımalarıdır. “Bunların yanında, adlandırmanın bir de sosyolojik yönünden bahsedilebilir ki, meseleye bu açıdan bakış, adların toplumsal işlevi bakımından özelliklerini belirlemeye yarar. Adlandırma faaliyetlerinin sosyolojik yönü, eğer gerekiyorsa, yukarıda bahsedilen iki yöntemin üzerinde bir yere yerleştirilebilir. Dolayısıyla her ikisini kapsar.” (Kurgun, 2002:2)

1.1.1. Yer Ad Bilimi Nedir?

İnsanoğlunun var oluşundan beri buldukları bölgeleri diğer bölgelerden ayırma çabasına girmişlerdir. Bu çabaların sonucunda ortaya yer ad bilimi çıkmıştır. Yer adları bilimi, yer adlarının çeşitli yönlerden incelenmesini amaçlar. Söylemek gerekir ki yer ad bilimi de bütün diğer bilim dalları gibi insanoğlunun ihtiyaçlarından ortaya çıkmıştır.

İnsanlığın ortaya çıkış tarihinin tam olarak bilinmemesi ve yer ad biliminin başlarda ilkel ihtiyaçlarla kullanılması geçmişinin tam olarak hangi zamana ulaştığının bir gizem olarak kalmasına neden olmuştur. “Yer adları verme geleneğinin ne zaman başladığı tam bilinmemektedir. İnsanoğlu ad verme geleneğini bir şeyi başka bir şeyden ayırt etmek amacıyla kullanmaya başlamıştır. Yer adlandırma tarihinin, insanoğlunun

yaşadığı yöreyi ve civarını, bununla birlikte, hayati ihtiyaçları ve bağlı bulunduğu cemiyetin ekonomisi için önem taşıyan avlanma sahalarını adlandırmasıyla başladığı kabul edilir.” (Yıldırım (b) 2006:4)

Yer ad bilimi çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bu bölümde; Türkçe Sözlük’ün, Bahaeddin Yediyıldız’ın, Mehmet Eröz’ün, Tuncer Gülensoy’un, Necmi Özdemir’in, Mehmet Yıldırım’ın, Babylon İngilizce Sözlük’ün ve Mehmet Bilgehan’ın yer ad bilimi tanımları sırası ile verilecektir.

“Tanım: Toponimi (Fransızca toponymie) yer ad bilim.” (Türkçe Sözlük, 2005:1994)

“Konusu yer adlarını incelemekten ibaret olan bu ilim dalının adı toponomi’dir. Toponomi dar manada, dil biliminin bir kolu olan ve genel olarak özel isimleri inceleyen onomastik’in bir dalı olarak mütalaa edilmektedir.” (Yediyıldız, 1984:25)

“İçtimai zümrelerin (sosyal grupların) arazi üzerinde yerleşip mekân tutmalarında coğrafi ve iktisadi zorlamalar yanında, sosyal ve kültürel yapılarla, siyasi ve askeri ihtiyaçlarında rol oynadığı, sosyolojik çalışmaların konusuna onomastik, yer ve insan adları bilgisinin, yer adları ile uğraşan kolu toponimi...” (Eröz, 1984:43)

“Dünya bilim âleminin uzun yıllar önce üzerine eğildiği ve pek çok problemini hallettiği şahıs adları (anthroponymie), coğrafi adları (hydronymie ve ononymie) ve yer adları (toponymie / toponomastigue)...” (Gülensoy, 1984:144)

“Konusunu; insan topluluklarının geçtikleri, yaşadıkları ve geçici yaşadıkları yerlere, Ekonomi, Jeoloji, Botanik, Antropoloji, Sosyoloji, Tarih, Kültür, Folklor, Edebiyat ve buna benzer bilim dallarından yararlanılarak; renk şekil benzetmeleri de olayları da dikkate alarak verdikleri isimlere (Toponomi) yer adları diyebiliriz.”³

³(http://www.barakturkmenleri.org/index.php?option=com_content&view=article&id=96:denizli-civril-barak-bozda-koeyue&catid=28:barakkoyleri&Itemid=66 30 Kasım 2011 saat: 15:11)

“Grekçe yer, mevki, mahal; vücudun bir bölümü anlamlarındaki tōpos ile bir kişinin ya da bir şeyin özel adı; şöhret, ün ve ad anlamlarına gelen onoma kelimelerinden yapılmış toponymie terimi, bugün adbilim çalışmalarının en işlek kolu olan yer adlarını inceleme çalışmaları için kullanılmaktadır.” (Yıldırım (b), 2006:6)

“Onom (-ma/-mat): İsim; onomastics: Ad bilim; Toponym: Yer ismi.” (Babylon İngilizce Sözlük)

Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı gibi toponomi (toponymie-toponymy-toponymie) yer adlarını inceleyen bilim dalıdır. Bu bilim yer adlarını bütün yönleriyle ele almaktadır. “Adbilim (Onomastik)’in iki büyük şubesinden biri olan Yer adbilim (Toponimi), yer adlarını bütün yönleriyle araştıran bilimdir. (Diğerleri kişi adlarını inceleyen Kişi adbilim-Antroponimidir). Yer adları, onomastik (adbilim)’in bir alt dalı olan toponomi’nin ilgi alanına girmektedir. Yer adları ile uğraşan bilime Toponomi denilmektedir. Toponomi, çağdaş bir adla bilinen eski bir bölgeyi yeniden tanımak imkânı sağlayan yer adlarını ve onların etimolojisini araştıran bilimdir.” (Bilgehan, 2003:455-459)

Yer ad bilimine genel olarak baktığımız zaman dünya üzerinde dağ, tepe, deniz, göl, nehir, ırmak, ova, yayla, plato vb. her türlü yer şeklinin adlarını inceleyen ve bunu bir disiplin içinde yapan bilim dalının adıdır.

1.1.2. Yer Ad Biliminin Önemi

Varlıklara verilen adlar onların kimlikleri niteliğindedir. Bu adlar insanların zihninde o varlıklar ile ilgili yargıların oluşmasına neden olur. Bu duruma kişi adları açısından baktığımızda Hans, Helga gibi isimlerin bir Almanya ait olduğu, Michael, Jessica gibi isimlerin bir İngiltere ait olduğu ve Aybars, Aybüke gibi isimlerinde bir Türk’e ait olduğu bu isimlerin ilk duyulduğu zaman anlaşılabilir. Bunun yanında isimler, kişinin mensup bulunduğu toplumun inanışları hakkında da bize bilgiler vermektedir. Hasan, Ali vb. isimleri veren ailelerin Müslüman bir topluma ait olduğu, Christ, Mary vb. isimleri veren ailelerin Hristiyan bir topluma ait olduğu, İshak, Moses vb. isimleri veren ailelerin Yahudi toplumuna ait olduğu hemen anlaşılır. Yer adlarında

da durum pek farklı değildir. Yerlere verilen isimlerden ismi veren milletin ırkını, dini inançlarını ve geleneklerini anlamak mümkündür.

“İnsanlar yer adlarını kullanarak birbirleri ile iletişim kurmuşlardır. Bir yere mensup olmak, en azından iki kişi arasında başlayan ilişkide önemli aşama teşkil etmektedir. Kişiler, bir yerden diğerlerinin yapısı, karakteri, geçimi vs. gibi bilgileri tahminî de olsa elde edebilir.” (Kurgun, 2001:160) Bu durum göstermektedir ki nasıl bir kişi adı o kişinin ırkının ve benimsemiş olduğu dinin hakkında bize kesin olmamakla birlikte yanılma ihtimali çok az olan bilgiler verirse, yer adları da bazen o ismi verenler hakkında bizlere mensup oldukları ırk ve dini inanışları hakkında bilgiler vermektedir. Aynı zamanda ismi veren toplumun yaşam şekli, günlük hayatları hakkında da yer adlarından bilgiler edinebiliriz.

“İnsanlık tarihinde toplulukları etkileyen iki önemli unsurla karşılaşıyoruz. Bunlar medeniyet ve kültürdür. Dünyanın etnik görünümüne baktığımızda medeniyetin insanları ve insan gruplarını birbirine yaklaştırmaya, kültürün ise farklılığı korumaya çalıştığını görürüz. Bunlardan ilki, insanlığın ortak malıdır ve inşa edilebilir bir niteliğe sahiptir; diğeri ağaç gibidir, bulunduğu ortamda yetişir. İkincisi içinde büyüdüğü ortamın, dolayısıyla insan grubunun özelliklerini yansıtır. Bu özellikler, insan gruplarına, dünyanın etnik görünümünden temsil ettikleri “milli karakter”i veya “milli kimlik”i kazandırır.” (Yıldırım (a), 1984:157) Yer adları da bu kültürün içinde barınan bir unsurdur. Yer adları bir toplumun diğer toplumlardan ayırt edilmesinde rol oynayan bir unsurdur.

Türk yer adları, Türk kültürü ile coğrafya arasındaki ilişkiyi göz önüne sermesi açısından çok önemlidir. Baktığımızda herhangi bir coğrafi şekline verilen ad Türk gelenek ve efsanelerini, hayat tarzlarını, dini inançlarını belirtmektedir. Bu zengin malzeme, insan ve coğrafyaya ait çok değerli bilgiler içermektedir.

“Türk’ün üstünde yaşadığı yer “yir” /yer/ ve “sula” /su/’tan ibaretti. Orada yaşayan Türkler için bu yer “ıduk” /mukaddes/’tir ve sahibi kişiöglunu yönetmek için yaratılmış olan “Türk” tür. Demek ki Türkler, yaşadıkları tabiat ortamını bu şekilde

değerlendirmekte ve ona “mukaddes” gözüyle bakmakta, ecdadın el tuttuğu yer olmasından dolayı kıymet vermektedir.” (Yıldırım (b), 2006:8)

Her etnik yapı ana vatanından ayrıldığı zaman kutsal saymış olduğu vatanındaki kimliğini göç ettiği topraklara yansıtmaya çalışır. Bunun başlıca nedenleri arasında yeni yurdu kendilerinin olduğunu kanıtlama isteği, eski vatana karşı duyulan özlem ve iz bırakmak olarak sayabiliriz. Bunun sonucunda yeni yurda eski yurdundan adlar vermeye ve damgaları vurmaya başlarlar. Diğer bir deyişle eski vatani yeni vatanın üstüne yerleştirirler. Göç edilen ortam, eski vatanda ortaya çıkmış, benlikleri, kimlikleri aksettiren kültürleriyle kültürlenir ve o etnik yapıya ait olmayan özelliklerinden arındırılır; eski vatan hayallerde ve yeni vatan toprakları üzerinde kısmen de olsa yaşamaya devam eder.

İnsanların ırklar halinde ayrılıp yaşamaya başladığı tarihlerden itibaren yer adları daha büyük önem kazanmıştır. Yerleri sahiplenmeyi ilk zamanlarda sınır taşları ve bazı nesnelere üzerine yapılan damgalarla yapmaya başlayan insanoğlu daha sonra bunu yer adları ile uygulamışlardır.

Türkler Anadolu ve Rumeli coğrafyasına yerleşmeye başladıklarından itibaren, ana vatandan getirdikleri kültürü bu yeni yerleşim alanlarına işlemeye başlamışlardır. Günümüzde de Türklerin terk etmek zorunda kaldığı bazı vatan topraklarında bu izleri görmek mümkündür. “Türkler aşağı-yukarı 1000 yıla yakın zamandan beri Anadolu ve Rumeli coğrafyası üzerinde, eski yurttan taşıdığı vatani işlemiş, geliştirmiş, mükemmelleştirmiş, kültürleşmiş ve kendileri olan bir vatan yapmıştır. Anadolu ve Rumeli coğrafyası üzerinde atalarımızın kurmuş olduğu bize miras bıraktığı, bizim de gelecek nesillere intikal ettireceğimiz Vatan’a ait yer adlarını çalışmak zorundayız. Bunu yapmak suretiyle günümüz gündemine tarihi gerçekleri tarif ederek, ya da yanlış varsayımlara oturtup getiren, propaganda malzemesi olarak iddiaları büyük ölçüde ortadan kaldırılabılır.” (Yıldırım (b), 2006:9)

Ecdadımızın hayatları pahasına yurt yaptıkları Türkiye’yi nasıl yurt edindiklerini bilmek ve gelecek nesillere aktarmak zorundayız. Bunu yapmanın en önemli aşamalardan biride vatan toprağını iyi bilmekten geçmektedir. “Tapusunu bilmeyen,

toprağına sahip çıkamaz; arasa da neresi kendine aittir, bulamaz. Öyleyse toprağımızın tapusu yer adlarını ortaya koymamız, tanıtmamız ve öğrenmemiz gerekir.” (Yıldırım (a), 1984:157–158)

1.1.3. Yer Ad Biliminin Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi

Coğrafyanın aynası olan yer adları için Puşkin araştırmacısı Nadejdin: “Yer kitaptır, insan tarihini coğrafi adlar belirtir” (Kanpolat, 1996:110–125) demiştir. Nadejdin’in bu sözü yer adlarının önemini çok iyi anlatmaktadır. Bir etnik grup topraklarından silinse de onun kültürünü o coğrafyadan silmek çok zordur. Bu duruma en iyi örnek yer adlarıdır. Yok, olamama özelliği nedeniyle yer ad bilimi diğer bilim dallarına da her zaman ışık tutmaktadır.

“Yer adları sıkça bahsettiğimiz gibi bir milletin kültür aynasıdır. Bu nedenle yer adları bilimi çeşitli bilim dalları ile birlikte incelenmeli ve bu bilim dalları da yer adları biliminden faydalanmalıdır. Yer adları bilimi, dilbilimin bir kolu olmasının yanında tarih, halkbilimi, sosyoloji, coğrafya gibi diğer bilim dalları ile sıkı ilişkiler içerisindedir.” (Yıldırım (b), 2006:9–10) Bu da göstermektedir ki yer ad bilimi aynı zamanda geniş bir araştırma alanına sahiptir. Yer adı incelemesinde bulunan biri aynı zamanda incelediği bölgenin tarihi, coğrafyası, kültürü ve sosyal yapısı hakkında da bilgi sahibi olur.

Bahaeddin Yediöldüz, ad bilimin etkileşim içerisine girdiği bilim dallarını geniş şekilde incelemiştir. “Bu son zamanlarda sosyal ilimlerin üzerinde durduğu en önemli konulardan birisi de tabiat-kültür ilişkisidir. Ancak, her ilim dalı bu ilişkiyi kendi meşguliyet sahası açısından çözümlenmeye ve yorumlamaya gayret etmektedir. Bir taraftan bu kısmi tahliller devam edip giderken, diğer taraftan, tabiat kültür münasebetlerinin açıklanmasında bizde son derece kıymetli veriler temin eden bir ilim dalı daha doğmuştur. Konusu yer adlarını incelemekten ibaret olan bu ilim dalının adı toponimidir. Toponimi, dar manada, dil bilimin bir kolu olan ve genel olarak özel isimleri inceleyen onomastik’in bir dalı olarak mütalaa edilmektedir. Bununla birlikte o, arkeoloji, tarih, folklor, coğrafya, jeoloji, botanik, antropoloji, sosyoloji ve buna benzer diğer ilimleri de yakından alakadar etmektedir. Sosyal tarihçi olarak ben de, ülkemizin

bir bölgesindeki tabiat-kültür münasebetlerini incelerken, bölgenin yer adları üzerinde durmak mecburiyetinde kaldım.” (Yediyıldız, 1984:25)

Ömer Karpuz ve Levent Kurgun “Organ Adlarından Oluşan Yer İsimleri” adlı makalelerinde yer adlarının diğer bilim dallarıyla ilişkilerini şöyle değerlendirmektedirler: “Bir yer adının birçok bilime kaynak teşkil ettiği dolayısıyla, araştırılmasında birçok bilimden faydalandığı, neticede, ilgili bilim dallarının metotları ve esaslarının da yardımıyla, kendi kaidelerinin ortaya çıktığı anlaşılınca, Yer adbilim’in ilk temsilcileri, onu, Tarih, Coğrafya ve Dilbilim üçgeni içerisinde, malzemesinin dile dayalı olması sebebiyle, Dilbilim’e daha yakın bir konuma oturtmuşlardır. Ancak, kısaca belirtmek gerekirse, bu bilim dallarının yanı sıra Psikoloji, Sosyoloji, Arkeoloji, Halkbilim gibi bilim dalları da Yer adbilim ile doğrudan alakalıdır.” (Karpuz, Kurgun 2000: 17)

“Yer adbilimin; diğer bilim dalları arasındaki yerini tayin etmek, diğer bilim dalları ile ilişkilerini gözden geçirmek, tasnif konusunda verilecek alanların daha anlaşılır hale gelmesine yardımcı olacaktır.” (Kurgun, 2002:5) Tam olarak yeri ve önemi tayin edilmemiş olan yer adbilimi bu sayede gereken önemi bulacaktır.

Yer adları başta dilbilim açısından önem taşımaktadır. Yer adları incelendiği zaman ses bilim, anlambilim ve dil tarihine de ışık tutacaktır. Doğan Aksan, “Köktürkçenin Söz Varlığı Üzerine” adlı eserinde bu konu ile ilgili şöyle demektedir: “Daha önce de dediğim gibi, Türkçenin bu en eski belgelerinin sözcükbilim, adbilim ve anlambilim açısından gerektiği ölçüde incelenmesi yalnızca, Türk dilinin bu evresinin aydınlatılmasını sağlamayacak, bu dilin daha önceki döneminin, bu yazı diline dönüşme tarihinin, dolayısıyla Altay dilleri kuramına ışık tutacak kimi notların belirlenmesine de yardımcı olacaktır.” (Aksan, 1983:17-21)

1984 yılında Ankara’da yapılan Türk Yer Adları Sempozyumu’nda Tuncer Gülensoy “Elazığ, Bingöl ve Tunceli İlleri Yer Adlarına Bir Bakış” adlı bildirisinde konu ile ilgili olarak şöyle demiştir: “Dünya bilim âleminin uzun yıllar üzerine eğildiği ve pek çok problemini hallettiği şahıs adları (anthroponymie), coğrafya adları (hydronymie ve ononymie) ve yer adları (toponymie) bilim dallarından birisinin “Türk

yer adları” adı altında tartışmaya açılması Türkoloji adına büyük bir kazançtır. Çünkü yukarıda sıraladığımız bu adlar Türk’ün yerleşme ve dil tarihi ile kültürünü yakından ilgilendirmektedir.” (Gülensoy, 1984:149)

“Yer adları bilimi tarih bilimi ile de içli dışlı bir görüntü çizmektedir: Her iki bilim de araştırmalarında birbirinden faydalanmakta ve olmazsa olmazı olmaktadır. Yer adları, bugüne kadar, gayeleri doğrultusunda birçok çalışmaya konu olmuştur. Bilhassa tarih ve coğrafya ile ilgili çalışmalar, olmazsa olmaz unsurlarından olan yer adlarına mutlak surette müracaat etmiştir.” (Kurgun, 2002:5)

Tarih açısından önemli bir yardımcı olan yer adbilimi birbirinden ayrı düşünülemez. Bundan dolayı “Yer adları olmadan, tarihi bilgileri yansıtmamanın ya da yer adlarına başvurmadan tarihle ilgili bir çalışma yapmanın, yer adlarının toprağa işlenmiş kültür unsurları olmaları sebebiyle, eksik kalacağı açıktır.” (Kurgun, 2002:5)

Cihan hâkimiyeti düşüncesine sahip olan Türk milleti yurt tuttıkları yeni yerleri vatana dönüştürme siyaseti gütmüşlerdir. Bundan dolayı özleştirme politikası Türk milletinin önemli bir özelliği olarak hüküm sürmüştür. Anadolu ve Rumeli’yi yurt tutan Türk milleti Orta Asya’daki kültürel benliğini bu bölgeye taşımak istemiştir. Bundan dolayı Anadolu ve Rumeli bölgesinde var olan kültürün üzerine yeni bir kültür oluşturma çabasına girmişlerdir. Bu kültür değişimi bir anda olmamıştır. Bu değişimde eski; bazen tam olarak yok edilmiş, bazen de gizliden gizliye hüküm sürmüştür. Bu gibi durumlarda tarih ve yer adları bilimcileri ortak çalışma mecburiyetindedir.

1984 yılında yapılan Türk Yer Adları Sempozyumu’nda Tuncer Gülensoy, tarih ve ad bilimin birbirleriyle ilişkisi konusunda şöyle demiştir: “Yer adları, yerleşme (iskân) tarih açısından, hem tarihçi, hem de dil bilimciler için gerçekten bir yol göstericidir.” (Gülensoy, 1984:149)

Tarihin yanında yer adbiliminden ayrı düşünülemeyen bir diğer bilim dalı da coğrafyadır. “Coğrafya yalnız bugüne değil, bir ucundan sıkı bir suretle tarihi gelişmeye de bağlıdır: arazinin ovaların oldukça eski zamanlarda işleniş tarzı, gelişmenin dayanağı olan özellikler, tarih boyunca yerleşmeler, nüfusu, şehirlerin ortaya çıkışı, yaşaması ve

bunları etkileyen coğrafi faktörlerin, eski durumun, tarihi gelişiminde bilinmesi bazı açıklamalarda ve ilmi niteliğin açıklık kazanmasında önemli faktördür.” (Karaboran, 1984:97)

“Ad koymada önemli bir unsur da tasniftir. İşte bu tasniflerden bir tanesi de coğrafi yapıyla ad arasındaki ilişkidir. Özellikle göçebe bir hayat tarzını benimseyen Türk toplumu; göç ettikleri yerlere isim verirken o yörenin arazi yapısı, iklimi ve bitki örtüsünü de göz önünde bulundurmuşlardır. Bu saydıklarımız ise coğrafya biliminin kapsamı içerisinde olduğuna göre bu iki bilim birbirinden bağımsız düşünülemez. Coğrafyaya çok bağlı ve yerinde kullanılmış, birçok mahalli terimleri bulup çıkarmak toponomi açısından ilgi çekicidir. Bunlar, Türkçenin araziye yakıştırarak ad koyma hususundaki zenginliğini göstermektedir.” (Karaboran, 1984:97)

Yer ad bilimi coğrafya ve haritacılıkla iç içedir. “Beşeri ve fiziki coğrafyada kullanılan haritaların, üzerinde onları dillendiren adların olmadan pek kullanışlı olmayacağı kesinlikle söylenebilir. Bu yüzden coğrafya bilimi de yer adlarından en geniş ölçüden yararlanan bilim dallarından biri konumundadır.” (Kurgun, 2002:5) Bakıldığında yer adbilimi coğrafya biliminin ve haritacılığın temelini oluşturmaktadır. Yer adbiliminin varlığı bu iki bilim dalını kullanılabilir ve daha net anlaşılabilir bir duruma getirmiştir.

Kültür ve gelenekler toplumların şekillenmesinde önemli bir etkidir. Yer adı vermede de bu kültür ve geleneklerin önemli etkisi vardır. Kültür ve geleneklerde sosyoloji biliminin alanı girmektedir. Bundan dolayı sosyoloji bilimi ve yer adbilimi araştırmalarda birlikte hareket etmek zorundadır. Mehmet Eröz, 1984 yılında yapılan Türk Yer Adları Sempozyumu’nda “Sosyolojik Yönden Türk Yer Adları” adlı bildirisinde konuyu şöyle dile getirmektedir: “İçtimaî zümrelerin (sosyal grupların) arazi üzerinde yerleşip, mekân tuttuklarında coğrafi ve iktisadi zorlamaların yanında, sosyal ve kültürel yapılarla, siyasi ve askeri ihtiyaçların rol oynadığı, sosyolojik çalışmaların konusu oluyor. Onomastik adı verilen yer ve insan adları bilgisinin yer adları ile uğraşan kolu olan toponimi de bu sosyolojik gerçeğe uymak zorundadır.” (Eröz, 1984:43)

Yer ad bilimini jeoloji bilimi ile ilişkilendiren bilim adamları da vardır. “Yer adları ve göndermeler tarihsel fosiller gibi ele alındığı için jeoloji ile belirli benzerliği vardır. Jeoloji biliminin fosillerin incelenmesi üzerine temellenmesi gibi biz de bu fosilleşmiş gelenek ve adlar üzerine “mitarkeoloji” biçiminde adlandırılabilir yeni bir bilim inşa ediyoruz. Bu çalışmalar kesinlikle verimli çalışmalar doğurmuştur ve Kafkas Kıstağının yüzyıllar boyunca arkeologlarca yoğun biçimde inceleneceğini umuyoruz.” (Gündüz (Çev.), Tufan Öncesi Kfkas Kıstağı Kayıtları)

“Temelde insan ile toprak arasında iletişimi sağlayan bir köprü olduğu düşünülürse, yer adlarına başka bilim dallarının penceresinden bakmak ve bunlara göre değerlendirmek yerine, yer adının kendiliğinden farkına varmak ve yer adına yer adı olduğu için dikkat etmek gerektiği ister istemez ortaya çıkacaktır. Çünkü yer adları, tarih bilimi gözlüğü ile değerlendirilecek olsaydı, bunların tarihi belgeler gibi, ilgili tarih araştırmasını aydınlatmaya yarayan, herhangi bir tarihi olayın açıklanmasına yardımcı olan malzemeler olduğu söylenebilecekti. Dolayısıyla yer adlarını görevinin, incelenen olayın tarihine katkıda bulunmaktan ibaret olduğu ifade edilebilecekti. Ancak tarih araştırmalarında yer adlarının lengüistik ve coğrafi yönü dikkate alınmadığında, boy, soy ve kişi adlarından kaynaklanmayan yer adlarının (Örneğin Gökpınar, Dereköy, Kartaltepe vs.) durumu ki bunlar da tarihi geçmişe sahip olabilirler, tam olarak açıklanamayacağından ya da yer adında gerçekleşen dil olayları açığa çıkarılamayacağından, çalışmanın sağlıklı olacağını söylemek güç olacaktır.” (Yıldırım (b), 2006:14)

“Eğer değerlendirme coğrafya biliminin gözüyle yapılacak olsaydı, bu sefer de yer adlarının, herhangi bir coğrafi bölge üzerinde nesnelere birbirinden ayırma görevi taşıyan unsurlar ve haritaları dillendirmeye yarayan işaretler olduğunun dışında bir görevden söz edilmeyecekti. Bu durum ise, coğrafi adların tarihi ve kültürel yönü göz ardı edilecek, bu tarz yaklaşım ile yer adları, haritalar üzerinde yer alan rakamlardan farksız, ruhu olmayan birer mekanik vasıta olarak görülecekti.” (Yıldırım (b), 2006:14) Böyle bir durumda yer adbilimin hiçbir bilimsel değeri kalmayacak sadece coğrafya bilimin anlaşılabilirliğine yardımcı olacak bir eleman durumunda kalacaktı.

Yukarıda bahsettiğimiz bilim dallarına başvurmadan tek başına yer adbilimi ile bir yere ulaşmak mümkün olmadığı gibi yer adbilimi olmadan da bahsettiğimiz bilim dallarının sağlıklı işleyişi mümkün olmayacaktır. Hatta bahsettiğimiz bilim dalları nasıl yer adlarından yararlanıyorsa, yer adı araştırmalarının da bu bilimlerin metotlarının yardımıyla olduğu kolayca söylenebilir.

Yer adlarını incelemek için meseleye bir bütün olarak yaklaşmak lazımdır. Adların lengüistik alanda tetkiki; istatistikî bilgiler, coğrafi, tarihi, sosyolojik ve jeolojik analizlerle tamamlanmalıdır.

1.1.4. Türkiye’deki Yer Adları Bilimi Çalışmaları

Türk yer adları biliminin ortaya çıkışı Cumhuriyetin kurulması ile paralellik göstermektedir. Atatürk’ün bilim alanın da yapmayı planladığı atılımlarla yer adbilimi de Türkiye’de yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamıştır. Yer adları ile yapılmış ilk çalışmalar, Fuat Köprülü’nün Türk mecmuasında yazmış olduğu “Oğuz Etimolojisine Dair Tarihi Notlar” isimli makale ile başlar. Fuat Köprülü, Türkiye Mecmuası’nda (1, 1925) çıkan bir yazısında (Oğuz etimolojisine dair tarihi notlar) Oğuzların muhaceret yollarıyla iskân sahalarındaki bilumum coğrafi isimler ve bilhassa köy isimleri üzerine durmuştur.” (Eren, 1965:155–156) Bu çalışmalar, günümüze kadar birbirine benzeyen yüzlerce makale ve birkaç kitap şeklinde devam etmiştir.

Fuat Köprülü’nün ardından yine Türkiye Mecmuası’nda H. Nihal ve A. Naci’nin “Anadolu’da Türklere Ait Yer İsimleri” adlı makaleleri bu alandaki çalışmaların ilkleri arasında yer almaktadır. “Yer adları hakkındaki çalışmalar Cumhuriyetin ilk yıllarına dek uzanır. Bu yıllarda yayınlanan ve topografya haritalarından derlenen bilgilere dayanan “Anadolu’da Türklere Ait Yer İsimleri” adlı çalışma ilklerden biridir (H. Nihal, A. Naci 1928). Bu yayının hemen ardından o günkü adıyla “Maarif Vekâleti” “Coğrafi İsimlerin İmlâları Hakkında Rapor” isimli kitabı yayınlamış ve yer adlarının kullanımında birlikteliği sağlamaya dönük önemli bir adım atılmış (Maarif Vekâleti 1929), birkaç yıl sonrasında yer adlarının önemi bir başka çalışmada daha dile getirilmiştir.” (Tuncel, 2009:23–24)

“Mehmet Şakir’in 1928’de çıkan bir yazısı ise Sinop ve çevresinde Oğuzlarla diğer Türk zümrelerine ait köy adlarına tahsis edilmişti (Halk Bilgisi Mecmuası, 1928). 1936’da Isparta Halkevi Yayınları arasında F. Aksu’nun “Isparta İli Yer Adları” adlı küçük bir eseri çıkmıştır. Bu eserde bir yandan şehir, kent, köy, mahalle, semt, yayla, kışla ve çiftlik gibi yerleşme adları, bir yandan da dağ, tepe, hüyük, bel, belen, sırt, etek, yamaç, seki, boğaz, gedik, geçit, ırmak, dere, çay, pınar, arık, göl, gölet, düden... gibi tabii yer adları toplanmıştır. Aksu’nun bu eserinden sonra Sırrı Üçer ile Mesud Koman, “Konya İli Köy ve Yer Adları Üzerine Bir Deneme” (Konya, 1945) adlı küçük bir eser yayınladılar. Bu yayınlara ek olarak İshak Refet İşıtman’ın 1945’te çıkan bir yazısını da sayabiliriz. “Köy Adları Üzerine Bir İrdeleme” (Türk Dili Belleten, 1945) adı altında çıkan yazıda, Anadolu’da Türk ve özellikle Oğuz boylarına ait yer adları üzerinde durulmuştur. Bu yayınlara ek olarak, İshak Refet İşıtman’ın 1945’te çıkan bir yazısını da sayabiliriz. “Köy Adları Üzerine Bir İrdeleme” (Türk Dili Belleten, 1945) adı altında çıkan bu yazıda Anadolu’da Türk ve özellikle Oğuz boylarına ait yer adları üzerinde durulmuştur. Abdülkadir İnan, 1945’te çıkan “Anadolu’nun Toponimisi ve Türk Boylarının Adları Meselesi” (Türk Dili Belleten, 1945) adlı yazısında Anadolu toponymisiyle ilgili yayınları özet olarak tanıtmakla yetinmiştir. Fuad Köprülü, 1925’te çıkan yazısından sonra da muhtelif vesilelerle yer adlarından yararlanmıştır. Örnek olarak ‘halk şairi, âşık’ anlamına gelen ozan kelimesinden bahsederken, Anadolu’da tesadüf edilen Ozan, Ozanlar gibi yer adlarını vermiştir. Sonra, Uran kabilesine ait yazısında, Anadolu’da yer adlarında kullanılan viran, ören kelimesine temas etmiştir.” (Eren, 1966:155–165)

Hasan Eren 1950 yılında Türk yer adları üzerine yayınladığı yazısının ardından, 1965 yılında Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten dergisinde “Yer Adlarımızın Dili” adı altında bir makale yayınlamıştır. Bu makalede Hasan Eren, yer adları çalışmasının doğuşunu ve gelişimini anlattıktan sonra Türkiye’de yer adları üzerine yapılan çalışmalara değinmiştir.

“Cevdet Türkay’ın “Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler (1979)” (Yıldırım (b), 2006:20) adlı eseri Türk yer adlarına bakışın daha eski dönemlere inilerek ele alınmasını sağlamıştır.

1984 yılında Ankara’da düzenlenen Türk Yer Adları Sempozyumu’na “Cemal Arif Alagöz, **“Türkiye Yer Adları Üzerine Bazı Düşünceler”** adlı bildirisini ile katılmıştır. Bildiride Endülüs Emevi Devleti zamanında İber Yarımadasına Arapların vermiş olduğu ve günümüzde de kullanılan isimlerden, keşifler zamanın Amerika kıtası ve çevresindeki adalara verilen isimlerden ve Türkiye’de dağ, ova, nehir, yerleşme-iskân yerlerinden bahsetmiştir.

Bahaeddin Yediyıldız, **“Türkiye’de Yer Adı Verme Usulleri ve Yer-Adı Değişikliklerinin Tarihi Gelişimi”** adlı bildirisinde Türkiye’de yer-adı verme usulleri ve yer-adı değişikliklerinin tarihi gelişimi hakkında tahlil denemesi yapmıştır. Bunu yaparken tüm yer adlarının kullanılamayacağından dolayı örnekleme metodu kullanmıştır.

Mehmet Eröz, **“Sosyolojik Yönden Türk Yer Adları”** adlı bildirisinde resmi makamlar tarafından değiştirilen Türkçe yer adlarına değinmekte ve bu değişiklikleri eleştirmektedir.

Salih Orcan, **“Toponomi <<Coğrafi Yer Adları Standardizasyonu>>nun Milli ve Milletlerarası Önemi”** adlı bildirisiniyle katılmıştır.

Yavuz Yeşilyılmaz, **“Yer Adları Tapu-Kadastro Sektörel İlişkisi”** adlı bildirisiniyle katılmıştır.

Mehmet Önder, **“Anadolu Şehir Anadolu Şehir Adları Üzerine Efsanelerin Oluşumu”** adlı bildirisinde Konya, Burdur, Bilecik, Kastamonu Tokat ve Trabzon şehirlerinin adlarının efsanelerini aktarmıştır.

M. Fahrettin Kırzıoğlu, **“Selçuklu-Fetihleri’nden (1064–1071) Önce Doğu-Anadolu’da Türk Boy ve Oymakları’ndan Kalma Dağ ve Su Adları”** adlı bildirisinde Barkar/Barkal, Cin (Çinli), İspiriz, Hakâri, Kortik/Kurtiz, Kosor/Kosur adlı dağların ve Albak/Alpak, Aras/Araks, Balkar/Barkal, Borçka, Botan/Bokhtan, Çoruk/Çorukh, Hemşen/Hemşin, Khızan, Kars, Karsak, Mukus/Müküz, Oltu,

Pasen/Pasin, Poskhov/Posof, Tavusker adlı suların adlarının nereden geldiğinden bahsetmiştir.

Hilmi Karaboran, “**Türkiye’de Mevkii Adları Üzerine Bir Araştırma**” adlı bildirisinde Çemişgezek, İslâhiye, Hassa, Osmaniye, Silifke, Nallıhan, Hilvan, Ezine ve Pınarbaşı ilçelerinde mevki adlarının “özelliklerini, doğuş sebeplerini; folklorik değerlendirmeler, sınıflandırmalar gibi konular üzerinde açıklama ve yorumlar yapmış ve ayrıca mevki adlarının insan-çevre ilişkilerindeki yerini belirlemiştir.” (Karaboran, 1984:98)

Tuncer Gülensoy, “**Elâzığ, Bingöl ve Tunceli İlleri Yer Adlarına Bir Bakış**” adlı bildirisinde Kayı, Bayat, Yazır, Dodurga, Afşar, Kızık, Bayındır, Peçenek, Çavundur, Çepni, Yüreğın, Kınık boylarıyla ilişkilendirdiği Elazığ, Bingöl ve Tunceli illerine ait yer adlarından bahsetmiştir.

Dursun Yıldırım, “**Coğrafya’dan Vatan’a Geçiş ve Vatan İle Göç Ediş Problemi**” adlı bildirisinde Türklerin fethettiği topraklara milli kimlik kazandırmasından bahsetmiştir.

Cemil Cahit Güzelbey, “**Gaziantep’te Türk Topluluklarının Adlarını Taşıyan Yer Adları**” adlı bildirisinde Gaziantep’te Türk topluluklarının adlarını taşıyan yer adları hakkında kısa kısa bilgiler vermiştir.

Mecdi Emiroğlu, “**Bolu Yöresi Yer Adları**” adlı bildirisinde öncelikle Bolu yöresinin tarihine değinmiş sonra yöredeki en eski Türk yerleşimlerinden başlayarak yer adlarının özelliklerini ele almıştır.

Müjgân Cunbur, “**Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Yer Adları**” adlı bildirisinde seyahatname olmanın yanında tarihi bir belge niteliği taşıyan Evliya Çelebi’nin Seyahatname’sinde geçen yer adları hakkında bilgi vermiştir.

Habib Karaçetin, “**Antik Çağ’da Anadolu’da Tarihi Yer Adları**” adlı bildirisinde antik çağdan günümüze diyalektiğimize uyararak gelmiş Anadolu’daki bazı yer adlarından bahsetmiştir.

Refet Yinanç, “**16. Yüzyılda Doğu Anadolu Şehirlerinde Mahalle Adları**” adlı bildirisinde 16. yy da Malatya, Harput, Bitlis, Erzincan, Erzurum ve Kars şehirlerinin mahalle adlarını aktarmıştır.

Yücel Özkaya, “**XVIII. Yüzyılda Orta Anadolu’daki Kaza ve Mahalle Adlarının Zamanımızda Uğradığı Değişiklikler**” adlı bildirisinde Osmanlı’dan önce adları değişik olan ancak Osmanlı’dan sonra günümüze kadar ufak tefek değişiklikler hariç aynı şekilde gelmiş olan Orta Anadolu’daki bazı kaza ve mahalle adlarındaki değişikliklerden bahsetmiştir.

Orhan Şaik Gökyay, “**Yer Adlarında Kişilerin ve Olayların Payı**” adlı bildirisinde Türkiye’de kişilerin doğrudan, tarihte yaptıkları fetihlerle ya da bilgin ve ergin olarak ün almış kişilere göre, ermişlere göre ve tarihi olaylara göre yerlere verdikleri adlardan söz etmiştir.

Saim Sakaoğlu, “**İnsan Adlarından Kaynaklanan Yer Adları**” adlı bildirisinde insan adlarının, yer adlarına koyulmasından bahsetmiş ve bu şekilde yapılan yer adlarını sınıflandırmıştır.

Tuncer Baykara, “**Anadolu Yer Adlarının Ortaasya’daki Benzerleri Üzerine Bir Kaynak**” adlı bildirisinde Anadolu’daki bazı yer adları ile aynı şekilde oluşturulmuş Orta Asya’daki yer adlarını incelemiştir.

Doğan Aksan, “**Türk Yer Adları Konusunda Bir Proje Önerisi**” adlı bildirisini katılmıştır.

Nail Tan, “**Türkiye’de Yer Adları Verilirken ve Değiştirilirken Neler Esas Alınmalıdır**” adlı bildirisini katılmıştır.

A. Mecit Doğru, “**Türk Yer Adları Sempozyumu Üzerine**” (**Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri**, KYB, Ankara, 1984) adlı bildirisi ile katılmıştır.

Türk Yer Adları Sempozyumu’nda Mehmet Eröz, bazı bilim adamlarının da yer adları konusunda ismini anmıştır. “Sosyolojik Yönden Türk Yer Adları” isimli makalesinde bu konu ile ilgili olarak, Caferoğlu’nun, Fındıkoğlu’nun, Abdülkadir İnan’ın, Togan’ın, Raşonyi’nin, Kafesoğlu’nun adını anlamak gerekir.” (Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, 1984:43)

“Türk yer adları üzerine yapılan incelemeler, ne yazık ki yeterli değildir. H. Eren, D. Aksan, Ö. Başkan gibi Türkolog ve dil bilimcilerin çalışmalarının ancak birkaçı yer ad bilimine yönelik olduğu için, bu konuyla ilgili pek çok mesele henüz çözülmemiştir. Türk yer adlarıyla ilgili geniş bir çalışma, meslektaşımız H. Scheinhard’ın Typen Türkischer Ortsnamen. Einführung, Phonologie, Morphologie, Bibliographie” (Heidelberg, 1979) adlı eseridir. Scheinhard, bu çalışmasıyla Türkoloji’nin karanlık bir cephesini aydınlatmışsa da meselenin tam manasıyla çözüldüğünü ifade etmek, biraz erken olur. Çünkü görüşüme göre yer adları üzerine yapılan çalışmalar, sahada yapılan tespitlerden çok masa başı çalışmalarına dayanmaktadır. Masa başı çalışmaları da komisyonlarca sık sık değiştirilen yer adlarına dayandığı için, sonucun verimli olmadığı ortadadır.” (Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, 1984:150)

Ali Açık, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi’nde yayınlanan makalesinde ülkemizdeki yer adları çalışmalarının 1920’lerden itibaren başladığını dile getirmiştir. “Tarih boyunca değişik kültürlerin yerleşme ve geçit alanı olmuş olan ülkemizde 1920’lerden itibaren toponimi çalışmalarına başlamış ve bu alanda birçok araştırma eser kaleme alınmıştır (İnan, 1987; Eren, 1965; Baykara, 1988; Budak, 2001; Sakaoğlu, 2001).” (Açık, 2003:181–202)

Açık, aynı makalesinde; “Bu incelemelerde daha çok modern yer adları kılavuzları esas alındığından günümüz yer adlarının tarihi kökenleri üzerinde fazla durulmamıştır. Ayrıca kronik tarih kitapları, seyahatnameler, arşiv malzemesi (defter ve belgeler), şer’iyye sicilleri ve benzeri, kıymeti haiz kaynaklar, Türkiye yer adları

konusunda tam olarak seferber edilememiştir. Bu tarihi kaynakların sadece bir kısmı, bazı araştırmacılar tarafından incelenmiştir.” (Açıkkel, 2003:181–202)

Günümüzde yer adları üzerine çalışmalar pek çok üniversite de tez çalışması olarak yüksek lisans ve doktora seviyesinde çalışılmaya devam etmekle beraber hâlâ yeterli seviyede değildir.

2. BÖLÜM

2.1. ORDU VE İLÇELERİNİN TARİHÇESİ

2.1.1. Ordu İli Tarihi

Ordu Anadolu'nun çoğu bölgesine göre yeni yerleşim merkezlerinden biridir. Ordu şehrinin tarihi Kotyora'nın kurulmasıyla başlamaktadır. Ordu'da varlığı bilinen eski kavimler "Halip (Kalip), Kolk ve Kokan'lar (Mariyandin) idi. Bölgede daha sonra ismine rastlanacak olan Tibarenler ve Mosk'lar (Muşki), M. Ö. 8. yüzyıl sonlarına kadar büyük Kapadokya'nın Güney-Doğu Bölgesinin hâkim unsurlarını teşkil ediyordu. Bunlar, Kimmer-İskit akınları sırasında Pont Kapadokya'sının dağlık bölgesine sığınmışlar, sonraki yüzyılda da Karadeniz sahillerine inip yerleşmişlerdir." (Çebi, 1973:5)

Pont Krallığı'nın Karadeniz'e tamamen hâkim olduğu M.Ö III. yüzyılda Ordu'da yaşayan Halip, Kolk ve Kokan kavimleri de Pont Krallığı ile bütünleşmişlerdir. Pont Krallığı zamanında Ordu'da kalabalık köyler tesis edilmiştir. "Bu köylerde, en önemli meşgale hayvancılıktı. Demir madenlerinin bulunduğu bölgelerde ise, bütün bir köy halkı maden çıkarmak, eritmek, çeşitli aletler yapmakla uğraşıyordu." (Çebi, 1973:13)

Pers Krallığı'nın Anadolu'da egemenlik kurmasıyla beraber Ordu Perslerin idaresi altında satraplık olarak uzun süre kaldı. "Pers İmparatorluğunun son zamanlarında Pont Bölgesi Kapadokya'dan ayrılmış ve tamamen ayrı bir bölge olarak kabul edilmişti. Karadeniz sahilleri, Ordu toprakları dâhil, Pont bölgesi içerisinde bulunuyordu." (Çebi, 1973: 16)

Romalıların Anadolu'yu ele geçirmesiyle beraber Pont Krallığının karşısına güçlü bir düşman çıktı. Mitridat VI Romalılarla yıllarca savaştı ancak ölünce Pont Krallığı Roma'ya bağlı bir eyalet haline geldi. Roma'nın ikiye ayrılmasından sonra da Ordu Bizans İmparatorluğu sınırları içerisinde kalmış ve sonrada Trabzon Rum İmparatorluğu'na bağlanmıştır.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurulması ile beraber Selçuklulara bağlı Danişmedler Ordu bölgesini ele geçirmek için akınlar düzenlemişlerdir. Danişmend Taylı Bey Ünye, Fatsa, Aybastı ve Mesudiye bölgelerini ele geçirmiştir. “M. S. 1214 tarihinde Trabzon Rum Devleti Ordu topraklarının bir kısmını terk etmiştir; Ünye ve civarı Selçukilerde, Fatsa'dan doğuya kadar bütün sahil Trabzon Rum Devletinin idaresinde kalmıştır.” (Çebi, 1973:28)

Anadolu'da varlığını sürdüren Oğuz boyları genel itibariyle merkeze bağlı olmakla beraber kendi nüfuzlarını devam ettirmişlerdir. Bunlardan birisi de Ordu bölgesinde Mesudiye merkezli kurulmuş olan Hacı Emiroğulları Beyliğidir. Bu beyliğin kurulmasında Anadolu'da İlhanlı egemenliğinin sona ermesinin etkisi vardır.

Hacı Emiroğulları 1381 yılında Ordu kıyılarına inmiş ve buradan da Giresun'ı almıştır. Hacıemiroğullarının nüfuzu Osmanlıların bölgede gücü ele almasına kadar devam etmiş, 1413'te Çelebi Mehmet'in Ordu ve Giresun bölgesini idaresini ele geçirmesi ile son bulmuştur.

Fatih Sultan Mehmet'in 1461 yılında Trabzon Rum İmparatorluğu'na son vermesi bölgede tamamen bir Türk hâkimiyetinin olmasını sağlamıştır. Yavuz Sulan Selim döneminde (1512–1520) “Trabzon, Canik (Samsun) ve Ordu'nun bağlı olduğu Şebinkarahisar livaları birleştirilip Erzincan vilayetine bağladı.” (Çebi, 1973:32) 1831 yılında yapılan idari düzenlemeyle de “Fatsa'dan itibaren (Fatsa hariç) Ordu, Ulubey, Gölköy toprakları Trabzon eyaletine dâhil edilmiştir. İlin Mesudiye ve Aybastı ilçeleri Erzurum Eyaletine bağlı Şarki Karahisar livasına; Fatsa'dan içerisi ve batı kısımları Ünye ile birlikte Canik (Samsun) livasına bağlanmıştır.” (Çebi, 1973:32)

Ordu 1920 yılına kadar kaza merkezi olarak Trabzon'a bağlı kaldı. “17 Nisan 1920 tarih, 69 sayılı (Ordu Livası Teşkiline Dair Kanun) la Merkez Ordu olmak üzere, Canik Sancağına merbut Fatsa ve Ünye kazalarının rapt ve ilhakı suretiyle Ordu Müstakil Liva'sı teşkil edilmiştir.” (Çebi, 1973:36)

2.1.2. Akkuş İlçesi Tarihi

2.1.2.1. Türkler Öncesi Dönem

Akkuş'un geçmişi tarih öncesi devirlere dayanmaktadır. "Akkuş'a ilk yerleşen, burada ilk yaşayan kavimlerin Kalip'ler olduğunu ünlü Amasyalı Tarihçi Strabon yazmaktadır." ⁴

Bölgede bulunan en eski tarihi kalıntılar da Kalip'lere aittir. Akkuş'un Kalipler'den daha önce Hitit Devleti sınırlarında bulunduğu bilinse de Akkuş topraklarında Hititlere ait bir kalıntı yoktur.

Bölge Hitit sınırlarında bulunmakla birlikte günümüzde hala Türklerle ilişkilendirilen Kimmerler'in ve İskitler'in akınlarına uğramıştır. Yerli halk akınlardan kaçarak bölgeyi terk etmiştir. Ancak Kimmerler'in ve İskitler'in bölgeden çekilmeleriyle yerli halk geri dönmüştür.

Akkuş ve genel olarak Ordu daha sonra İyonlu Miletler'in egemenliğine girdi. M.Ö.500 yıllarında ise Akkuş bütün Anadolu gibi İran'dan gelen Pers İmparatorluğunun hâkimiyetine girmiştir.

Balkanlarda güçlü bir devlet haline gelen Makedonyalılar İskender önderliğinde Anadolu'ya gelerek Persleri mağlup etmişler ve Tüm Anadolu'ya egemen olmuşlardır. İskender'in ölümünden sonra dağılan imparatorluk Anadolu'da beş ayrı devletin doğmasına neden oldu. "Bu İskender ve sonrasındaki Roma İmp. Hâkimiyetine kadar geçen döneme Tarihte Helen Dönemi denilmektedir. Bu dönemde, Orta Karadeniz Bölgesinde M.Ö.301 Yılında Pont ya da Pontus Krallığı kuruldu. Başkenti Amisos (Samsun) olan bu Devleti İranlı Pers ırkından gelen I.Mitridates kurmuştur. Akkuş da bu Devletin içinde تنها köylerden oluşan dağlık ve ormanlık araziydi." ⁵

⁴ (http://www.akkusilcesi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1312:akkuun-tarihi-geni-bilgi&catid=64 14 Nisan 2011 saat: 15:20)

⁵ (http://www.akkusilcesi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1312:akkuun-tarihi-geni-bilgi&catid=64 14 Nisan 2011 saat: 15:20)

Roma İmparatorluğunun Anadolu'ya hâkim olmasıyla Roma topraklarında kalan Akkuş, M.S.395 yılında Roma İmparatorluğunun ikiye ayrılmasıyla Doğu Roma (Bizans) sınırları içerisinde kalmıştır. Bizans yönetimi bölgede ve Akkuş'ta uzun yıllar sürmüştür.

2.1.2.2. Türk-İslam Dönemi

Büyük Selçuklu Devleti'nin 1071 yılında Bizans İmparatorluğu'nu Malazgirt'te mağlup etmesi ile artık Marmara kıyıları ve Doğu Karadeniz dışında Anadolu'yu savunacak bir ordu kalmamıştı. Bu da yeni yurtlar kurmak isteyen Oğuz boylarının Anadolu topraklarını yurt edinmeye başlamalarını sağlamıştır.

Bu dönemden Akkuş Danişment Gazi tarafından kurulan Danişment Devleti'ne sınır durumdadır.(1090). Danişment Gazi'nin ölümü ile yerine geçen Melik Gazi, "Anadolu'daki güvenliğini sağladıktan sonra Karadeniz Sahillerine inmek için, Danişment Ordusu ile sefere çıkar ve Akkuş Dağlarını aşarak Ünye'ye iner.(Yıl 1129 ya da 1130)."⁶

Danişmentlilerin Ünye ve civarını fethetmeleriyle beraber göçebe ve hayvancılıkla uğraşan bir gurup Türkmen Akkuş Dağlarına doğru çıkmıştır. Böylece Akkuş'a Türk yerleşimi başlamıştır. Hayvancılıkla uğraşan Türkmenler hayvanlarına yeni otlak alanları sağlamak için Akkuş Dağlarında bulunan az sayıdaki Rum köylerinden arta kalan yerlere ve savaş yolu ile bazı köylere yerleşmişlerdir.

Anadolu Selçuklu Devletinin Danişmend Devletine son vermesi ile beraber bölge ve Akkuş ilçesi Anadolu Selçuklularının egemenliğine girer. 1243 yılında Moğollarla yapılan Köseadağ savaşını kaybeden Anadolu Selçukluları tüm Anadolu gibi Akkuş'u da Moğol egemenliğine bırakmak zorunda kaldı. Bu sırada görünüşte bağımsız fakat Moğollara bağlı birçok Anadolu Beyliği türedi. "Başkenti Niksar olan ve Doğanşah Bey'in oğlu Taceddin Bey tarafından kurulan Taceddinoğlu Beyliği, Erbaa, Akkuş, Ünye, Terme ve Çarşamba'ya hâkim oldu. Ordu, Fatsa, Aybastı tarafında ise Hacıemiroğlu Beyliği kurulmuştu. Bu arada Moğollarda İran'da bazı savaşları

⁶ ([http://www.akkusilcesi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1312:akkuun-tarihi-
geni-bilgi&catid=64](http://www.akkusilcesi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1312:akkuun-tarihi-
geni-bilgi&catid=64) 14 Nisan 2011 saat: 15:20)

kaybedince, Anadolu'da hâkimiyetleri sona erdi. Taceddinoğulları kendi çapında güçlü bir beylikti. Sahile yapılan akınlarda bazen yine Akkuş dağlarından ve topraklarından geçiyorlardı. Fakat 1375'lerde Taceddin Bey, Ordu'ya, Hacıemiroğullarına saldırınca 1380 yılında bunun intikamını, Hacıemir Bey'in oğlu Süleyman Bey, ani bir baskınla Taceddin Bey'i öldürerek aldı. Akkuş, Niksar, Ünye Yöresi Hacıemiroğullarına geçti."⁷

Anadolu'da kurulan beyliklerden Osmanoğlu Beyliği, zaman içerisinde güçlenerek devlet haine geldi ve Yıldırım Beyazıt zamanında 1389 yılında Hacıemiroğulları Beyliğine son verdi. Bunun sonucunda da Akkuş Osmanlı topraklarına katıldı. Ancak Ankara savaşında Timur'un bazı eski Türk beylerinin yardımıyla Beyazıt'ı mağlup etmesi ile beraber Osmanlı Devleti Anadolu'daki egemenliğini kaybetti. Timur'a katılan Türk beylerinden bazıları da Akkuş ve Ordunun eski hâkimi olan Hacıemiroğulları Beyleriydi. "Ankara Savaşından sonra eski Beyliklerini geri almışlar, bundan sonrası bir kısım Tarihçilere göre, Ordu-Canik-Akkuş Bölgesi tekrar Hacıemiroğullarının egemenliğine girmiş, ancak toparlanan Osmanlı Devleti karşısında İran ve Doğu Anadolu'ya hâkim olan Akkoyunlu Türk Devletine yanaşan Hacıemiroğulları, 1473 yılında Otlukbeli Savaşında, Büyük Türk Hakanı Fatih Sultan Mehmet'in, Akkoyunlu Uzun Hasanı mağlup etmesiyle, Urfa'ya kaçmışlar ve burada 'Mir Canik' denilen bir Köy kurarak yerleşmişlerdir. Fakat bu arada Akkuşa Türkmenlerin yerleşimi bu dönemde de sürmüştür."⁸

Bir diğer tarihi bilgiye göre Ankara Savaşından sonra Taceddinoğulları Beyliği yeniden kurulur. Bir diğer Tarihi bilgiye göre ve bizimde benimsediğimiz görüşe göre, 1428 yılında Taceddinoğlu Hasan Bey, Sultan I. Mehmet Çelebi'ye yenilir ve Akkuş'un da içinde bulunduğu bölge yeniden Osmanlı topraklarına katılır. Bu dönemden sonra Akkuş, "Sivas Eyaletine bağlı Merkezi Samsun olan Canik Sancağının Ünye Kazasına bağlı bir Karye (Köy) olarak bulunan Akkuş'un adından bahsedilmez, fakat kayıtlarda yer almıştır. Yani Akkuş isimi henüz zaten oluşmamıştır, Karakuş adı da yoktur. Yavuz Sultan Selim döneminde Akkuş Köyleri, Canik ve Trabzon'la birlikte Erzincan Eyaletine bağlanır, Kanuni döneminde de bu devam eder. İşte bazen Erzincan, bazen

⁷ (http://www.akkusilcesi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1312:akkuun-tarihi-geni-bilgi&catid=64 14 Nisan 2011 saat: 15:20)

⁸ (http://www.akkusilcesi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1312:akkuun-tarihi-geni-bilgi&catid=64 14 Nisan 2011 saat: 15:20)

Trabzon, bazen Sivas eyaletine bağlı devam eden Akkuş merkez bu sırada oluşmuş ve Karakuş adını almıştır.”⁹

Akkuş’un eski adı olan Karakuş adına kayıtlarda ilk defa 1858 yılında rastlanır. Karakuş bu dönemde Sivas eyaletine bağlı Canik Sancağına bağlıdır.

Akkuş’un Cumhuriyete kadar gelişmemesinin en önemli nedeni; nüfusun azlığı ve Osmanlı’nın son döneminde bağımsızlık fikri ile harekete geçen Rum Çetelerinin oluşturduğu korku görülmektedir. Bu dönemde bölgedeki ekonominin canlılığını Tokat ve civarına ait ticari malların Ünye limanına ulaşmasında Akkuş’tan geçen bir kervan yolu vasıtasıyla taşınması sağlamıştır.

Osmanlı’nın son dönemlerinde Karadeniz’de kurulmak istenen Pontus Rum Devleti için çeteler kuran Rumların saldırıları Akkuş’u da etkilemiştir. “Cinayetler işleyen bu Rum çetelerine karşı Karakuş’ta, Efilo, Kurubaşo, Temel Ağa, Gökmen Ali gibi Türk Çeteleri de (Kuvay-ı Milliye denebilir) bulunuyor ve mücadele ediyorlardı.”¹⁰

Karakuş Osmanlı’nın son dönemlerinde 1892–1920 yılları arasında Nahiye olmuştur. 1920 yılında da Ordu il yapılmış, Karakuş’ta Ünye ile birlikte Samsun’dan alınarak Ordu İline bağlı bir Bucak (Nahiye-Belde) oldu. Karakuş 1954 yılında nahiyeden giden bir heyetin Adnan MENDERES ile görüşmesi sonucu ilçe olmuştur. Adnan MENDERES ilçenin adını Akkuş olarak değiştirmiştir.

2.1.3. Aybastı İlçesi Tarihi

2.1.3.1. Türkler Öncesi Dönem

Aybastı ilçesinin tarih öncesinde yerleşim yerleri olduğunu gösteren mağaralar bulunmaktadır. Tarihte “Aybastı’nın da içinde bulunduğu bölgede ilk egemen halklar olarak kayıtlarda “Kalipler, Kolklar, Kokonlar ve Tiberenler” bulunmaktadır.” (Aybastı,

⁹ (http://www.akkusilcesi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1312:akkuun-tarihi-geni-bilgi&catid=64 14 Nisan 2011 saat: 15:20)

¹⁰ (http://www.akkusilcesi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1312:akkuun-tarihi-geni-bilgi&catid=64 14 Nisan 2011 saat: 15:20)

17) Bu kavimler bölgede “Hitit, Pers, Met ve Pont” devletlerine bağlı olarak yaşamışlardır.

Aybastı M. S. 70’li yıllarda Peçenek ve Uz Türkleri tarafından fethedilmiştir. Dillerini ve kültürlerini koruyan Uzlar ve Peçenekler daha sonradan bölgeye gelen Türk boylarıyla bütünleşmişlerdir. “Roma İmparatorluğu’na bağlı unsurların Anadolu’yu ele geçirmeleri sonucu Aybastı bölgesi önce Sivas Dukalığı’na sonra da Trabzon Eyaletine bağlanmıştır.” (Aybastı, 17) Aybastı Roma İmparatorluğu’nun bölünmesiyle beraber Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu’na bağlanmıştır.

2.1.3.2. Türk-İslam Dönemi

Büyük Selçuklu Devleti yeni yurtlar edinmek amacıyla Anadolu üzerine akınlar yapmaya başladı. Anadolu’ya hâkim olan Bizans İmparatorluğu ile savaşmak durumunda kalan Selçuklular Malazgirt’te yapılan savaşı kazanarak Anadolu’da korumasız geniş alanlar buldular. “Alpaslan’ın komutanlarından Artuk Bey, Afşin, Kutalmış oğlu Süleyman fethettikleri toprakları kendilerine bağlayarak Anadolu Selçuklu Devleti’ni kurdu. Bu sırada Süleyman Şahın dayısı Danişment Taylı Beyin oğlu Gümüştekin Orta Anadolu’da Sivas, Amasya, Tokat ve Niksar yörelerini fethederek Anadolu Selçuklu Devleti’ne bağlı Danişmentli Beyliğini kurdu.” (Aybastı, 17)

Böylelikle Aybastı Danişmentli Beyliğine sınır oldu. Sınırlarını genişletmek isteyen Danişmentler Mesudiye, İskefsür, Aybastı, Ünye ve Fatsa bölgelerini ele geçirdiler.

Moğolların Anadolu’yu istilasını ile Aybastı’da Moğol hâkimiyetine girmiştir. Osmanlıların Beylikten Devlet haline gelmesiyle beraber Anadolu hâkimiyetini eline geçirme çalışmaları sonucu Aybastı da Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.

Aybastı Osmanlıların Doğu seferleri sırasında geçiş yolu üzeri olmasından dolayı etkilenmiştir. Bölgenin idari merkeze uzak olmasından dolayı çıkan asayiş problemlerini ortadan kaldırmak için fazla sayıda Osmanlı askeri Aybastı’da ikamet etmiştir.

Aybastı “1874 yılında Görele, Vakfikebir ve Sürmene ile padişah iradesiyle kaza yapılmış olup, kaymakamı Ali Ağa Kâtip Ahmet Efendi’dir.”¹¹

Aybastı ilçesinin merkezi, ilçenin önde gelenlerinin baskıları sonucu birkaç kez yer değiştirmiştir. İlçe Merkezinin bugünkü yere kurulmasında Remzi Efendi ve Rüştü Efendi adlı kişiler önderlik etmişlerdir. Aybastı 1945 yılında Gölköy’e Nahiye olarak bağlanmış ve 1959 yılına kadar bu şekilde kalmıştır. 1959 yılında ilçe olmuştur.

2.1.4. Çamaş İlçesi Tarihi

Çamaş ilçesi ve çevresi Ordu ilinin geçmişi kadar eski bir geçmişe sahip yerleşim yerlerinden biridir.

Tarihi hakkında fazla kaynak bulunmayan Çamaş adının, “1485'lerden evvel Tımar Beyliği yaptığı bilinen Mehmet Çamaş Bey'in adından dolayı verildiğini”¹² bilinmektedir. Osmanlı Devleti'nden önce Danişmentli Beyliği egemenliği altında kalan Çamaş Osmanlı idaresi altına girdikten sonra “Ordu İlinin Perşembe, Ulubey Hapsamana, Aybastı bucakları arasında Çamaş Bolaman Nahiyesi adına rastlanmaktadır. Çamaş bu suretle Bolaman ile birlikte 1881 yılına kadar "Çamaş Nahiyesi" adıyla bir merkezden idare edilmiştir.”¹³

Cumhuriyet dönemine kadar Bolaman ile beraber nahiye durumunda olan Çamaş, Cumhuriyetin kurulmasından kısa bir süre sonra 1930 yılında ayrı bir Bucak haline gelerek Ordu Merkez İlçesine bağlanmıştır.

1930–1944 yılları arasında Ordu Merkez İlçesine bağlı bulunan Çamaş 1944 yılında ise köyleriyle birlikte Fatsa ilçesine bağlanarak bucak olmuştur.

İlçe olarak çok eski bir geçmişe sahip olmayan Çamaş bugünkü ilçe sınırları içinde kalan bölgede, “1971 yılında Sarıyakup Belediyesi, 14 Şubat 1975 tarihinde

¹¹(http://www.aybasti.eu/index.php?option=com_content&task=view&id=6&Itemid=148 14 Nisan 2011 saat: 15:30)

¹²(http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ama%C5%9F,_Ordu 11 Nisan 2011 saat: 16: 08)

¹³(http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ama%C5%9F,_Ordu 11 Nisan 2011 saat: 16: 08)

Çamaş Belediyesi kurulmuştur. 17 Mart 1985 yılında her iki belediye "Çamaş Belediyesi" adı altında birleştirilmiş, sonrasında 20 Mayıs 1990 tarih ve 20423 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 9 Mayıs 1990 tarih ve 3644 Sayılı Kanunla Çamaş İlçesi adıyla ilçe olmuştur.”¹⁴

2.1.5. Çatalpınar İlçesi Tarihi

Çatalpınar ilçesi Ordu'nun yeni kurulmuş ilçelerinden biridir. İlçenin 1953 yılına kadar Karahamza köyüne bağlı bir mahalle olması tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunamamasına neden olmuştur.

“1973 yılında Karahamza köyünden Hatipler Mahallesi, Keçili köyünden Haşal Mahallesi, Sakargerış köyünden Terimli Mahallesinin katılmasıyla Çatalpınar Belediyesi kurulmuştur.”¹⁵

Çatalpınar Beldesi 20 Mayıs 1990 gün ve 20523 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 3644 sayılı kanunla ilçe olmaya hak kazanmış, 04.12.1991 tarihinde resmen ilçe haline gelmiştir.

2.1.6. Çaybaşı İlçesi Tarihi

Çaybaşı ilçesi ile bölgenin tarihi paralellik gösterir. Çaybaşı ilçesinde bölgeye hâkim olan halkların geneli egemenlik kurmuştur. Bölgede ilk egemenlik kuran halklar olarak Yunan kökenli Kalipler ve Kokanlar gösterilmektedir. “Anadolu'ya hâkim olmak için gelen istilacı kavimlerin gelişlerinde yerli kavimler Karadeniz dağlarının güney kısımlarına giderek burada 11. yy sonlarına kadar yaşamışlardır.”¹⁶

Hititlerin Anadolu'ya egemen olduğu dönemde Çaybaşı bölgesi de yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. Bu dönemde Çaybaşı'nda yaşayan kavimler mağaralarda çok ilkel bir yaşam sürmüşlerdir. Çaybaşı'nda bu yaşantı izlerine rastlanmaktadır.

¹⁴(http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ama%C5%9F,_Ordu 11 Nisan 2011 saat: 16: 08)

¹⁵(<http://poder52.com/modules/icerik/item.php?itemid=10> 14 Nisan 2011 saat: 16:26)

¹⁶(http://www.caybasililar.com/haber_detay.asp?haberID=5 14 Nisan 2011 saat: 16.54)

Çaybaşı ilçesi de tüm Anadolu gibi Malazgirt Savaşı'nın Büyük Selçuklu Devleti tarafından kazanılmasından sonra Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'nun elinden çıkarak Türk akınları sonucu Türklerin egemenliğine girmiştir. Bu bölgede egemenlik kurmuş olan Danişmentliler “Anadolu Selçuklularına bağlı olarak 1095 - 1175 tarihleri arasında Türk Devletinin bir parçasını teşkil etmişlerdir. Devletin kurucusu Emir Gazi Danişment Taylı Bey'dir. Danişment Taylı Bey, Anadolu'nun fethine katılan ve Selçukluların kurulmasında rol oynayan büyük bir komutandır. Kurduğu beyliğe Danişment adı verilmiştir.”¹⁷

Danişmentli Beyliğinin hâkim olduğu bölge Sivas, Tokat ve Amasya civarındır. Sahile ulaşmak isteyen Danişmentler Çaybaşı'nın da içinde bulunduğu Ünye, Fatsa, Korgan ve Aybastı bölgesini ele geçirir.

Danişment Sultanlarından Melih Gazinin oğlu Emir Nizamettin Yağı Basan, Bizans ile yaptığı anlaşma sonucu ele geçirdiği yerlerin bir kısmını Bizans'a iade eder. Bu dönemde “Ünye'nin Tekkiraz Kasabası yakınında bulunan kendi adını taşıyan köyde (Yağbasan) karargâh kurduğu ve seferlerinin buradan yaptığı kuvvetle muhtemeldir.”¹⁸

Çaybaşı'nın da içinde bulunduğu bölgeye Danişmentlilerin hâkim olduğunu gösteren en önemli belge olarak “Yağı Basan zamanında (1142 – 1164) Ünye'nin yukarı bölgeleri (Çaybaşı, İlküvez, Tekkiraz, Akkuş) ile Fatsa, Aybastı”¹⁹ arasındaki dağlık bölgeye Danişmentlilere ait köy ve yer adlarının verilmesi gösterilebilir.

Osmanlıların Anadolu Birliğini sağlamak adına yaptıkları fetihler sonucu Çaybaşı bölgesi de Osmanlıların eline geçmiş ve bundan sonra hep Türk egemenliğinde kalmıştır. Bölgede yaşayan yerli halka “1778 – 1779 Osmanlı - Rus savaşından sonra Kafkaslardan (Batum) gelip Köklük, Akbaba, 1960'lı yıllara kadar Çilâder olarak anılan ve Çağlayan, Çınar, Çandır Mahallelerinden oluşan şimdiki Çaybaşı Merkezinin bir kısmına yerleşmişlerdir.”²⁰

¹⁷ (http://www.caybasililar.com/haber_detay.asp?haberID=5 14 Nisan 2011 saat: 16.54)

¹⁸ (http://www.caybasililar.com/haber_detay.asp?haberID=5 14 Nisan 2011 saat: 16.54)

¹⁹ (http://www.caybasililar.com/haber_detay.asp?haberID=5 14 Nisan 2011 saat: 16.54)

²⁰ (http://www.caybasililar.com/haber_detay.asp?haberID=5 14 Nisan 2011 saat: 16.54)

Çilâder köyü adı ile kurulmuş olan Çaybaşı 1955 yılına kadar köy olarak kalmıştır. 1955 yılında Nahiye olan Çilâder'in "1960 yılında İl Genel Meclisi kararıyla adı Çaybaşı olarak değiştirilmiş ve 1972 yılında Sarıcaerik köyü ile birleşerek Belediye kurulmuştur. 21 Mayıs 1991 yılında TBMM kararıyla ilçe hüviyetine kavuşmuştur." ²¹

2.1.7. Fatsa İlçesi Tarihi

Fatsa'nın bulunduğu bölgede yaşadıkları bilinen ilk kavimler "Kolhlar, Driller, Kalipler, Mossinoikler ve Tibarenler'dir." (Çukurlu, 2010:19) Yapraklı Mevkisinde Çıngırt Kaya ve çevresinde mevcut olduğu tahmin edilmektedir.

Fatsa ve çevresine sırası ile "M.Ö. 675'lerden itibaren Kimmerler, Persler (M.Ö. 547), Makedonyalı İskender (M.Ö. 334) ve komutanları (M.Ö. 312 – 208) hâkim olmuştur." (Çukurlu: 2010:19)

Fatsa tarihinin öne çıkan dönemi (M. Ö. 280 - M. S. 263) Pontus hâkimiyetidir. Roma İmparatorluğu ile yıllarca mücadele eden Pontus'lular, "Kralları Mitridat M. Ö. 63 yılında ölünce ülke Roma'ya bağlı bir eyalet haline geldi. Başına oğlu Farnak II. Kral yapıldı (M. Ö. 63 – 42)." (Çebi, 1973:25)

"Farnak II. den devrinde Ordu ili toprakları, bilhassa Fatsa civarı önem kazanmıştı. Fatsa'nın bugünkü Hükümet binasının olduğu yerde, Fanizan adındaki kızı için Farnak II. tarafından bir şato inşa ettirilmiştir. Bu binadan dolayı semte, dolayısıyla Fatsa'ya, Fanizan adı verilmiştir. Daha sonraki yüzyıllarda bu yer Fanise, Fadisan, Pytan, Façe ve Fatsa adıyla anılmıştır." (Çebi, 1973:25)

Fatsa ve çevresinde Pontus egemenliğinin tamamen sona ermesi M. S. 395 yılında olmuştur. Bu tarihten itibaren bölge Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu hâkimiyetine girmiştir.

1071 yılında yapılan Malazgirt Savaşında Bizans'ı mağlup eden Türkler Anadolu'ya yerleşmeye başlamış ve Anadolu Selçuklu Devletini kurmuşlardır.

²¹ (http://www.caybasililar.com/haber_detay.asp?haberID=5 14 Nisan 2011 saat: 1654)

Anadolu Selçuklu Devletine bağı olarak Danişment Taylı Bey tarafından kurulan Danişment Devleti “Niksar’dan itibaren Ünye, Fatsa ve doğuda Aybastı ve Mesudiye bölgelerini ele geçirmiştir.” (Çebi, 1973:27) Fatsa ve çevresine Türklerin yerleşmesinden sonra özellikle Çepniler sayesinde bölgede Türkleşme ve İslamlaşma başlamıştır.

Anadolu Selçuklu Devleti 1243 yılında Köseadağ Savaşında İlhanlılara yenilmesinden sonra Selçuklular İlhanlı egemenliğine girdi. Bu dönemde Fatsa ve çevresi Trabzon Rum Devletinin sınırları içerisindeydi.

İlhanlıların Anadolu’daki gücünün zayıflamasıyla beraber Anadolu’da yeni beylikler ortaya çıkmıştır. Bu beyliklerden biriside Ordu bölgesine hâkim olan Hacı Emiroğulları Beyliğidir. “Süleyman Bey zamanında topraklar Tirebolu’dan Terme’ye kadar uzanan sahil şeridi ile Reşadiye ve Niksar çevresine kadar uzanan bölgede beyliğini sürdürmüştür.” (Çebi, 1973:30)

Hacı Emiroğulları Beyliği, Fatih Sultan Mehmet’in 1461 yılında Trabzon Rum İmparatorluğunu ortadan kaldırmasına kadar varlığını sürdürmüştür. 1461 yılından itibaren ise Hacı Emiroğulları Beyliğine bağı Fatsa diğer yerler gibi Osmanlı egemenliğine girmiştir.

Fatsa idari olarak Canik Sancağına bağıdır. Osmanlı kayıtlarında Fatsa yöresinin adı "Satılmış - ı Mezid Bey" veya "Nahiye-i Satılmış-ı Ferid Bey" dir. 15 y kayıtlarında Nahiye statüsündeki Satılmış, 16. ve 17. yy kayıtlarında kaza olarak geçmektedir. Canik Sancağı ise “15 ve 16 yüzyılda Eyaleti Rum'a; 17 yüzyılda ise Sivas Eyaletine bağıydı. Bu durum 1847’ye kadar devam etmiştir. 1846 / 47 yıllarında yönetim olarak Trabzon Eyaletine bağı bir sancak olan Canik, 1872 – 77’de bağımsız sancak olmuş, tekrar Trabzon ' a bağılandıktan sonra 1908' de yeniden bağımsız sancak olmuştur.” (Çukur, 2010:25) 1851' den 1856'ya kadar kaza statüsünde olan Fatsa Kasabası 1869'dan 1872'ye kadar Ünye Kazasına bağı bir nahiyedir. Kasaba 1878'de yeniden kaza yapılmıştır.” Fatsa 4 Aralık 1920 ' de Ordu ' ya bağı bir kaza olmuştur.

2.1.8. Gölköy İlçesi Tarihi

Gölköy ilçesi tarihte Hapsamana olarak bilinmektedir. İlçe tarihini Ordu ilinin bütününden ayrı ele almamız mümkün değildir. Bölgede yaşadıkları bilinen en eski milletler olarak demircilikle ve çiftçilikle uğraşan Tibarenler, Kalipler, Mosinikler bilinmektedir.

Roma İmparatorluğunun Anadolu'ya hâkim olmasıyla Gölköy'de İmparatorluğun sınırları içerisine girmiştir. M. S. 395 yılında Roma İmparatorluğunun ikiye bölünmesiyle Gölköy'ün de içinde bulunduğu bölge Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu sınırları içerisinde kalmıştır.

Selçuklu Devletinin 1071 yılında Malazgirt Savaşında Bizanslıları mağlubiyete uğratmasıyla beraber Anadolu'da Bizans üstünlüğü sona ermiş ve bölge Türklerin eline geçmeye başlamıştır.

Anadolu'da kurulmuş olan Anadolu Selçuklu Devleti'nin İlhanlılara yenilerek dağılması sonucu Selçuklu topraklarında beylikler ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri de "Mesudiye Milas beyi Hacı Emiroğlu Bayram beydir. Beyliğin hudutları Fidaverendi Hapsamana, Uluğbeğlü, Bayramlı, Milas ve Reşadiye ilçesinin bir bölümüdür. Yerleşim alanı olarak gerek Rumlar Gerekse Hacı Emiroğulları bugünkü kale köyü ile Çatak Köyü çevresini merkezi yerleşim alanı olarak kullanmışlardır."²²

Fatih Sultan Mehmet zamanında Osmanlı topraklarına katılan Gölköy, bugünkü yerine 17. yüzyılda taşınmıştır. Gölköy, Cumhuriyetin ilk yıllarında Ordu Merkez İlçesine bağlı bir bucak iken 25.06.1936 gün ve 3012 sayılı kanunla ilçe olmuştur. Hapsamana ismi de Gölköy olarak değiştirilmiştir.

²² (http://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6lk%C3%96y,_Ordu 14 Nisan 2011 saat: 15.48)

2.1.9. Gülyalı İlçesi Tarihi

Yazılı kaynaklarda tarihi hakkında geniş bilgi bulunmayan Gülyalı ilçesi Ordu'nun yeni ilçelerinden birisidir.

Tarihte Gülyalı'nın içerisinde bulunduğu bölgede yaşadığı bilinen ilk kavimler "Karadeniz'in güney-doğu kıyılarında, Ordu ile Giresun arasında, batıdan doğuya doğru Tibarenler, Kalipler ve Mosinoikler'dir." (Çebi, 1973:6)

Gülyalı ilçesinin bulunduğu bölge Türklerin egemenliğine Osmanlılar zamanında girmiştir. Bundan önce uzun süre Trabzon Pontus Rum Devleti'nin idaresinde kalmıştır. 1461 yılında Fatih Sultan Mehmed tarafından alınarak Osmanlı Devleti topraklarına katılan ilçede bazı kilise kalıntıları, burada eskiden Hristiyan topluluklarının da yaşadığını göstermektedir." (Çakan, 2005:266)

Gülyalı'nın ismine 1455 sayılı tahrir defterinde Ebülhayr olarak rastlanmaktadır. Bu isim hakkında rivayetler şöyledir:"İlçenin eski ismi "Abdulhayır"dır. Osmanlı Devleti'ne ait belgelere göre Gülyalı ilçesinin kurucusu hayır sahibi bir insan olduğu için ona "Hayır Babası" anlamına gelen "Ebulhayır" adı verilmiştir. Diğer bir rivayete göre; Gözübüyüköğlü adlı bir balıkçı buradan su almış ve suyu beğenmiştir. Daha sonra buraya yerleşmiştir. Daha sonra yanına gelip giden arkadaşları buraya "Gözübüyüköğlü İskelesi" adını vermişlerdir. Gelip, geçen balıkçı ve tüccarlar su ihtiyaçlarını alır, bir süre dinlenir, giderlermiş. Buraya da iyi su, hayırlı su anlamına gelen "Abu'l Hayır" adını vermişlerdir." (Çakan, 2005:266)

Gülyalı, Alibey ve Eski Sayaca köylerinin birleşmesi ile kurulmuştur. 19.06.1987 gün ve 3392 sayılı kanun ile ilçe olmuştur.

2.1.10. Gurgentepe İlçesi Tarihi

Gurgentepe ilçesi Cumhuriyet döneminde yerleşim yeri haline geldiğinden dolayı bundan önceki tarihi yazılı kaynaklarda bulunmamaktadır.

Gurgentepe'nin kurulmasına sebep olan hadise Ordu-Sivas yolunun kullanıma açılmasıyla olmuştur. 1885 yılında hizmete giren yol bölgede ticari açıdan ilgi uyandırmış ve birkaç esnaf yol üzerinde hanlar kurmuştur. "Ağızlar Köyü'nden Ali Çavuş ve Akmescit Köyü'nden Hamdi Yılmaz, şehri bugünkü bulunduğu yere birer han yapmışlardır. Ordu-Sivas güzergâhında kurulmuş bulunan bu hanlar, uzun yıllar konar-göçer ticaretçilerin dinlenme-konaklama ve alış-veriş merkezi olarak hizmet vermiştir. 1940'lı ve 1950'li yıllarda küçük değişikliklerle yeniden yapılan yol, motorlu araçların karayolu taşımacılığına, açılmıştır. "Hanyanı" ismi ile kısa zamanda gelişmeye başlayan bu küçük yerleşim birimi, civar köylerin ilgisiyle giderek panayır ve pazaryeri özelliklerini kazanmıştır. Bununla birlikte Akmescit Köyü Muhtarı Hamdi Yılmaz'ın gayretleriyle Cuma günü tertiplenen güreşler ve bu güreşlere katılan kalabalıkların ilgisi, aynı zamanda Hıdrellez geleneğini daha canlı bir şekilde kutlanmasını yaygınlaştırmıştır. Bunu plansız ve imarsız yapılaşma faaliyetleriyle, devletin asayişini sağlamak için Karakol açması takip etmiştir. Bütün bu gelişmeler, buranın (Hanyanı) geleceğini olumlu yönde etkilemiştir. Han sahibi olan Ağızlar Köyü'nden Ali Çavuş ve Akmescit Köyü'nden Hamdi Yılmaz aileleriyle, Okçabel Köyü'nden Kadioğulları, Tikenlice Köyü'nden Somunoğulları ilk defa buraya yerleşerek bu konaklama ve pazaryerinin şenlenmesini sağlamışlardır. Yerleşim yeri, Ağızlar ve Akmescit Köylerinin birleşmeleriyle 7 Ağustos 1955 tarihinde Gököy İlçesi'ne bağlı bir Belediye teşkilâtı kurulmasını müteakip "Gurgentepe" ismini almıştır. (Tarihi- kültürel-coğrafi özellikleri ve tabiat güzellikleri ile Gurgentepe, 15)

Gurgentepe İlçesi'ne Gököy'den Işıktepe Kasabası, Okçabel, Muratcık, Direkli köyleri; Fatsa'dan Eskiköy Kasabası, Hasancık, Bahtiyarlar Köyleri; Ulubey'den Tikenlice ve Ohtamış Köyü'nün daha önce Mahallesi olan Gülbelen ve Gültepe köyleri bağlamıştır. Şu anda ilçe Ağızlar, Akmescit, Akören, Akyurt ve Döşek Mahalleleri, Işıktepe ve Eskiköy Beldeleri; Alaseher, Bahtiyarlar, Direkli, Gülbelen, Gültepe,

Hasancık, Muratcık, Okçabel, Tikenlice, Tepeköy köylerinden oluşmaktadır. 10 mahalle, 10 köy muhtarlığı mevcuttur.

2.1.11. İkizce İlçesi Tarihi

İkizce ilçesi Ordu ilinin yeni kurulmuş ilçelerinden biridir. Bundan dolayı tarihi hakkında yazılı kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. İlçe ile ilgili bilinen bir rivayete göre “Selçuklular döneminde yörede yaşayan yerlilerin Lalaogulları adı altında bir beylik kurmuşlardır. Bundan dolayı da bölgeye Lala adı verilmiştir.”²³

Bir sefer sırasında günümüzde İkizce ilçesinin bulunduğu bölgede konaklayan Osmanlı paşalarından Lala Paşa'nın halkın kendisini demetler dolusu lale ile karşılaşmasından dolayı yöreye Lale adını verdiği rivayet edilmektedir. Bu isim daha sonra Laleli olarak değişmiştir.

Osmanlı döneminde köy durumunda olan Laleli (İkizce) nüfusun azlığından dolayı civar köylerle birleşip “Laleli Mea Beyneli ismi zamanla Laleli Mabeceli olarak şive değişikliğine uğramış, 1957 yılına kadar Laleli Mabeceli olarak devam etmiştir.”²⁴

1957 yılında isim İkizce olarak değiştirilmiştir. İkizce 20 Mayıs 1990 tarihinde resmen ilçe olmuştur.

2.1.12. Kabadüz İlçesi Tarihi

Kabadüz ilçesinin tarihi M. Ö. 8. yüzyıla kadar indirilebilmektedir. Kabadüz’de varlıkları bilinen ilk milletler bölgenin genelinde olduğu gibi Tibarenler ve Kalipler’dir.

Kabadüz ilçesi bütün bölge gibi M. Ö. 3 yüzyılda Pont Krallığı'nın egemenliği altına girmiştir. Roma İmparatorluğunun büyümesiyle bütün Anadolu ile beraber Roma İmparatorluğuna katılan bölge İmparatorluğun ikiye ayrılmasıyla birlikte Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu egemenliği altına girmiştir.

²³ (<http://pic2.piczo.com/ikizce-tarihi/?g=28492600&cr=2>) 14 Nisan 2011 saat: 17: 27)

²⁴ (<http://pic2.piczo.com/ikizce-tarihi/?g=28492600&cr=2>) 14 Nisan 2011 saat: 17: 27)

Türklerin Anadolu topraklarını yurt edinmeye başlamasıyla beraber Kabadüz ilçesinin bulunduğu bölge 1142–1172 yılları arası Danişmendliler’in eline geçti. Kısa süreli Danişment egemenliğinden sonra 1204–1300 yılları arası Trabzon Rum İmparatorluğu’nun eline geçen Kabadüz ve çevresi 1344–1421 yılları arası Hacı Emiroğulları Beyliği tarafından fethedilmiştir.

Osmanlı Devletinin Anadolu birliğini sağlamak için yaptığı çalışmalar neticesinde Kabadüz ve çevresi Fatih’in babası Sultan II. Murat tarafından 1421-1451 yılları arası Osmanlı topraklarına katılmıştır.

Fatih Sultan Mehmet döneminde hazırlanan “Vilayet-i Canik-i Bayramlı Me’a İskefsir ve Milas” başlıklı bu tahrir defterinde Kabadüz bölgesi Alibegece olarak anılmaktadır. Belgeden; “Alibegece (Kabadüz) bölgesinin 21 köyden oluştuğu, bölgede hiçbir Hristiyan ve yabancı nüfusun bulunmadığı, yaklaşık 2600 nüfusunun olduğu, halkın buğday ve arpa ektiği, arıcılığın yaygın olduğu, koyun besiciliğinin yapıldığı, bölgede birçok Şeyh, Pir, Hacı, Fakih sıfatlarını taşıyan kişilerin oturdukları bu Şeyh’lerden bazılarının Tımar sahibi oldukları, bölge halkının demircilikle uğraştığı, demir madenlerinin bazı köylerde işlendiğini, demir ocaklarını bulunduğunu öğrenmekteyiz.”²⁵

Kabadüz Cumhuriyet döneminde 1925 yılına kadar Karakiraz Köyü’ne bağlı bir mahalle olarak kalmış, 1925’te Karakiraz Köyü’nden ayrılarak “Kabadüz Köyü” adını alarak köy olmuştur. “1931 yılının Mart ayında Ordu Merkez İlçesine bağlı tam teşkilatlı bir Bucak yapılmıştır. Kabadüz 30 Aralık 1987 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile, Başköy’ün de Kabadüz’e katılmasıyla 1989 tarihinden itibaren faaliyete geçmek üzere, belediye teşkilatına kavuşarak Kabadüz Belediyesi kurulmuştur. Belediyenin kurulmasından kısa bir süre sonra 20 Mayıs 1990 tarihli 20523 sayılı resmi gazetede yayınlanan 9 Mayıs 1990 tarih ve 3644 sayılı kanun ile ilçe haline getirilmiş ve “Kabadüz İlçesi” adını almıştır.”²⁶

²⁵(http://www.kabaduz.gov.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=20&Itemid=38 14Nisan 2011 saat: 17:13)

²⁶(http://www.kabaduz.gov.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=20&Itemid=38 14Nisan 2011 saat: 17:13)

2.1.13. Kabataş İlçesi Tarihi

Ordu'nun yeni kurulan ilçelerinden birisi olmasından dolayı Kabataş tarihi hakkında yazılı kaynaklarda kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak bu ilçenin tarihini Ordu genelinin tarihiyle aynı olduğunu söylemek mümkündür.

“Danişmentli beyi Melik Emir Gazi döneminde Aybastı ve Kabataş çevresine hâkim olmuşlardır. (1115–1134). Bu dönemde Bizans’la yapılan savaşlarda şehit olanlardan bazılarının kabirleri halen yöre halkı tarafından ziyaret edilmektedir. Perşembe yaylasında Kümbet denilen yerdeki Kümbet Gazi bunlardan biridir. Ordu'nun tümüyle fethedilmesi 1380 yıllarına rastlar ve fetihten sonra Hacıemiroğulları beyliği kurulur.”²⁷

Kabataş konumu itibari ile İç Anadolu’yu, Tokat, Niksar, Sivas gibi önemli yerleşimleri Karadeniz’de Fatsa’ya bağlayan en kısa ve güvenli yol olması dolayısıyla hep önemli olmuştur. Bu önemi fark eden Osmanlılar 1427–1428 Canik seferini düzenlemiş ve Canik seferi sonrasında bölge Osmanlıya bağlanmıştır.

Kabataş Cumhuriyet dönemine kadar Aybastı’ya bağlı bir köy durumundadır. “Karay” adı ile önce Ordu merkez kazasına bağlanan Kabataş, 1945 yılında Gölköy’e, 1959 yılında da Aybastı’ya bağlamıştır. 1971 yılında belediye teşkilatı kurularak kasaba halini almıştır. 20 Mayıs 1990 tarih ve 3644 sayılı kanunla ilçe kurulmuş 14 Ağustos 1991 tarihinde faaliyete başlamıştır.

2.1.14. Korgan İlçesi Tarihi

Ordu bölgesinin geneline olduğu gibi Korgan ilçesine de M.Ö. ilk egemen olan halklar olarak Kalipler, Halipler (Kalip), Kolklar ve Kokurlar’dır” (Uzan, 63) Bu kavimler yaşadıkları bölgede demir madeni ile ilgilenmişlerdir. “Korgan’da Tatarcık Köyü sınırları içerisinde bulunan ve günümüzde yine maden ormanı adı ile anılan

²⁷(<http://kabatasfm.com/index.php/kabatas/content--all-comcontent-views/category-blog/1-welcome-to-joomla> 14 Nisan 2011 saat: 17:08)

mıntıkada, yine Korgan'ın bazı yaylalarında özellikle Yalman civarında demir cüruflarına, işletilmiş maden yataklarının izlerinin bulunması, Kalip'lerin ve Mitridat'ların bu yerlerde M.Ö. 12 yy'da yaşadıklarını göstermektedir.”²⁸ Bu yerli kavimler daha sonradan bölgeye yerleşmiş olan Oğuz boyları arasında eriyerek kaybolmuştur.

M. Ö. devirlerde küçük kavimlerin dışında bölgede büyük devletler de hüküm sürmüştür. Korgan'ın da içinde bulunduğu bölgede M.Ö. 584–555 yılında Pers'lerin yaşadıkları bilinmektedir. “Persler devrinde yayılmış olan Ateşgede'lere ait inançlar, bu yörede de kendini hissettirmiştir. Bu devirde yerli halkın bağlandığı en yaygın tapınma mahalleri olan bol sayıda Ateşgede'ler, kurulmuştu. Fatsa açıklarından rahatlıkla görülebilecek Sakarat tepesinde, ayrıca Kumru, Aybastı, Niksar'ın yüksek kesimleri ve Akkuş topraklarından izlenebilecek olan Yalman tepesinde bu büyük tapınakların mevcut olduğunu, bugüne kadar gelen bazı kalıntılar göstermektedir.” (Uzan, 63)

Anadolu M. Ö. 344 yılında İskender'in orduları tarafından Persler mağlup edilerek ele geçirilmiştir. İskender'in hâkimiyetini kabul eden Karadeniz ve dolayısıyla Korgan'da Pont Devletinin egemenliğine girmiştir. “Pont Krallığının çeşitli değişikliklerine de maruz kalan bu bölge III. asra kadar yine bu Krallıkla idare edilmiştir. I. Polemon'un (M. Ö. 42–8) hükümet merkezini Fatsa'dan biraz doğuya kaydırarak Bolaman'a yerleşmesiyle idareyi devam ettirmiştir. Korgan'ın Terzili Köyü topraklarından doğarak, Bolaman mevkiinden denize dökülen ırmak, adını I. Polemon'dan almaktadır.” (Uzan, 64)

Roma İmparatorluğu Anadolu'ya tamamen hakim olduktan sonra Korgan bölgesi de Roma İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. Roma İmparatorluğu ikiye ayrılınca da Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu toprakları içerisinde kalmıştır.

Anadolu Selçuklu Devletine bağlı olarak kurulmuş olan Danişmendliler, Korgan ve bölgesini fethetmek için Danişment Gazi tarafından kumandanlarından İltekin Gazi'yi 40 kişilik bir kuvvetle göndermiştir. İltekin Gazi “Bizans kuvvetlerine 40 kişilik

²⁸ (http://www.turkiyerehberi.com/KORGAN%20TAR%C4%B0H%C4%B0_1439_icerikler.html 14 Nisan 2011 saat: 16:30)

bir üstünlük sağlayamayacağını anlar. Bir harp hilesi düşünür ve topladığı bir koyun sürüsünü arazinin elverişli bir yerinde, boynuzlarına mum bağlayarak, o gece sabaha kadar, bir yamaçtan diğer yamaca doğru yürütür. Karşı sırtlardaki Bizanslılar, bu hileyi anlayamadıklarından, Türklerin çok Kalabalık olduğunu sanırlar. Derhal Korgan'dan sahile doğru uzaklaşmaya başlarlar. Bu arada Korgan'da oturan bir kısım Rumlar da Bizanslılar ile yerlerini terk ettiklerinden, Korgan ve civarı düşman kuvvetlerinden boşalmış olur. İltekin Gazi'de, bu suretle ve hiçbir çarpışma yapmadan tüm bölgeyi ele geçirir.” (Uzun, 64-65)

1178 yılında II. Kılıçaslan tarafından Korgan ve çevresinin içinde bulunduğu Anadolu Selçuklu Devletinin hâkimiyetine girmiştir. 1243 yılında yapılan Köseadağ Savaşı'ndan sonra Korgan topraklarının büyük bir bölümü Kadı Burhaneddin'in idaresine geçmiştir. 1380'lerde ise Hacı Emir Oğulları Beyliği bölgede egemen olmuştur.

Osmanlı Devleti 1398 yılında Yıldırım Beyazıt zamanında Ordu yöresini Osmanlı topraklarına katmıştır. “Osmanlı idaresine geçen yöre, resmi kayıtlarda “Keşdere” olarak anılmaktadır. Keşdere, Bolaman Irmağı'nın bir koluna verilen isimdir. 1642'ye kadar Fatsa'ya bağlı olan Keşdere, bu tarihte kaza olmuştur. 1856'da Liva-i Canik'e (Canik Sancağı) bağlıdır. Bu tarihte yönetimi Akçay, Terme ve Cevizderesi İle birdir. 1860–65'te Canik Sancağı'na, 1866–71'de ise Ünye Sancağı'na bağlı bir kazadır. 1882'de ise Fatsa kazasına bağlı bir nahiye merkezi, 1928'de Köy olmuştur. Korgan, Fatsa'nın bir bucağı olarak yıllarca varlığını devam ettirdikten sonra 01 Haziran 1958 tarihinde Belediye, 01 Nisan 1960 tarihinde ilçe merkezi haline getirilmiştir.”²⁹

2.1.15. Kumru İlçesi Tarihi

Kumru ilçesinin tarihi Ünye ve Fatsa ilçeleri ile çok yakındır. Kumru ve Fatsa'nın bulunduğu bölge M.Ö. 584–555 yıllarında Pers'lerin elinde kalmıştır. “Pers'lerin en büyük özelliği ateşe tapmalarıdır. Bu ateşe tapanlara (ateşgete)

²⁹ (<http://www.turkiyerehberi.com/KORGAN%20TAR%C4%B0H%C4%B0%201439%20icerikler.html> 14 Nisan 2011 saat: 16:30)

denilmektedir. Çevrede en büyük tapınaklarını Sakarat ve Yalman tepelerine yapmışlardır. Esas itibarıyla M.Ö. 555 yılında bölgeye Pers'ler hâkim olmuştur.”³⁰

İskender kurduğu büyük bir ordu ile Anadolu'ya gelerek Anadolu, Suriye, Mısır ve Filistin topraklarını ele geçirir ve M.Ö. 331 Pers İmparatorluğuna son verir. Bütün Anadolu gibi Kumru çevresi de Pont Devleti'nin hâkimiyeti altına girmiş oldu. “Pont Krallığının çeşitli değişikliklerine de maruz kalan bu bölge üç asra kadar yine bu krallıkla idare edilmiştir. 1.Polemon'un hükümet merkezini Fatsa'dan biraz doğuya kaydırarak bugünkü Bolaman'a yerleşmesiyle idareye devam etmiştir. (M.Ö.42–8)”³¹

Romalılar Anadolu'ya tamamen hâkim olduktan sonra, Anadolu da M.S.70 yılında “Galatya, Polamonyak ve Kapadokya Pontu” adlarıyla üç pont bölgesi kurdular. Birleştirilen bu bölgelerine önce Sivas daha sonra da Trabzon merkezlik yaptı. Kumru ve çevresi de bölgenin geneli gibi bu yönetim içerisinde kaldı. “Bu toprakların, Polamonyak Dukalığı adı altında idare edilmesi, Anadolu'nun Doğu Roma Devleti topraklarına katılma tarihi olan M.S. 395 yılına kadar devam etmiştir.”³²

M.S. 391 yıllarında Orta Asya'dan Anadolu'ya büyük göçler halinde gelen Peçenek ve Kuman Türkleri Kumru'nun da içinde bulunduğu bölgelere yerleşmiştir. Asıl Türk yerleşimi ve bölgenin Türkler'in eline geçmesi ise İltekin Gazi'nin zamanında Kumru ve çevresinin Danişmentlilerin topraklarına katılması ile olmuştur. 1142–1164 yılları arasında Ünye'den Fatsa'ya kadar uzanan sahil şeridiyle Kumru ve çevre bölgesi Danişmed Devletinin elinde kalmıştır. “1178 Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Kılıçarslan Sivas'ta hükümdarlığını ilan etmiş ve bu tarihten itibaren bütün topraklar II. Kılıçarslan'ın idaresi altına girmiştir.”³³

Anadolu Selçuklu Devletinden sonra Ordu ve yöresi bir süre Tacettin Beyin yönetiminde kalmıştır. Fakat Hacı Emir Oğullarından Süleyman Bey “1389 yılında Tacettin Bey'i yenerek Kumru ve çevresini idaresi altına almıştır.”³⁴

³⁰ (http://www.kumru.4t.com/new_page_36.htm 14 Nisan 2011 saat: 17:02)

³¹ (http://www.kumru.4t.com/new_page_36.htm 14 Nisan 2011 saat: 17:02)

³² (http://www.kumru.4t.com/new_page_36.htm 14 Nisan 2011 saat: 17:02)

³³ (http://www.kumru.4t.com/new_page_36.htm 14 Nisan 2011 saat: 17:02)

³⁴ (http://www.kumru.4t.com/new_page_36.htm 14 Nisan 2011 saat: 17:02)

Kumru'nun da içerisinde bulunduğu bölge kesin olarak Fatih Sultan Mehmet zamanında 1461 yılında Osmanlı topraklarına katılmıştır. “Fatsa, dolayısıyla Kumru 1921(1337) yılında Samsun Sancağından ayrılarak müstakil Ordu Livasına bağlanmıştır. Kumru'nun bilinen ilk idari teşkilatı, Trabzon Vilayeti Samsun Sancağı, Bugünkü Yalnızdam Köyü merkez olmak üzere “Nefs-i Serkeş Kadılığı”dır. Cumhuriyet devrinde Fatsa ilçe olduktan sonra 1926 yılında Fatsa'ya bağlanmıştır. Aynı yıl Kumru nahiye olmuştur. 1957 yılında belediye olan Kumru ilçesi, Karacalı Köyü merkez olmak üzere 7033 sayılı kanun gereğince 1 Nisan 1960 yılında ilçe olmuştur.”³⁵

2.1.16. Mesudiye İlçesi Tarihi

Mesudiye M.Ö. 2000'li yıllarda Hitit ve Urartu Krallıklarının sınırları içerisinde bulunmaktadır. Bölgede bu Krallıkların ardından M.Ö. 670 yılında Miletus'luların hâkimiyeti başlamıştır. “Miletoslular sıcak yaz aylarında Karadeniz sahillerinden ayrılarak yazlamak amacıyla bu bölgenin iç kesimlerinde de yazlık kasabalar kuruyorlardı. Bu kasabalardan Mesudiye ilçesi topraklarında da kurulmuştu. İlçede bu yazlık kasabaların en önemlisi <<Manuel Kasabası>> idi. Bu kasabanın kalıntıları Mesudiye-Yardere Köyü yakınlarında bulunmaktadır.” (Baş, 1982:12–13)

Miletoslular zaman içinde bölgenin etkin gücü Pontus Krallığı'ndan etkilenecek iç içe yaşamaya başlamışlardır. Bunun sonucunda da sonunda bütünleşip Pontus Krallığı'na dahil oldular.

Roma İmparatorluğunun Anadolu'da ilerlemesi sonucu Mesudiye'nin içinde bulunduğu bölgenin egemenliğini elinde bulunduran Pontus Devleti ile Roma İmparatorluğu M.Ö. 63–88 yılları arasında savaşı. Pontus Devletinin savaşı kaybetmesi ile de bölge Roma İmparatorluğunun egemenliğine girer. Roma İmparatorluğunun dağılmasıyla da Mesudiye ve çevresi Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu sınırları içerisinde kalır. “Mesudiye topraklarında Bizans devrinin izlerini taşıyan önemli kalıntılara ve izlere rastlanmaktadır. Bu uygarlıktan kalma ilçede birçok köy harabeleri ve kale kalıntıları bulunmaktadır. Çevrede bulunan ve Bizanslılar zamanından kalma M.

³⁵ (http://www.kumru.4t.com/new_page_36.htm 14 Nisan 2011 saat: 17:02)

S. 976–1025 Basileus, M. S. 565–578 Iustinus ve M. S. 1028–1034 Romanus III.'e ait sikkeler bu devrin kalıntılarındandır.” (Baş, 1982:15)

Büyük Selçuklu Devletinin Anadolu'ya akınları neticesinde yıpranmaya başlayan Bizans 1071 yılında yapılan Malazgirt Savaşı ile Anadolu'daki üstünlüğünü kaybetmeye başlar. Mesudiye çevresinde de Türk egemenliği oluşur. 1095 yılında Danişment Gazi bu bölgede Danişmentli Devletini kurar. “Danişmendlilerin Yağıbasan zamanında (1142–1164) Orta Karadeniz bölgesinin iç kesimlerinde bulunan Aybastı, Reşadiye ve Mesudiye arasındaki dağlık bölgeye hâkim oldukları, bu bölgedeki Danişmendlilere ait köy ve yer adlarından anlaşılmaktadır.” (Baş, 1982:17)

Mesudiye'nin Türkler eline geçmesi ise 1380 yılında Hacıemiroğulları Beyliği'nin burayı fethetmesi ile olmuştur. “Hacıemiroğulları'nın fethiyle birlikte bu bölgeye Oğuzlar'ın Çepni, Döğer, Eymür, Karkın, Alayuntlu, Bayındır ve İğdir boyları yerleşmiştir. Bu boylar çoğu yere kendi isimlerini veya fetihle yararlılık gösteren askerlerin ya da komutanların ismini vermişlerdir. Mesela İğdir dağı ismini İğdir boyundan, Musalı köyü ismini bu köyü fetheden komutandan almıştır.”³⁶

Mesudiye bölgesi 1427 yılında Osmanlıların egemenliğine girmiştir. Bölgede bulunan Rumlar Türklerin içinde uzun süre huzurlu bir şekilde yaşamıştır. “Osmanlı Devleti'nin zayıflamasını fırsat bilerek isyana kalkışmışlar, bu girişimleri başarılı olmamış ve Lozan antlaşması ile söz konusu Rumlar Yunanistan ile mübadele edilmiştir.”³⁷

Mesudiye Osmanlılar zamanında Karahisar-ı Şarki'ye bağlı Milas nahiyesi olarak isimlendirilmiştir. Milas, Karahisar-ı Şarki'nin sancak olmasıyla 1839 yılından sonra kaza olmuştur.

Halkın padişaha yazdığı arzuhal sonrasında Milas ismi 1876 yılında Hamidiye olarak değiştirilmiştir. 1908 yılında da Hamidiye ismi Mesudiye olarak değiştirilmiştir.

³⁶ (<http://www.meletli.net/haber/news/8.html> 14 Nisan 2011 saat: 16:23)

³⁷ (<http://www.meletli.net/haber/news/8.html> 14 Nisan 2011 saat: 16:23)

Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar Şebinkarahisar'a bağlı olan Mesudiye ilçesi 20.05.1933 gün ve 2197 sayılı kanunla Şebinkarahisar'dan alınarak Ordu iline bağlanmıştır.

2.1.17. Perşembe İlçesi Tarihi

Perşembe ilçesi tarihi ancak Türklerin bölgeye egemen olmasından itibaren incelenebilmektedir. Bu dönemden öncesine ait herhangi bir yazılı kaynak yoktur. Ancak Perşembe tarihinin Ordu ilinin geneli ile paralellik gösterdiği bilinmektedir.

Perşembe ve çevre bölgesi, Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğunu 1071 yılında mağlup ederek Anadolu'yu Türklere açan Selçuklular tarafından sınır boylarına yerleştirilmiş bir Oğuz boyu olan Çepniler tarafından Türkleştirilmiştir.

1256 yılında Anadolu Selçuklu Devletinin Köseadağ Savaşında İlhanlılara yenilmesiyle beraber Anadolu'da kurmuş olduğu üstünlük ortadan kalkmış küçük beylikler ortaya çıkmıştır. Bu beyliklerden birisi olan Hacıemiroğulları Beyliği'de Perşembe ve çevresinde egemen olmuştur.

Günümüzde Perşembe adı ile bilinen ilçe XIV. yüzyılda Vona yarımadasındaki vadilere yerleşen Türkmenler tarafından Niyabet-i Satılmış adı ile kurulmuştur. "Satılmış (Perşembe) nahiyesinin merkezi neresi olduğu tam olarak anlaşılamamaktadır. Nahiyenin en kalabalık köyü 1520'lerden sonra Vona adıyla anılmıştır."³⁸

Perşembe Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar bucak durumundadır. 1945 yılından itibaren ise Vona kasabasının bulunduğu yerde Perşembe adıyla ilçe yapılmış ve Vona ismi kaldırılmıştır.

³⁸(http://www.persembe.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=95&Itemid=81 14 Nisan 2011 saat: 15:52)

2.1.18. Ulubey İlçesi Tarihi

Ulubey ilçesine yerleşen ilk kavimler olarak bölgenin genelinde olduğu gibi Yunan kökenli Kalipler, Tibarenler ve Mosinikler gösterilmektedir. Ancak bu kavimler bölgede hiçbir zaman bağımsız olarak yaşamamış her dönem güçlü bir devletin egemenliği altında kalmışlardır.

Bölgeye M.Ö. VI. yüzyılda Medler hâkim olmuştur. Medlerden sonra Karadeniz sahillerinin geneline hâkim olan Pont Devleti Ordunun iç kesimleri ile beraber Ulubey'e de hâkim olmuştur.

Roma İmparatorluğu'nun Anadolu'yu ele geçirmesi ile beraber Ulubey'de Roma İmparatorluğu'nun egemenliğine girmiştir. M.S. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra Ulubey'de Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu sınırları içerisinde kalmıştır.

Bölgede egemen olduğunu söylediğimiz büyük devletler burayı önemsememiştir. Bu nedenle de yöreye ait pek fazla bilgide yoktur. Buna "Ordu ve dolayısıyla Ulubey topraklarda nüfusun da çok az oluşuyla büyük şehir hatta kasabaların kurulamamış olması, başlıca sebep olarak gösterilebilir."³⁹ Bu durum Türklerin bölgeye egemen olmasıyla değişmiştir.

Büyük Selçuklu Devleti yeni yurtlar elde etmek amacıyla Anadolu'ya yaptığı akınlar sonucunda Bizans İmparatorluğu'nu 1071 yılında Malazgirt Savaşında mağlup eder ve Ulubey'in de içinde bulunduğu bölge korumasız kalır ve Türklerin egemenliğine girer.

Ulubey 1419 yılına kadar bölgeye yerleşen ilk Türklerin kurduğu Danişment Beyliği egemenliğinde kalır. 1419 yılından itibaren de Osmanlı Devleti egemenliğine girer. Ulubey Osmanlı egemenliğine girdikten sonra "1455 yılında Serdeşlü ve nam-ı diğer Ulubeğlü adında nahiye oldu. 1547 yılında Ulubey Nahiyesi adını aldı."⁴⁰

³⁹ (<http://congara.blogcu.com/ulubey-tarihi/1887587> 11 Nisan 2011 saat: 16:17)

⁴⁰ (<http://congara.blogcu.com/ulubey-tarihi/1887587> 11 Nisan 2011 saat: 16:17)

Ulubey'in 31 Temmuz 1957 yılında TBMM'nin 29983 sayılı kararı ile ilçe olması kararlaştırılmıştır. 1 Nisan 1958 yılında da resmen ilçe olmuştur.

2.1.19. Ünye İlçesi Tarihi

2.1.19.1. Türkler Öncesi Dönem

M.Ö 2000'li yıllarda adına rastlanılan Kaşkaylar Ünye yazılı tarihinde bilinen eski millettir. Kaşkaylar Sinop'tan Perşembe'ye kadar olan bölgede egemenlik kurmuşlardır. Bu durum M.Ö 12. yüzyıla kadar devam etmiştir.

M.Ö. 9. yüzyılda Ünye çevresine İskitler hakim olmuşlardır. İskitlerin içerisinde Türk unsurlarda bulunduğundan dolayı Türklerin bölge ile tanışmalarını bu döneme kadar getirmek mümkündür. Ünye'de kadın savaşçıların varlığında bu dönemdedir. "İskit ordularında kadınların da bulunması sebebiyle "Amazonlar" efsanesi ortaya çıktı. Amazonlarla ilgili olarak aktarılan bilgilere göre, bunlar tamamen kadınlardan oluşan, savaşabilmek için bir memelerini kesen savaşçı bir topluluktur. Günümüzde, tarihte tamamen kadınlardan meydana gelen bir "Amazon" topluluğunun bulunduğu tarihçilerce kabul edilmemektedir."⁴¹

M.Ö. 8. yüzyılda ticaret amacı ile bölgeye gelen Miletliler Ünye'de ticaret kolonisi kurmuşlardır. Ünye'nin kuruluş tarihidir bu dönem kabul edilmektedir. Koloni durumunda olan Ünye ve çevresine hâkimiyet kuran devlet Persler oldu. "MÖ 550 yılında Pers İmparatoru I. Darius bütün Anadolu ile beraber Ünye bölgesine de hâkim oldu. Bölgede şiddetli bir dirençle karşılanan Pers hâkimiyetini güçlendirmek için I. Darius bölgeye güçlü ve zorba valiler gönderdi. "Satraplık" denilen vilayetlerdeki bu valilere "Satrap" adı veriliyordu."⁴²

⁴¹ (<http://www.unye.net/TARİH1.HTM> 14 Nisan 2011 saat: 15:58)

⁴² (<http://www.unye.net/TARİH1.HTM> 14 Nisan 2011 saat: 15:58)

M.Ö. 331 yılında İskender'in Anadolu'yu istilası ile beraber Ünye'de İskender'in orduları tarafından işgal edildi. Kısa süren bu durum İskender'in ölümü ile sona erdi ve bölge Pont Devleti'nin eline geçti.

Roma İmparatorluğu'nun Anadolu egemenliğine almaya başlamasıyla beraber Ünye ve çevresini elinde bulunduran Pont Devleti ile mücadeleye girmiştir. "Önceleri Pont Devleti, bölgedeki diğer kavimlerin de yardımı ile Roma'ya karşı bazı başarılar elde etti. Ancak M.Ö. 71 yılında Kelkit vadisinde yapılan savaşta Pontlular kesin olarak yenildiler. M.Ö. 63 yılında Pont Devletinin yıkılması ile Ünye ve civarında Roma hâkimiyeti kesinleşmiş oldu."⁴³ M.S. 395 yılına kadar Roma İmparatorluğu egemenliği altında olan Ünye bu tarihte İmparatorluğun ikiye ayrılmasından sonra Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans) egemenliğine girmiştir.

2.1.19.2. Türk-İslam Dönemi

Anadolu tarih boyunca İskitler, Sabirler ve Hunlar gibi çeşitli Türk asıllı veya içinde Türk unsurlar da bulunan kavim ve devletler Anadolu'ya ilgi göstermiştir. Ancak, Anadolu'nun tamamen Türk vatanı haline gelmesi Selçuklular döneminde olmuştur.

Selçuklular Orta Asya'dan Anadolu'ya akınlar yapmasıyla sık sık Bizans ile karşı karşıya gelmiştir. Bunun sonucunda 1071 yılında Malazgirt Savaşı meydana gelmiş ve Anadolu toprakları ile Türkler arasında engel durumunda olan Bizans İmparatorluğu mağlup edilmiştir. Savaşın kazanılmasından sonra Anadolu Türkler tarafından kontrol altına alınmaya başlamıştır. "Selçuklu İmparatorluğu, eski Türk devletlerinin çoğunda olduğu gibi, büyük bir konfederasyon şeklinde idi. Anadolu'nun orta-batı kesiminde, başkenti İznik olan Anadolu Selçuklu Devleti, orta-kuzey kesimlerinde de Danişmendliler Devleti hâkimdi."⁴⁴ Ünye'de bu dönemde Danişmendlerin hâkimiyeti altına girmiştir.

1096 tarihinde Türkler ve İslam dünyasına karşı başlatılan ilk Haçlı seferi ile Haçlılar, Anadolu Selçuklu Devleti'nin ve Danişmendlilerin elindeki Anadolu

⁴³ (<http://www.unye.net/TARİH1.HTM> 14 Nisan 2011 saat: 15:58)

⁴⁴ (<http://www.unye.net/TARİH1.HTM> 14 Nisan 2011 saat: 15:58)

topraklarını işgal etmeye başladılar. “Anadolu Selçuklularının ilk başkenti olan İznik ile birlikte Ünye de 1100'ler civarında artık Bizans'a aitti.”⁴⁵ Bu durum 1140-1141 yıllarında Melik Muhammet'in Ünye'nin de içinde bulunduğu Karadeniz sahillerinin bir bölümünü Bizanslıların elinden almasını ile sona ermiştir.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin Köseadağ Savaşında İlhanlılar tarafından yenilgiye uğratılmaları sonucu Karadeniz'de belirsizlikler oluştu. Trabzon Rum İmparatorluğu sınırlarını genişletme çabasına girdi ve zaman zaman Ünye'ye kadar olan kıyı bölgelerini ele geçirdi. “1297 yılında Ünye Türkmenler (muhtemelen Çepniler) tarafından bir kez daha Rumlardan alındı ve Trabzon şehrine kadar uzanan akınlar yapıldı.”⁴⁶

14. yüzyılın ilk yarısında Anadolu'da bulunan otorite boşluğundan dolayı bağımsız Türkmen Beylikleri ortaya çıkmıştır. Bunlardan birisi de Terme'den Giresun'a kadar olan bölgeyi elinde bulunduran Hacı Emiroğulları Beyliğidir. “Hacı Emir Beyliği Trabzon'un Osmanlılar tarafından fethine kadar varlığını sürdürmüş gibi görünmektedir. Uzun Hasan döneminde Akkoyunlu Devletine tâbî olarak, 1461 yılında Osmanlılar'a ait Tokat şehrine yapılan hücumda katıldılar. Bu esnada Hacı Emir Beyliğinin başında Emir Ali adlı bir bey vardı. Aynı yıl Fatih Sultan Mehmet bizzat çıktığı seferle Trabzon Rum Devleti'ni Osmanlı Devleti'ne kattı ve sınırları Kafkasya'ya kadar genişletti. Bu sırada Hacı Emir Beyliği de kesin olarak ortadan kaldırılıp Ünye doğrudan Osmanlı Devleti'ne bağlanmış oldu.”⁴⁷

Ünye Osmanlı egemenliğine girdikten sonra Canik Livasına bağlı durumdadır. “16. asır ortalarında Kanuni Sultan Süleyman'ın kanunnamesine göre Ünye'nin dahil olduğu Canik Livası, Sivas Eyaletine bağlanmıştır.”⁴⁸

23 Nisan 1920 tarihinde TBMM'nin açılmasıyla beraber yapılan ilk oturumlarda Pontus çetelerinin Karadeniz'de yaptığı olaylara değinildi. Bu olaylar ile daha iyi mücadele edebilmek için de TBMM “Giresun'un vilayet olması yolunda karar alındı.

⁴⁵ (<http://www.unye.net/TARİH1.HTM> 14 Nisan 2011 saat: 15:58)

⁴⁶ (<http://www.unye.net/TARİH1.HTM> 14 Nisan 2011 saat: 15:58)

⁴⁷ (<http://www.unye.net/TARİH1.HTM> 14 Nisan 2011 saat: 15:58)

⁴⁸ (<http://www.unye.net/TARİH1.HTM> 14 Nisan 2011 saat: 15:58)

Ordu kazası Giresun'a bağlanmayı reddedince, yeni bir TBMM kararı ile Ordu da vilayet yapıldı. Fakat Ordu'nun nüfusu ve çevresi bunun için yeterli değildi. Bu sebeple, Canik vilayetinin Ünye ve Fatsa kazalarının da Ordu'ya bağlanmasına karar verildi.⁴⁹ Bu karar Ünye halkı tarafından tepki çekmesine ve protesto mitingi yapılmasına rağmen değişmemiştir. Ünye, Ordu iline bağlı bir ilçe olarak kalmıştır. Karakuş nahiyesi 1954 yılında Ünye'den ayrılarak Akkuş adı ile ilçe haline getirildi. 1990 yılında da, Çaybaşı ve İkizce Ünye'den ayrılarak ilçe haline getirildi.

⁴⁹ (<http://www.unye.net/TARİH1.HTM> 14 Nisan 2011 saat: 15:58)

3. BÖLÜM

3.1. ORDU İLİ YERLEŞİM YERİ ADLARININ ANLAM İNCELEMESİ

3.1.1. Tabiata ve Coğrafi Koşullara Dayanan Yer Adları

3.1.1.1. Çevre ile İlgili Yerleşim Yeri Adları

3.1.1.1.1. Yön Bildiren Yer Adları

Ordu ili yerleşim adlarında yön bildiren pek çok yer adı bulunmaktadır. Bunlardan en önde gelenleri “*aşağı-yukarı*” kelimeleridir. Bu kelimeler kullanılarak genelde aynı adı taşıyan iki yerleşim yerinin konum açısından birbirlerinden ayrılmaları sağlanmıştır. Ordu ili yer adlarında *aşağı-yukarı* kelimeleri her zaman ilk kelime olarak kullanılmıştır.

Aşağıardıç

Aşağıgökçe

Aşağı Kozpınar

Aşağıtepe

Aşağıyavaş

Yukarıbahçeler

Yukarıdüğencili

Yukarıtepe

Yukarı Kozpınar

Yukarıdamlalı

Yukarıgökçe

Yukarı Kızılın

Yukarıtepe

Ordu ili yerleşim yeri adlarında yön bildirilen kelimelerden en çok kullanılan *güney* kelimesidir. Bunun haricinde *kuzey* anlamına gelen *kuz* kelimesi de yer adlarında

kullanılmıştır. Doğu, batı ve kuzey kelimeleri ise Ordu ili yerleşim yeri adlarında kullanılmamıştır.

Akgüney
Güneyce
Güneycik
Kuzköy
Yeşilgüneycik

3.1.1.1.2. Konum Bildiren Yer Adları

Ordu ili yerleşim yeri adlarında sık kullanılan konum ifade eden kelimelerin birincisi *baş* kelimesidir. Bu kelimenin zıttı olarak aynı ad taşıyan konumu farklı yerleşim yerleri için de *dip* kelimesi kullanılmaktadır. Ordu ili yerleşim yeri adlarında “*baş-dip*” kelimeleri her zaman adın sonunda bulunmaktadır.

Başçardak
Başköy (Fatsa, Ünye)
Darıcabaşı
Derebaşı (İkizce, Mesudiye)
Tahtabaş
Hızarbaşigünlük
Kayabaşı (Aybastı, Kumru, Ordu)
Yolbaşı
Kayadibi
Kaledibi
Yokuşdibi

Ordu ili yerleşim yeri adlarında konum bildiren diğer sözcükler arasında şunları görüyoruz: *alt, taban, zemin, yatak, çukur* ve *derin*... Bu kelimelerde genellikle adın sonunda bulunmaktadır.

Çukurköy
Çökek
Gürgenliyatak
Derinçay
Çukuralan
Elmaçukuru
Pelityatak

Ordu ili yerleşim yeri adlarında kullanılan *merkez, iç, bel* ve *orta* kelimeleri de konum bildirir.

Ortabölme
Ortaköy (Çatalpınar, Ordu, Ünye)
İçeribükü
İçyaka
Ortaca
Ortaçokdeğirmen
Ortatepe
Belalan
Belenyurt
Eğribel

Ordu ili yerleşim yeri adları içinde bulunan aşağıdaki adlandırmalar da konum bildirirler.

İnönü
Kaleönü
Derbent
Medreseönü

Çamarası
Hanyanı

3.1.1.1.3. Coğrafya Adları

Coğrafya adları altında ele aldığımız bu bölümde Ordu ili yer adları içerisinde bulunan su ve yeryüzü şekilleri ile ilgili yer adları ele alınacaktır.

3.1.1.1.3.1. Kaynağı Su Olan Adlar

Kaynağı su olan yerleşim yeri adları, yerin genellikle su ile ilgili bir unsurun etrafında bulunduğunu göstermektedir. Bu yerleşim yeri adları bölgede bulunan suyun coğrafi adına göre *su*, *çay*, *dere*, *pınar*, *göl* vb. bir ad ile genişletilmiştir. Ordu yerleşim yeri adları içerisinde bulunan su ve su ile ilgili kelimeler adların içinde bazen birinci, bazen de ikinci kelime olarak yer almaktadır.

3.1.1.1.3.1.1. Su

Su bulunan bir bölgede kurulan yerleşim yeri adlarında su kelimesi geçmektedir. Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde az da olsa bu tür kullanımlar bulunmaktadır.

Göksu
Sudere
Turnasuyu

3.1.1.1.3.1.2. Çay

Akarsu çeşitlerinden olan çayın etrafında kurulan yerleşim yerleri *çay* kelimesinin de içinde bulunduğu adlar ile anılmıştır. *Çay* kelimesi Ordu ili yerleşim yeri adlarında ilk kelime olarak kullanıldığı gibi son kelime olarak kullanılmıştır.

Çaybaşı
Çaytepe

Derinçay

Taşlıçay

3.1.1.1.3.1.3. Dere

Dere etrafında kurulan yerleşim yerleri adlandırma esnasında da dere kelimesini içinde bulunduran bir adla adlandırılmışlardır. Ordu ili yerleşim yeri adlarında su ile ilgili adların içerisinde en yoğun şekilde bulunan yer adları dere kelimesini içerisinde barındıranlardır.

Çaldere

Ketendere

Uzundere

Dereyurt

Derebaşı (İkizce, Mesudiye)

Gümüşdere

Kirazdere

Yeşildere

Akçadere

Kavaklıdere

Yardere

Ağudere

Cevizdere

Dereköy

3.1.1.1.3.1.4. Pınar

Kurulduğu mevkide pınar olmasından dolayı adının içinde bu yerleşim yerleri *pınar* kelimesini barındırmaktadır. Ordu ili yer adlarında *pınar* kelimesini içinde barındıran yer adları da diğerlerine göre oldukça fazladır.

Akpınar (Akkuş, Ulubey)

Yuvapınar

Hisarcıkpınarı
Özpınar
Gülpınar (Kabadüz, Mesudiye)
Aşağı Kozpınar
Beypınarı
Soğukpınar (Korgan, Perşembe)
Yukarı Kozpınar
Pınarlı
Çatalpınar (Çatalpınar, Ünye)
Günpınarı
Üçpınar

3.1.1.1.3.1.5. Göl

Ordu ili *göl* bakımından pek zengin olmayan bir il olmasına karşın az da olsa *göl* kelimesini içerisinde barındıran yer adlarına rastlamak mümkündür.

Göller
Gölköy (Gölköy, Fatsa)
Gölcüğez

3.1.1.1.3.1.6. Su ile İlgili Diğer Adlandırmalar

Ordu ili yer adları içerisinde su ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili pek çok yer adı bulunmaktadır. Bunların içerisinde *yağmur*, *damla*, *ılıca*, *deniz* ve *çağlayan* doğrudan; *çökek*, *oluk*, *ada*, *sahil* ve *değirmen* dolaylı olarak su ile ilişkili kelimeler olarak sıralanabilir.

Çökek
Oluklu
Ilıca
Yoğunluk
Yeşilada

Eskiçokdeğirmen
Oluklu
Ortaçokdeğirmen
Yukarıdamlalı
Ilışar
Yağmurlar
Karaoluk
Akoluk
Çağlayan
Kıranyağmur
Şekeroluk
Denizbükü
Göbü
Sahilköy
Yeşilada

3.1.1.1.3.2. Kaynağı Yer Şekilleri Olan Adları

3.1.1.1.3.2.1. Dağ

Dağın bulunduğu bir mevkide kurulmuş yerleşim yerlerinin adları içerisinde *dağ* kelimesi kullanılmıştır. Bu kelime Ordu ili yer adlarının içerisinde bazen birinci bazen de ikinci kelime olarak kullanılmaktadır.

Bozdağı
Dağyolu
İslamdağ
Kabakdağı

3.1.1.1.3.2.2. Tepe

Yerleşim yerinin kurulduğu bölgede *tepe* bulunmasından dolayı yerleşim yeri adının içerisinde de *tepe* kelimesi bulunmaktadır. Ordu ili yerleşim yeri adlarında sıkça kullanılan *tepe* kelimesi pek çok ad içerisinde renklerle beraber kullanılmıştır.

Akçatepe

Aşağıtepe

Aydıntepe

Boztepe

Çaltepe

Çataltepe

Çaytepe

Dumantepe

Esentepe (Akkuş, Gürgentepe, İkizce)

Gültepe

Gürgentepe

Işıktepe

Kayatepe

Kiraztepe

Ortatepe

Saraytepe

Sofutepesi

Tepe Alan

Tepecik (Fatsa, Perşembe)

Tepeköy (Gürgentepe, Korgan, Perşembe, Ünye)

Yeşiltepe

Yukarıtepe (Fatsa, Ordu)

3.1.1.1.3.2.3. Kaya

Yer şekilleri ile yapılan yer adlarına bir örnek de *kaya*'dır. Ordu ili yer adları içerisinde *kaya* kelimesi ile yapılmış yer adları şunlardır:

Akkaya
Delikkaya
Dişkaya
Gelinkaya
Kayabaşı (Aybastı, Kumru, Ordu)
Kayaca
Kayadibi
Kayatepe
Şahinkaya

3.1.1.1.3.2.4. Taş

Ordu ili yerleşim yeri adları içinde taş kelimesi de birçok yer adında geçmektedir.

Kabataş
Karataş
Kaynartaş
Taşça
Taşlıca
Taşlıçay
Yassitaş
Yumrutaş

3.1.1.1.3.2.5. Düz

Ordu ilinin coğrafi yapısı itibariyle düzlük alanlar kısıtlı olmakla beraber yer adı içerisinde *düzlük* kelimesi azımsanmayacak şekilde kullanılmıştır.

Döngeldüzü

Düzçiftlik

Düzköy (Ordu, Ünye)

Düzmeşe

Düzsaylam

Kabadüz

3.1.1.1.3.2.6. Yer

Ordu yerleşim yeri adlarında nadir olarak kullanılan *yer* kelimesi mekân anlamında kullanılmaktadır.

Damyeri

Duayeri

Sarıyar

3.1.1.1.3.2.7. Yayla

Yaylalar daha çok hayvancılıkla uğraşan halkın yazları tercih ettiği yerleşim yerleridir. Ordu ilinde de pek çok yayla bulunmasına rağmen yer adlarında yayla kelimesinin kullanımı sınırlıdır.

Güzelyayla

Sarıyayla

Yaylalı

3.1.1.1.3.2.8. Kışla

Kışla kelimesinin kullanıldığı yer adlarını kışları yaşanan mekânlar olarak algılayabileceğimiz gibi bir yerleşimin yapısının adı olarak da algılayabiliriz.

Karakışla

Kışlacık

3.1.1.1.3.2.9. Alan

Düz, geniş ve boş saha anlamına gelen *alan* kelimesi Ordu ili yer adları içerisinde yoğun bir şekilde kullanılmıştır.

Alankent

Alanköy (Akkuş, Mesudiye)

Alanyurt

Arpaalan

Bayıralan

Belalan

Çayıralan

Çukuralan

Tepe Alan

Yeniakçaalan

Yeşilalan

3.1.1.1.3.2.10. Çukur

Etrafına göre daha alçak bir durumda bulunan yerler için kullanılan *çukur* kelimesi az da olsa yer adları içerisinde geçmektedir.

Çukurköy

Elmaçukuru

3.1.1.1.3.2.11. Bayır

Arazi bakımından engebeli bir yapıya sahip olan Ordu ilinde küçük yokuş anlamına gelen *bayır* kelimesi yer adları içerisinde kullanılmaktadır.

Bayıralan

Bayırköy

Gökçebayır

Karabayır

3.1.1.1.3.2.12. Yurt

Oturulan yer, mesken anlamına gelen *yurt* kelimesi yer adlarında yoğun şekilde kullanılmıştır.

Altınyurt

Belenyurt

Dereyurt

Erenyurt

Esenyurt

Güvenyurt

Güzelyurt (Gölköy, Ulubey)

Şenyurt (Kumru, Perşembe, Ünye)

Yeşilyurt

3.1.1.1.3.2.13. Kaynağı Yer Şekilleri Olan Diğer Yer Adları

Ordu ili yer adları içerisinde yer şekilleri ile yapılmış az rastlanan yer adları ise şunlardır:

Gürgenliyatak

Kurtboğaz

Sakargeriş

İçeribükü
İnönü
Meşebükü
Yalıköy
Çatak
İçyaka
Kaleyaka
Gülbelen
Yokuşdibi
Derbent
Beyseki
Yardere
Boğazcık
İstanbulboğazı
Yarlı
Yazlık
Kıranyağmur
Yukarı Kızılın
Çatak
Denizbükü
İnkur
Pelitliyatak

3.1.1.1.4. İçerisinde Renk Adı Geçen Adlandırmalar

Ordu ili yerleşim yerleri adları içerisinde yerleşim alanlarının ve çevre unsurlarının renk özelliklerini belirten adlar yaygın şekilde kullanılmaktadır. Renk adları yerleşim yeri adlarında genellikle birinci kelime olarak geçmektedir. Ancak bunun yanında son kelime olarak geçenler ve ortada geçenler de vardır.

3.1.1.1.4.1. Ak

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde sık kullanılan renk adlarından birisi olan *ak* daha çok birinci kelime olarak kullanılmıştır. *Ak* kelimesinin eş anlamlısı durumunda olan Arapça kökenli *beyaz* kelimesi ise hiç kullanılmamıştır.

Akbaba

Akgüney

Akkaya

Akkese

Akkuş

Akoluk

Akpınar (Akkuş, Ulubey)

3.1.1.1.4.2. Akça

Tam ak olmayıp, ak rengine yakın anlamları ihtiva eden “*ak+ça*” renk adı da renklerle oluşturulan yerleşim yerleri adlarında dikkat çekmektedir. *Akça* renk adı olarak bazen başta bazen de ortada yer almaktadır.

Akçadere

Akçalı

Akçatepe

Yeniakçaalan

3.1.1.1.4.3. Al

Arapça kırmızı ile eş anlamlı olan *al* rengi yerleşim yeri adları içerisinde kullanılmıştır.

Alınca (Ordu, Perşembe)

3.1.1.1.4.4. Ala

Karışık renkli anlamına gelen Türkçe *ala* kelimesi Ordu ili yerleşim yeri adlarında iki defa kullanılmıştır.

Alacalar

Alaşehir

3.1.1.1.4.5. Boz

Açık toprak rengi anlamına gelen *boz* kelimesi genellikle halk arasında kullanılmaktadır. *Boz* renk adı Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde az da olsa kullanılmıştır.

Bozdağı

Boztepe

3.1.1.1.4.6. Çal

Çaldere

Çaltepe

Karaçal

3.1.1.1.4.7. Gök

Gök; mavi veya yeşile çalan mavi anlamına gelen bir renktir. Ak renginin *akça* şeklinde kullanımı olduğu gibi, gök renginin de *gökçe* şeklinde kullanımı bulunmaktadır.

Aşağıgökçe

Gökçebayır

Gökçeli

Gökömer

Göksu

Yukarıgökçe

3.1.1.1.4.8. Kara

Kara, Ordu ili yerleşim yeri adlarında sık kullanılan renklerden birisidir. Bu rengin eş anlamlısı olan siyah rengi ise hiçbir yer adında kullanılmamaktadır.

Karaağaç (Kumru, Ordu)

Karabayır

Karaçal

Karahamza

Karahasan (Çatalpınar, Gölköy)

Karakışla

Karakiraz

Karaoluk

Karataş

3.1.1.1.4.9. Karaca

Karaca; karaya benzeyen karaya yakın anlamına gelmektedir. Bu kullanım ak ve gök renklerinde olduğu gibi kara renginde de *karaca* olarak karşımıza çıkmaktadır.

Karacalar

Karacaömer

Karacaören

3.1.1.1.4.10. Kızıl

Ordu ili yerleşim yeri adlarında kullanılan renklerden birisi de *kızıldır*. Kızıl renginin bazı yer adlarında ak, gök ve kara da olduğu gibi *kızılca* şekli de kullanılmıştır.

Eskikızılcakese

Kızılelma
Kızılhisar
Yenikızılcakese
Yukarıkızılın

3.1.1.1.4.11. Sarı

Ordu yerleşim yeri adları içerisinde kullanılan renklerden biri olan *sarı* renginin kullanımı azdır.

Sarıhalil
Sarıyar
Sarıayla

3.1.1.1.4.12. Sarıca

Sarıyı andıran, sarıya yakın anlamına gelen *sarıca* Ordu ili yer adları içerisinde az da olsa kullanılmıştır. Bu kullanım *ak*, *gök*, *kara* ve *kızıl* renklerinin kullanımı gibidir.

Çiftlik Sarıca
Kafi Sarıca

3.1.1.1.4.13. Yeşil

Ordu ili Karadeniz bölgesi genelinde olduğu gibi bitki örtüsü bakımından zengin durumdadır. Bu zenginlik yerleşim yeri adları oluşturulurken bölgenin doğal görüntüsünde en baskın renk olan yeşilin fazlaca kullanılmasına neden olmuştur. *Yeşil* yer adlarının tamamında birinci kelime olarak kullanılmıştır.

Yeşilada (Kabadüz, Ünye)
Yeşilalan
Yeşilçit

Yeşildere
Yeşilgüneycik
Yeşilkent
Yeşilköy (Akkuş, Fatsa, Ordu, Perşembe)
Yeşiltepe
Yeşilyurt

3.1.1.1.4.14. Renklerle İlgili Diğer Adlandırmalar

Çakır; mavimsi, mavi benekli, gri göz rengidir. *Kır* ise beyazla az miktarda siyah karışımından oluşan renktir. Bu iki renk Ordu ili yerleşim yeri adlarının içerisinde nadir de olsa kullanılmıştır.

Çakırlı
Kırlı

3.1.1.1.5. Astronomi İle İlgili Adlar

Gökyüzünün aydınlık ve karanlık olması ile ilişkili yer adlarının yanı sıra ay ve gökyüzünün kullanıldığı yer adları da Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde bulunmaktadır.

Aybastı
Aydınlar
Aydınlık
Aydıntepe
Aydoğan
Işıklı
Işıktepe
Yıldızlı

3.1.1.1.6. Hava Olayları İle İlgili Adlandırmalar

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde rüzgârın esmesi ile ilgili oluşturulmuş yer adları şunlardır:

Esence

Esentepe (Akkuş, İkizce)

Esenyurt

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde havanın konumunu, hava hareketlerini ve yağış şekillerini belirten diğer yerleşim yeri adları ise şunlardır:

Buhari

Bulut

Duman

Dumantepe

Kıranyağmur

Yağmurlar

Yukarıdamlalı

3.1.1.1.7. Sayı Adları

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde az da olsa sayılarla oluşturulmuş yer adlarına rastlanmaktadır. Sayılarla oluşturulan yer adları genellikle birleşik kelime şeklindedir.

3.1.1.1.7.1. Asıl Sayı Sıfatları

Birebir

Üçpınar

Beşbüyük

Beşdam

3.1.1.1.7.2. Topluluk Sayı Sıfatları

İkizce

3.1.1.1.8. Maden ve Madenle İlgili Adlar

Yer adlarında kullanılan maden isimleri genellikle bölgeden çıkarılan bir madenin adı ya da herhangi bir neden ile bölgeyle alakalı bir madenin adıdır. Ordu yerleşim yeri adları içerisinde kullanılan maden adları yerleşim yerine bölgedeki varlığından değil diğer nedenlerden dolayı verilmiştir.

3.1.1.1.8.1. Maden Sözcüğüyle İlgili Yer Adları

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde genel olarak *maden* isminin kullanıldığı tek yerleşim yeri vardır.

Madenköy

3.1.1.1.8.2. Altın- Gümüş

Altın ve *gümüş* gibi değerli madenlerin adları diğer madenlere nazaran daha fazla kullanılmıştır.

Altınyurt

Gümüşdere

Gümüşköy

3.1.1.1.8.3. Diğer Madenler

Ordu ili yerleşim yeri adlarında *demir* ve *tuz* birer yer adı içerisinde kullanılmıştır.

Demirci

Tuzla

3.1.1.1.9. Zaman Kavramıyla İlgili Adlar

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde zaman kavramları ile oluşturulmuş yer adları bulunmaktadır. Bunların içerisinde sık kullanılanlardan biri *gün* kavramıdır.

3.1.1.1.9.1. Gün Sözcüğü İle Oluşturulanlar

Gündoğdu (Çatalpınar, Perşembe)

Günören

Günpınarı

Hızarbaşığünlük

3.1.1.1.9.2. Mevsim, Ay ve Gün Adları İle Oluşturulanlar

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde *mevsim*, *ay* ve *gün* adları da görülmektedir.

Bahariye

Güzle

Karakışla

Kışlacık

Perşembe

Yazkonağı

Yazlık

Bir tek kullanımla kısıtlı olmakla beraber kutsal zamanları belirten adlar da Ordu yer adları içerisinde kullanılmaktadır.

Ramazan

3.1.1.1.10. Ölçü Belirten Adlar

Ordu ili yer adları içerisinde çeşitli ölçü bildiren kelimelerden yararlanarak kurulmuş yer adlarının sayısı da azımsanmayacak kadar çoktur.

Aynı isimle anılan yer adlarının birbirinden ayrılmasını sağlamak için kullanılan *büyük* ve *küçük* kelimeleri aynı zamanda bir zıtlık da oluşturmuştur.

Büyükakçakese

Küçükakçakese

Büyükkoç

Küçükkoç

Yer adlarının kurulumunda oran bildiren diğer iki kelime de *uzun* ve *kısa*'dır. Yer adlarında uzun kelimesi kısaya oranla daha fazla kullanılmıştır.

Kısacık

Uzundere

Uzunisa

Uzunmahmut

Uzunmusa

Yerleşim yeri adlarında tek bir örneğine rastladığımız *ulu* kelimesi ise büyüklük anlamındadır.

Ulubey

Yerleşim yeri adları içinde ebat bildiren kelimelerin içinde *derin*, *eğri*, *kaba*, *orta* ve *yassı* da vardır. Bu kelimeler buldukları yerleşim yerlerinin coğrafi şekillerini de ifade etmektedir.

Derinçay

Eğribel

Kabataş
Ortabölme
Ortaca
Ortaçokdeğirmen
Ortaköy
Ortatepe
Yassıbahçe
Yassıtaş

3.1.1.2. Bitkiler ile İlgili Yerleşim Yeri Adları

3.1.1.2.1. Çiçek ve Çiçek İle İlgili Adlar

Ordu ili yerleşim yeri adlarında çiçek adları ile oluşturulmuş yer adlarının sayısı azdır. Çiçekle ilgili yer adlarının büyük çoğunluğu *gül* ile yapılmıştır.

Çiğdemköy
Gülbelen
Gülpınar (Kabadüz, Mesudiye)
Gültepe
Gülyalı

3.1.1.2.2. Meyve ve Meyve İle İlgili Adlar

3.1.1.2.2.1. Elma, Armut

Ordu bölgesinde yetişen meyvelerin başında gelen elma ve armut yerleşim yeri adlarında da kullanılmaktadır.

Armutkolu
Elmaçukuru
Elmaköy
Elmalık

Kızılelma

3.1.1.2.2.2. Kiraz

Kiraz da Ordu ilinde bol miktarda yetiştirilen bir meyvedir. Bundan dolayı yerleşim yeri adlarında da sıkça kullanılmıştır.

Karakiraz

Kirazdere

Kirazlık

Kiraztepe

Tekkiraz

Ordu bölgesinin geçim kaynaklarının başında gelen fındık ve bunun yanında *beşbıyık, ceviz, kestane, döngel* ve *üzüm* gibi meyvelerde az da olsa yerleşim yeri adı olarak kullanılmıştır.

Beşbıyık

Cevizdere

Cevizlik

Döngeldüzü

Erikköy

Fındıklı

Kestane

Koruklu

Meyvalı

Pelitli

Pelitözü

Pelityatak

Taflancık

Yemişken

Yemişli

3.1.1.2.3. Ağaç ve Ağaç İle İlgili Adlar

Ordu ilinin içinde bulunduğu Orta Karadeniz Bölgesi bitki örtüsü bakımından çok zengindir. Bundan dolayı yerleşim yeri adları içerisinde yoğun şekilde ağaç adlarına rastlanmaktadır. Ağaç adları arasında en sık kullanılanlar gürgen ve çam olmakla beraber farklı pek çok ağaç adı kullanılmıştır.

3.1.1.2.3.1. Gürgen

Ambargürgen
Gürgenliyatak
Gürgentepe
Oyumgürgen

3.1.1.2.3.2. Çam

Çamarası
Çamaş
Çamlı
Çamlıca
Doğançam

3.1.1.2.3.3. Diğer Adlandırmalar

Aşağıardıç
Beyağaç
Çıncık
Düzmeşe
İlküvez
Karaağaç (Kumru, Ordu)
Kavaklıdere
Meşebükü
Yukarıardıç

3.1.1.2.4. Tahıl Adları

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde tahıl adları ile kurulan yer adlarının sayısı değildir. Tahıl adları içerisinde en fazla kullanılan ise *arpa*'dır.

Arpalan
Arpaköy
Arpalık
Çavdar (Akkuş, Mesudiye)
Darıcabaşı
Ekinciler
Ketendere

3.1.1.2.5. Sebze Adları

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde sebze adlarının yerleşim yeri adı olarak kullanılmasına tek bir örnekte rastlanılmaktadır. Bu sebze Ordu ilinde bol miktarda yetiştirilen *kabak*'tır.

Kabakdağı

3.1.1.2.6. Diğer Bitki Türleri, Bitki Parçaları ve Bitkilerin Yetiştikleri Alanlar İle İlgili Adlar

Ordu ilinin bitki örtüsü zenginliği ağaç adlarında olduğu gibi diğer bitki adlarının da yerleşim yeri adı olarak yoğun şekilde kullanılmasına neden olmuştur.

Bahçeler
Bağlarca
Budak
Çaybaşı
Çayıralan
Çayırkent

Çaytepe
Çetilli
Dikence
Dikenlice
Kargı
Köklük
Tarlacık
Taşlıçay
Yassıbahçe
Yapraklı
Yukarıbahçeler

3.1.1.3. Hayvanlar ile İlgili Yerleşim Yeri Adları

3.1.1.3.1. Kuş Adları

Kuşlar, sesleri ve görüntüleri nedeniyle halk arasında sempati duyulan hayvan türlerinden birisidir. Yerleşim yeri adlarında *kuş* adlarından oldukça yoğun şekilde yararlanılmıştır.

Bülbülköy
Kumru
Kumrulu
Toygaz
Turnasuyu

Yırtıcı kuş adları da yerleşim yeri adları içinde kullanılmaktadır.

Akbaba
Aydoğan
Doğanköy
Kuşdoğan
Şahin

Şahinkaya

Bir cins belirtmeden genel ad olan kuş kelimesi de yer adlarında kullanılmıştır.

Akkuş

Kuşçulu (Akkuş, Ünye)

3.1.1.3.2. Evcil Hayvan Adları

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde kullanılan evcil hayvan adlarını deve ile kurulan yer adı dışında genellikle küçükbaş hayvan adları oluşturmaktadır. Bunun yanında bir yer adı da arı kelimesi ile kurulmuştur.

Arıcılar

Büyükkoç

Devecik

Keçili

Koçcuvaz

Koçuğaz

Koyunculu

Küçükkoç

3.1.1.3.3. Evcil Olmayan Hayvan Adları

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde kullanılan evcil olmayan hayvan adlarında deniz canlısı adlarının yanında da yırtıcı hayvan adları ve sevimli yabani hayvan adları da vardır.

Aslancami

Balıklı

Çiftlik Sarıca

Geyikçeli

Kafi Sarıca

Karacalar
Karacaömer
Karacaören
Kurtboğaz

3.1.2. İnsanlara ve Topluluklara Dayanan Yerleşim Yeri Adları

3.1.2.1. Kişilerin Fiziksel Yaşayışı İle İlgili Yerleşim Yeri Adları

3.1.2.1.1. Yapı ve Yapıt Adları

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde insan kaynaklı varlıkların adlarını yerleşim yeri adı olarak kullanmak oldukça yaygındır. Bunların çoğunluğunun yaşam içerisindeki ihtiyaçları karşılamaya yönelik olduğu görülmektedir.

3.1.2.1.1.1. Kale

Kale, düşmanın gelmesi muhtemel bölgelerde güvenliği sağlamak için kurulan yapıdır. Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde bu yapı adı yer adı olarak kullanılmıştır.

Esenkale
Kaledibi
Kaleköy (Gölköy, Mesudiye, Ünye)
Kaleönü

3.1.2.1.1.2. Hisar

Kalenin daha küçüğü olan *hisar* da Ordu ili yer adları içerisinde kullanılmaktadır.

Hisarbey
Hisarcık
Hisarcıkpınarı

Kızılhisar

3.1.2.1.1.3. Ören

Eski çağlardan kalma harabeler için kullanılan *ören* kelimesi yer adlarında da kullanılmıştır.

Karacaören

Kozören

Örencik (Fatsa, Ordu)

Örenköy

Yol güzergâhı üzerinde yolcuların konaklama ihtiyaçlarını gidermek için yapılmış olan yapılar, buldukları bölgede yerleşim yeri adı olarak kullanılmıştır. Bazı yerleşim yerleri ise doğal görüntüleri bakımından bu yapılara benzetilmiştir.

Hanyanı

Kervansaray

Konacık

Konak

Konaklı

Medreseönü

Saraycık

Sarayköy

Dini açıdan önem taşıyan yapılar buldukları bölgede yer adı olarak kullanılmıştır.

Aslancami

Tekke

İnsanların günlük hayatlarındaki ihtiyaçlarını gidermek için oluşturdukları yapılar ve mekânlar da Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde görülmektedir.

Başçardak

Beşdam

Çiftlik

Çiftlik Sarıca

Damyeri

Düğencili

Düzçiftlik

Eskiçokdeğirmen

Eskipazar

Gülyalı

Güzelyalı

Karakışla

Kışlacık

Ortaçokdeğirmen

Yazkonağı

Yenidivan

Yukarıdüğencili

3.1.2.1.2. Eşya ve Eşya İle İlgili Adlar

İnsanların günlük yaşamlarını sürdürmeleri açısından önem taşıyan eşyaların adları da yer adlarının oluşturulmasında kullanılmıştır.

3.1.2.1.2.1.Tarımda Kullanılan Adlar

Ordu ilinin fiziksel yapısı nedeniyle tarım alanları kısıtlı olmasına rağmen yer adlarında tarımla ilgili kelimeler de kullanılmıştır.

teli

Herközü

Yavi

3.1.2.1.2.2. Ev Eşyaları İle İlgili Adlar

Günlük yaşam içerisinde evde değişik amaçlarla kullanılan eşyalar da yer adlarında kullanılmıştır.

Çakmak

Çatalpınar (Çatalpınar, Ünye)

Çataltepe

Çömlekli

Kazancılı

Külekçi

3.1.2.2. Sosyal Hayat İle İlgili Yerleşim Yeri Adları

3.1.2.2.1. Din İle İlgili Adlar

İnsanların inandıkları din ile ilgili adları yerleşim yeri adları olarak kullanması insanın iç dünyasının dışa vurumudur. Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde de dini içerikli kelimeler yer adlarında kullanılmaktadır.

Dedeli

Hacılar (Ordu, Perşembe)

Hocaoğlu

Kadılar

Şeyhler

Sofutepesi

Erenler hayatta bulunmamalarına rağmen insanların günlük hayatları içerisinde yer tutan uhrevi varlıklardır. Yer adlarındaki kullanımları şunlardır:

Erenli
Erenyurt
Hıdırbeyli

İnançla ilgili diğer terimler de yer adlarına konu olmuştur.

Duayeri
İslamdağ
Kutluca
Ramazan
Yüceler

3.1.2.3. Kişilerin Ad ve Lakapları ile İlgili Yerleşim Yeri Adları

3.1.2.3.1. Kişi Adları

İnsanlara verilen adlar somut varlıklara ve soyut kavramlara verilen adların tümünden olabilir. İşte bu çok geniş bir yelpazeden oluşan insan adları da yerleşim yeri adı olarak da kullanılmaktadır.

3.1.2.3.1.1. Genel Adlar

Bu grupta ele aldığımız adlar herkes tarafından bilinen ve sıkça kullanılan insan adlarından oluşmaktadır.

Abdili
Ahmetli
Bayramlı
Bekirli
Dursunlu
Erenli
Esatlı
Hamzalı

Muratlı
Musalı
Mustafalı
Pınarlı
Salihli
Seferli
Uğurlu

3.1.2.3.1.2. Önemli Tarihi Şahsiyetlerin Adlarıyla Oluşturulmuş Yer Adları

Tarih içerisinde insanlığa faydada bulunmuş ya da yerleşim yerinin yakınlarında bir yapıya adı verilmiş insanların adları yerleşim yeri adı olarak da kullanılmıştır.

Aziziye
Haruniye
Mahmudiye
Orhaniye
Osmaniye
Selimiye
Süleymaniye

Herkes tarafından tanınan, herhangi bir dönemde yaptıkları ile insanlığa faydalı olmuş ve kendi alanlarında önderlik etmiş kişilerin adları Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde kullanılmıştır.

Fatih
İnönü
Mehmetakif
Ulubey

3.1.2.3.1.3. Akrabalık İle İlgili Adlar

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde akrabalık bağlarını belirten adlar da kullanılmıştır.

Akbaba

Anaç

Bacanak

Dedeli

Kardeşler

Neneli

3.1.2.3.1.4. Rütbe ve Unvan Adları

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde kullanılan rütbe ve unvan bildiren adların tamamı bey kelimesi ile oluşturulmuştur.

Beyağaç

Beyceli

Beylerce

Beylerli

Beyli

Beypınarı

Beyseki

Göçbeyi

Hıdırbey

Hisarbey

3.1.2.3.1.5. Sülale Belirten Adlar

Buldukları bölgede büyük ailelerin anıldıkları sülale adları ya da lakaplar bölgeye yer adı olarak da verilmiştir.

Ahmetler
Alacalar
Arıcılar
Aydınlr
Bahtiyarlar
Çavuşlar
Ekinciler
Emirler
Hacılar (Ordu, Perşembe)
Kadılar
Kumanlar
Karacalar
Saitler
Sazcılar
Yiğitler
Yüceler

Oğlu kelimesi de unvan adlarında ikinci kelime olarak kullanılmaktadır.

Hocaoğlu

Kazanılan bir başarının sonrasında elde edilen ünvanlar da yer adlarına konu olmuştur.

Fatih
Yiğitler

Saygınlık belirten adlar da yer adlarına konu olmuştur.

Ataköy

3.1.2.3.1.6. Kişilerin Fiziksel Özellikleri ile Birleşen Adlar

Bölgede önde gelen bir kişinin fiziksel özellikleri yer adına o kişinin adı verilirken beraberinde kullanılmaktadır.

Akbaba

Arıkmusa

Gökömer

Karacaömer

Karahamza

Karahasan (Çatapınar, Gököy)

Sarıhalil

Uzunisa

Uzunmahmut

Uzunmusa

3.1.2.3.1.7. Kişi Adlarından Oluşturulmuş Yer Adları İle İlgili Söylenceler

Yaşadıkları dönem içerisinde buldukları yöreye hizmetlerde bulunmuş insanların adlarının unutulmaması adına yöreye isimleri verilir. Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde de bu durumu görmek mümkündür.

Alisayvan: “Kurtuluş Savaşından sonra Ali adında biri bu bölgeye gelmiştir. Burada ev kurup yerleşen şahıs bölgeye kendi adını vermiştir.”⁵⁰

Gökömer: “Bölgede yaşamış olan ve çok sevilen, yeşil gözlü, uzun boylu ve yakışıklı Ömer adında birinden gelmektedir.”⁵¹ Yeşil renginin kök> gök> göğ> göv şeklindeki kullanımlarından dolayı kelimenin “Yeşilömer” anlamında olduğu anlaşılmaktadır.

⁵⁰ (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Alisayvan>, Ordu 15 Eylül 2011 saat 14:21)

⁵¹ (<http://nedir.antoloji.com/ordu-gokomer-koyu/> 15 Eylül 2011 saat: 14:47)

Haliluşığı: Bafra ve Engiz civarında düşmanlardan kaçıp köye yerleşen ağanın adıdır. Haliluşığı; Halil ve çocukları anlamındadır.

Karahasan (Çatalpınar, Gököy): Bölgenin fethinde yararlılık gösteren Kara Hasan Yusuf'a atfen köye ad olarak verildiği düşünülmektedir.

Sarıhalil: Burada yaşayan çok sevilen ve sayılan sarışın biri olan Halil'in adı köye verilmiştir.

Uzunisa, Uzunmahmut, Uzunmusa: "Bu üç köyün ismi üç kardeşten gelmektedir. Osmanlı döneminde yönetici sıfatı ile atanan Uzunmusa kendi adı ile anılan Ordu merkez köyüne, Uzunmahmut kendi adını taşıyan Ulubey'in köyüne ve Uzunisa'da yine kendi adını taşıyan merkeze bağlı belediyeye yerleştikleri daha sonra bölgelerin bu yöneticilerin adı ile anıldıkları söylenmektedir."⁵²

Efsanelerine ulaşılamayan bölge halkı tarafından bilinen kişi adlarından oluşturulmuş yer adları şunlardır:

Arıkmusa

Durali

Hıdırbeyli

Karacaömer

Karahamza

Kılavuzömer

⁵²(<http://www.uzunmusa.com/> 15 Eylül 2011 saat: 15:01)

4. BÖLÜM

4.1. ORDU İLİ YERLEŞİM YERİ ADLARININ ŞEKİL İNCELEMESİ

4.1.1. Tek Kelimededen Oluşmuş Yerleşim Yeri Adları

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde yalın halde bulunan yer adları da azımsanmayacak kadar fazladır. Bunların içerisinde en çok kullanılan yalın isimler bitki adlarıdır. Bununla birlikte *Çatak* ve *Çavdar* birden çok yerleşim adında kullanılmaktadır.

Bolaman

Bulut

Çatak (Gölköy, Ünye)

Çavdar (Akkuş, Mesudiye)

Çerçi

Dizdar

Duman

Eymür

Fatih

Fizme

Gerce

Göbü

Ilıca

Kargı

Kestane

Ohtamış

Ramazan

Saylan

Şahin

Tekke

Toygar

Yavaş

Yavi
Zafer

4.1.2. Birleşik Kelime Şeklindeki Yerleşim Yeri Adları

4.1.2.1. Birleşik İsim Kuruluşundaki Yerleşim Yeri Adları

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde birleşik isimlerden oluşan yer adları oldukça fazladır. Birleşik isimler iyelik eki bulunmayan, birden fazla sözcüklerden oluşan kelimelerdir. Bu yerleşim yeri adlarının iyelik eki kullanılmadan yazılmasının en önemli sebepleri; yerleşim yeri adlarının kısaltılmak istenmesi, yabancı tesirlerin etkisi ve baştaki ismin sığata benzetilmek istenmesidir.

Ağudere
Alankent
Alanköy
Alanyurt
Alembey
Alisayvan
Altınyurt
Ambargürgen
Arpaalan
Arpaköy
Arıkmusa
Aslancami
Ataköy (Ordu, Ünye)
Aydoğan
Başköy
Belalan
Belenyurt
Beyağaç
Beyseki
Birebir

Burhanettinköy
Bülbülköy
Celalköy
Cevizdere
Çatalpınar (Çatalpınar, Ünye)
Çataltepe
Çayıralan
Çayırkent
Çaytepe
Çiftlik Sarıca
Çiğdemköy
Dereköy
Dereyurt
Dişkaya
Divantürk
Doğançam
Doğanköy
Dumantepe
Durakköy
Durali
Elmaköy
Emenköy
Erenyurt
Ergentürk
Erikköy
Gelinkaya
Göçbeyi
Gölköy (Fatsa, Gölköy)
Gülbelen
Gülpınar (Kabadüz, Mesudiye)
Gültepe
Gülyalı
Gümüşdere

Gümüşköy
Günören
Gürgenliyatak
Gürgentepe
Güvenköy
Güvenyurt
Haliluşağı
Hisarbey
Işıktepe
İslamdağ
Kafisarıca
Kaleköy (Gölköy, Mesudiye, Ünye)
Karacaören
Kavaklıdere
Kayatepe
Kemikgeriş
Keşköy
Ketendere
Kervansaray
Kılavuzömer
Kıranyağmur
Kirazdere
Kiraztepe
Kozören
Kulakköy
Kurtboğaz
Kuşdoğan
Madenköy
Mehmetakif
Mersinköy
Nurettinköy
Oyungürgen
Örenköy

Özlükent
Sahilköy
Sakargerış
Sarayköy
Saraytepe
Sayacatürk
Sefaköy
Sudere
Şahinkaya
Şekeroluk
Tahtabaş
Taşlıçay
Tepe Alan
Tepeköy (Gürgentepe, Korgan, Perşembe, Ünye)
Türkköyü
Yalıköy
Yokuşdibi
Yumrutaş
Yuvapınar
Zaferimilli

4.1.3. Tamlamalar Yönünden Yerleşim Yeri Adları

4.1.3.1. Belirtisiz İsim Tamlaması Kuruluşundaki Yer Adları [İsim + İsim (+İyelik Eki)]

Belirtisiz isim tamlaması şeklinde yapılan yer adları Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde yaygın şekilde kullanılmaktadır.

Armutkolu
Beypınarı
Çamarası
Çaybaşı

Dağyolu
Damyeri
Darıcabaşı
Denizbükü
Derebaşı (İkizce, Mesudiye)
Döngeldüzü
Duayeri
Elmaçukuru
Göçbeyi
Günpınarı
Haliluşağı
Hanyanı
Herközü
Hıdırbeyi
Hocaoğlu
İçeribükü
İstanbulboğazı
Kabakdağı
Kaledibi
Kaleönü
Kayabaşı (Aybastı, Kumru, Ordu)
Kayadibi
Kösebucağı
Medreseönü
Meşebükü
Pelitözü
Sofutepesi
Turnasuyu
Türkköyü
Yazkonağı
Yolbaşı
Yokuşdibi
Yukarıdamlalı

4.1.3.2. Sıfat Tamlaması Kuruluşundaki Yer Adları

İsmin önüne gelerek o ismin vasıf kazanmasını sağlayan kelimelere sıfat denir. Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde sıfat tamlaması şeklinde kurulmuş olan çok sayıda yerleşim yeri adı bulunmaktadır. Düz, eski, güzel, orta ve yeni en çok kullanılan sıfatlar olarak öne çıkmaktadır.

Aydıntepe
Başçardak
Başköy (Fatsa, Ünye)
Bayıralan
Bayırköy
Büyükköç
Çukuralan
Çukurköy
Delikkaya
Derinçay
Düzçiftlik
Düzköy (Ordu, Ünye)
Düzmeşe
Düzsaylam
Eğribel
Eskiköy
Eskiordu
Eskipazar
Güvenköy
Güvenyurt
Güzelkale
Güzelyalı (Ordu, Ünye)
Güzelyayla
Güzelyurt
Kabataş
Kuzköy

Küçükkoç
Ortabölme
Ortaköy (Çatalpınar, Ünye)
Ortatepe
Özpınar
Sırakovancı
Soğukpınar (Korgan, Perşembe)
Şenbolluk
Şenköy
Şenocak
Şenyurt (Perşembe, Ünye)
Şirinköy (Çatalpınar, Gürgentepe)
Tuzakköy
Uçpınar
Ulubey
Uzundere
Uzunisa
Uzunmahmut
Uzunmusa
Yardere
Yassıbahçe
Yassıtaş
Yenidivan
Yenidoğan
Yeniergen
Yenikent (Fatsa, Ünye)
Yeniköy (Akkuş, Korgan, Ordu, Perşembe, Ünye)
Yenisayaca
Yeniyurt
Yoğunluk

4.1.3.2.1. İçerisinde Renk Adı Geçen Sıfat Tamlaması Kuruluşundaki Yer Adları

İsimleri renk yönünden niteleyen sıfatlar, genel sıfatlar içerisinde Ordu ili yerleşim yeri adlarında kullanılan en yoğun sıfat türüdür.

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde *akça* (8), *boz* (2), *gök* (3), *kızıl* (2), *al* (1), *al* (2), *kara* (8), *sarı* (2) ve *yeşil* (12) yer adında sıfat olarak kullanılmıştır. Bölgenin tabiat özelliğinin de etkisinden dolayı yeşil en çok kullanılan renk olarak öne çıkmaktadır.

Akbaba
Akçadere
Akçatepe
Akkaya
Akkese
Akkuş
Akoluk
Akpınar (Akkuş, Ulubey)
Alaşehir
Bozdağı
Boztepe
aldere
Çaltepe
Gökçebayır
Gökömer
Göksu
Karaağaç (Kumru, Ordu)
Karacaömer
Karaçalı
Karahamza
Karahasan (atalpınar, Gököy)
Karakışla

Karakiraz
Karaoluk
Karataş
Kızılelma
Kızılhisar
Sarıhalil
Sarıyayla
Yeşilöz
Yeşilada (Kabadüz, Ünye)
Yeşilalan
Yeşilçit
Yeşildere
Yeşilkent
Yeşilköy (Akkuş, Fatsa, Perşembe)
Yeşiltepe
Yeşilyurt

4.1.3.2.2. Yer-Yön Belirten Sıfatlarla Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Kuruluşundaki Yer Adları

İsimlerin konumunu belirtmek için kullanılan sıfatlardır. Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde; *aşağı* (2), *içeri* (1), *iç* (1) ve *yukarı* (4) yer adında kullanılmaktadır.

Aşağıardıç
Aşağıtepe
İçeribükü
İçyaka
Yukarıardıç
Yukarıbahçeler
Yukarıdamlalı
Yukarıdüğencili
Yukarıtepe (Fatsa, Ordu)

4.1.3.2.3. Sayı Belirten Sıfatlarla Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Kuruluşundaki Yer Adları

İsimlerin adetini belirtmek için kullanılan sıfatlara sayı sıfatları denir. Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde az sayıda da olsa kullanılmaktadır.

Beşdam

Beşbıyık

Birebir

İlküvez

Tekkiraz

4.1.3.2.4. Sıfat-Fiil Ekleri İle Oluşturulan Sıfat Tamlaması Kuruluşundaki Yer Adları

Ordu ili yerleşim yeri adlarının içerisindeki bazı yer adları, kelimelere vasıf kazandıran +AN, +AR, eklerinin etkisi ile sıfat durumuna gelmiştir. Bu kelimelerden en çok kullanılan *esen* (3) dir.

Doğançam

Doğanköy

Esenkale

Esentepe (Akkuş, İkizce)

Esenyurt

Kaynartaş

4.1.4. Aldıkları Ekler Yönünden Yerleşim Yeri Adları

4.1.4.1. Yapım Eki Alan Yerleşim Yeri Adları

4.1.4.1.1. İsimden İsim Yapma Ekleri İle Oluşturulmuş Yerleşim Yeri Adları

4.1.4.1.1.1. +CI

/+CI/ eki isimden isim yapma ekidir. Eklendiği kelimeye meslek ve uğraş anlamı katar. /+cı/, /+ci/, /+cu/, /+cü/, /+çcı/, /+çi/, /+çcu/, /+çcü/ olmak üzere sekiz şekli bulunan bu ek, Eski Türkçede yalnız /+çcı/, /+çi/ olarak yer almıştır. Bu dönemde c'li ve yuvarlak şekilleri yoktur. Eski Anadolu Türkçesinde de ekin c'li şekli kullanılmamıştır. Osmanlı Türkçesinde ise ekin ç'li şeklinin yanında c'li şeklide kullanılmıştır.

Ambarcılı

Arıcılar

Demirci

Düğencili

Ekinciler

Kazancılı

Keçili

Kovancı

Koyunculu

Kuşçulu

Külekçili

Okçulu

Sazcılar

(Sıra) kovancı

Yaycı

(Yukarı) düğencili

4.1.4.1.1.2. +cİğAz

/+cİğAz/ isimden isim yapan ektir. /+cığaz/, /+ciğez/, /+cuğaz/, /+cüğez/ şekilleri olan ek küçültme ve sevginin yanında eklendiği kelimelere zavallılık anlamı da katar.

Gölcüğez

Koçcuğaz

4.1.4.1.1.3. +CIK

/+CIK/ eki isimden isim yapma ekidir. Bu ek eklendiği kelimelere sevgi ve küçültme anlamı katmaktadır. Eski Türkçede /+cık/, /+cik/, /+cuk/, /+cük/ eki yoktur. Ekin kullanılmaya başlandığı ilk dönemlerde ç'li şekilleri de vardır.

Boğazcık

Çımarcık

Devecik

Güneycik

Hisarcık

Hisarcık (pınarı)

Kadıncık (Kumru, Ulubey)

Kıısacık

Kışlacık

Konacık

Ormancık

Örencik (Fatsa, Ordu)

Saraycık

Taflancık

Tarlacık

Tatarecık

Tepecik (Fatsa, Perşembe)

(Yeşil) güneycik

4.1.4.1.1.4. +ç

/+ç/ isimden isim yapma ekidir. İşlek olmayan bu ekin kuvvetlendirme fonksiyonu vardır.

Anaç

4.1.4.1.1.5. +II

/+II/ isimden isim yapma ekidir. Bu ek eklendiği kelimeye kendinde bulundurma, sahiplik ve bağıllık anlamı katar. Bu ek, Eski Türkçede /-lɨg/, /-liɨg/, /-luɨg/, /-lüɨg/ şeklinde hem yuvarlak hem düz vokalli idi. Batı Türkçesine geçerken ekin bu asli şekli değişmiş, sonundaki g ve ğ'lar düşmüştür. Düşmeler ekin vokaline yansiyarak Eski Anadolu Türkçesinde yalnız yuvarlak vokalli şekilleri kullanılmıştır. Ekin düz vokalli şekli ancak Osmanlı Türkçesi döneminde ortaya çıkmıştır. Günümüzde hem düz hem de yuvarlak vokalli şekilleri kullanılmaktadır.

Abdilli

Ahmetli

Akçalı

Ambarcılı

Artıklı

Aşıklı

Avdullu

Balıklı

Bayraklı

Bayramlı

Bekirli

Beyceli

Beylerli

Beyli

Bolathlı

Bucaklı

Ceyhanlı
Çakırlı
Çamlı
Çardaklı
Çatılı
Çerli
Çetilli
Çömlekli
Çöteli
Çubuklu
Damarlı
Dayılı
Dedeli
Dikenlice
Direkli
Doğlu
Düğencili
Edirli
Erenli
Eyüplü
Fındıklı
Gedikli
Geyikçeli
Gökçeli
Güvenli
Hamzalı
Hatipli (Fatsa, Ordu)
(Hıdır) beyli
Hoylu
Işıklı
İmeçli
Kazancılı
Keçili

Kılıçlı
Kırlı
Kocuklu
Konaklı
Koruklu
Kovancılı
Kovanlı
Koyunculu
Kökenli
Kumrulu
Kuşçulu (Akkuş, Ünye)
Kuyulu
Küleççili
Meyvalı
Muratlı
Musalı
Mustafalı
Nadirli
Neneli
Okçulu
Oluklu
Öceli
Özlü
Özlü (kent)
Pelitli
Pelitli (yatak)
Pınarlı
Sağırılı
Salihli
Tayalı
Terzili (Korgan, Ordu)
Teyneli
Uğurlu

Yağzlı
Yapraklı
Yaraşlı
Yarlı
Yaylalı
Yemişli
Yeveli
Yıldızlı
(Yukarı) damlalı
Yusuflu
Yuvalı

4.1.4.1.1.6. +IİK

/+IİK/ isimden isim yapma ekidir. Eklendiği kelimelerden yer, topluluk ve alet isimleri yapmaktadır. Eski Türkçede ekin bugün de kullanılan /+lık/, /+lik/, /+luk/, /+lük/ şekillerinin tamamı vardır. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise ekin yalnız düz vokalli şekilleri kullanılmıştır. Ek Eski Anadolu Türkçesinin son dönemlerinden itibaren başlayarak günümüzde de olduğu gibi hem düz hem de yuvarlak vokalli şekillerde kullanılmaktadır.

Arpalık
Ayrılık
Ballık
Cevizlik
Çiftlik
Çiftlik (Sarica)
Düğünlük
Düzçiftlik
Elmalık
(Hızarbaşı) günlük
(Hızarbaşı) kumarlık
Killik

Kirazlık
Köklük
Safalık
Şenbolluk
Yazlık

4.1.4.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler İle Oluşmuş Yerleşim Yeri Adları

4.1.4.1.2.1. -a

/-a/ fiilden isim yapma ekidir. Pek işlek bir ek değildir.

Konacık
Koşaca

4.1.4.1.2.2. -AK

/-AK/ fiilden isim yapma ekidir. İşlek olan bu ekin yaptığı isimler fiil tesirinde kalan varlıkları karşılar.

Çatak
Çökek
Gürgenliyatak
Konak (Gölköy, Kumru)
Konaklı

4.1.4.1.2.3. -AN

/-AN/ eki fiilden isim yapma ekidir./ –an/, /-en/ eki partisiptir.

Aydoğan
Çağlayan
Doğançam

Doğanköy
Esence
Esenkale
Esentepe (Akkuş, İkizce)
Esenyurt
Kıranyağmur
Kuşdoğan
Söken
Yenidoğan

4.1.4.1.2.4. -gan

/-gan/ fiilden isim yapan eklerden birisidir.

Ergentürk
Yeniergen

4.1.4.1.2.5. -(I)K

/-(I)K/ fiilden isim yapma ekidir. Eskiden beri işlek olan bu ek ile yapılan isimler genellikle fiilin gösterdiği harekete uğramış olan bazen de hareketten doğmuş bulunan veya hareketi yapan çeşitli nesnelere karşılıklar.

Budak
Delikkaya

4.1.4.1.2.6. +la

/+la/ isimden isim yapma eki olarak görünmekle beraber aslında işlek bir isimden fiil yapma ekidir. Ekin sonunda bulunan ğ zamanla düşmüştür.

Güzelyayla
Karakışla

Kışlacık

Tuzla

4.1.4.1.2.7. -ma

/-ma/ fiilden isim yapma ekidir. İşleklik alanı bütün fiil kök ve gövdeleri içine alır.

Ortabölme

4.1.4.1.2.8. -mak

/-mak/ fiilden isim yapma eklerinden biridir. Mastar ekidir. Kalıplaşmış isimler de yapar.

Çakmak

4.1.4.1.2.9. -mAn

/-mAn/ fiilden isim yapma ekidir. İşleklik bakımından isimden isim yapma eki olan /+mAn/ a benzer.

Salman

4.1.4.1.2.10. -r

/-r/ fiilden isim yapan ektir. Bazen geçici bazen de kalıcı isimlerde karşımıza çıkan bir ektir.

Kaynartaş

4.1.4.1.3. Fiilden Fiil Yapan Ekler İle Oluşmuş Yerleşim Yeri Adları

4.1.4.1.3.1. -n-

/-n-/ fiilden fiil yapma ekidir. Dönüştürme eki olarak ifade edilen bu ek kendine yapma ve olma ifade eden fiiller oluşturur.

Alınca (Ordu, Perşembe)

Övündük

4.1.4.2. Çekim Eki Alan Yerleşim Yeri Adları

4.1.4.2.1. +CA

/+CA/ eki asıl itibari ile çekim ekidir. Çekim eki olarak isimlere gibi, göre, ile, kadar ve birlikte anlamı katmaktadır.

Alacalar

Akça (dere)

Akçalı

Akça (tepe)

Alınca (Ordu, Perşembe)

(Aşağı) gökçe

Bağlarca

(Büyük) akça (kese)

Çamlıca

(Çiftlik) Sarıca

Çitlice

Darıca (başı)

Dikenlice (Gürgentepe, Ordu)

Esence

(Eski) kızılca (kese)

Geyikçeli

Gökçe (bayır)
Gökçeli
Güneyce
Güzelce
(Kafi) Sarıca
Karacalar
Karaca (ömer)
Karaca (ören)
Kayaca
Koşaca
Kutluca
Kuyluca
Oğmaca
Sayacatürk
Taşça
Taşlıca
Topluca
(Yeni) akça (alan)
(Yeni) kızılca (kese)
(Yeni) sayaca
(Yukarı) gökçe

4.1.4.2.2. +lAr (Çokluk) Eki Alan Yerleşim Yeri Adları

/+lAr/ çekim ekleri içerisinde kullanımı en yaygın olanıdır. Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde /+lAr/ eki ile oluşmuş 21 adet yer adı vardır. /+lAr/ eki eklendiği sözcüğe her zaman çokluk anlamı katmaz; Bir aileyi, sülaleyi ya da soyu belirtme, saygı, alay, küçümseme, sitem ve özel ada benzeri anlamları katma, abartma gibi anlam ilgileri oluşturabilir.

Ahmetler
Alacalar
Arıcılar

Aydınlar
Bahçeler
Bahtiyarlar
Çavuşlar
Ekinciler
Emirler
Göller
Hacılar
Kadılar
Karacalar
Kardeşler
Kumanlar
Saitler
Şeyhler
Yağmurlar
Yiğitler
Yukarıbahçeler
Yüceler

5.BÖLÜM

5.1. SÖZ VARLIĞI YÖNÜNDEN YERLEŞİM YERİ ADLARI

5.1.1 Kelime Sayısı Bakımından Yerleşim Yeri Adları

Ordu ili yerleşim yeri adlarının tekrar edenler ile beraber toplam 857 kelimedenden oluştuğu görülmektedir. Bu kelimeler içerisinde 414 adet farklı kelime bulunmaktadır. Bu durum Ordu yer adlarında kullanılan kelimelerin yarısından fazlasının tekrar olduğunu göstermektedir. Tekrar eden kelimeler ve tekrar sayıları ise şöyledir:

Köy = 57

Tepe = 27

Dere = 16

Pınar = 16

Baş = 14

Yeni = 14

Yeşil = 14

Yurt = 13

Alan = 13

Bey = 10

Kaya = 10

Kara = 9

Yukarı = 9

Ak = 8

Orta = 8

Taş = 7

Düz = 6

Güzel = 6

Kale = 6

Kent = 6

Öz = 6

Şen = 6

Akça = 5
Aşağı = 5
Doğan = 5
Esen = 5
Eski = 5
Göl = 5
Kese = 5
Kızıl = 5
Türk = 5
Oluk = 5
Ören = 5
Bayır = 4
Çam = 4
Çay = 4
Gökçe = 4
Gül = 4
Gün = 4
Güney = 4
Gürgen = 4
Hisar = 4
Kiraz = 4
Koç = 4
Konak = 4
Saray = 4
Uzun = 4
Yalı = 4
Ağaç = 3
Aydın = 3
Bahçe = 3
Bük = 3
Çal = 3
Çatal = 3
Çiftlik = 3

Çukur = 3
Dağ = 3
Dam = 3
Dip = 3
Elma = 3
Kovan = 3
Koz = 3
Musa = 3
Pelit = 3
Su = 3
Yar = 3
Yayla = 3
Ada = 2
Ahmet = 2
Akça = 2
Alın = 2
Ali = 2
Ardıç = 2
Arpa = 2
Ata = 2
Ay = 2
Bel = 2
Belen = 2
Boğaz = 2
Boz = 2
Büyük = 2
Çardak = 2
Çavdar = 2
Çayır = 2
Çit = 2
Çok = 2
Değirmen = 2
Diken = 2

Divan = 2
Duman = 2
Düğen = 2
Eren = 2
Ergen = 2
Geriş = 2
Gök = 2
Gümüş = 2
Güven = 2
Hacı = 2
Halil = 2
Hasan = 2
Hatip = 2
Hızır = 2
İn = 2
Kaba = 2
Kadın = 2
Karaca = 2
Kışla = 2
Kuş = 2
Kuşçu = 2
Küçük = 2
Mahmut = 2
Ordu = 2
Ömer = 2
Sarı = 2
Sarıca = 2
Sayaca = 2
Soğuk = 2
Şahin = 2
Şirin = 2
Terzi = 2
Yassı = 2

Yatak = 2

Yavaş = 2

Yemiş = 2

Yer = 2

Yol = 2

Yuva = 2

Zafer = 2

5.1.2. Tek Kelime, İki Kelime ve Üç Kelimenin Birleşmesiyle Oluşmuş Yer Adları

Ordu ilinde il, ilçe, belde ve köy adlarının toplam sayısı tekrar eden yer adları ile beraber 536 adettir. Bunlardan 492 adeti farklı adlandırmalardan oluşturulmuştur. Tek kelimededen oluşan yer adı sayısı 236 olup 10 adet yer adı iki kere tekrar edilmiştir. İki kelimededen oluşan yer adı sayısı 287 olup 21 adet yer adı iki kere, 2 adet yer adı üç kere ve 3 adet yer adı dört kere tekrar edilmiştir. Üç kelimededen oluşan yerleşim yeri adı ise 13 adettir.

5.1.3. Alıntı Kelimeler Bakımından Yerleşim Yeri Adları

Ordu ili yerleşim yeri adları çoğunlukla Türkçe kelimelerden oluşmaktadır. Bununla beraber alıntı kelimelerde azımsanmayacak miktarda bulunmaktadır. Alıntı kelimelerde Arapça ve Farsça kökenli kelimeler çoğunluğu oluşturmaktadır.

5.1.3.1. Farsça Kelimeler

Ambarcılı, Armut, Bahçeler, Bahariye, Bahtiyarlar, Bülbül, Derbent, Gül, Hızır, Hoca, Kale, Kervan, Kese, Keş, Killik, Koz, Köse, Köy, Meşe, Meyvalı, Pazar, Perşembe, Saraycık, Sazcılar, Şehir, Şeker, Şirin, Tahta, Terzili, Yarlı...

5.1.3.2. Arapça Kelimeler

Abdili, Ahmetler, Akif, Alem, Ali, Aşıklı, Aziziye, Bekirli, Buhari, Burhanettin, Cami, Celal, Cevizlik, Cihadiye, Cumhuriyet, Divan, Dua, Emirler, Esatlı, Eyüplü, Fatih, Fındıklı, Fizme, Hacılar, Hamzalı, Halil, Harami, Hasan, Hatipli, Hıdır, Hisarcık, Hürriyet, İslam, Kadılar, Kafi, Keten, Kumru, Maden, Mahmudiye, Medrese, Mesudiye, Milli, Muratlı, Mustafalı, Nadirli, Nurettin, Ömer, Pelitli, Ramazan, Refahiye, Safalık, Sahil, Saitler, Salihli, Seferli, Selimiye, Sofu, Şeyhler, Tekke, Zafer...

5.1.3.3. İbranice Kelimeler

Ceyhanlı, Haruniye, İsa, Musa, Süleymaniye, Yusufu...

5.1.3.4. Yunanca Kelimeler

Kestane, Kirazlık, Yalı...

5.1.3.5. Soğdça Kelimeler

Kent...

5.1.4. Soyut-Somut Kavramlar Bakımından Yerleşim Yeri Adları

Ordu ili yerleşim yeri adlarında somut kelimeler soyut kelimelere oranla oldukça fazladır. Bu durum insanların yer adları konusunda duyu organları ile hissedilen nesnelere seçtiklerini göstermektedir.

5.1.4.1. Soyut Kelimeler

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde bulunan soyut yer adlarını şunlardır:

Anaç, Ataköy, Aydınlar, Ayrılık, Aziziye, Bahtiyarlar, Bayramlı, Ceyhan, Cihadiye, Dua(yeri), Düğünlük, Edirli, Erenli, Eren(yurt), Güvenli, Güven(köy), Güzelce, Güzel(yayla), Güzel (yurt), Hacılar, Harami, Hatipli, Hürriyet, Kadılar, Kurtulmuş, Kurtuluş, Mesudiye, Muratlı, Mübarek, Nadirli, Övündük, Perşembe, Refahiye, Safalık, Saitler, Salihli, Sefaköy, Seferli, Şenbolluk, Şenköy, Şen(yurt), Şeyhler, Şirin köy, Tuzak(köy), Uğurlu, Yalnız(dam), Yaraşlı, Yarı, Yiğitler, Yüceler, Zaferimilli...

5.1.4.2. Somut Kelimeler

Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde bulunan somut adların başlıcaları şunlardır:

Akbaba, Akçadere, Akçalı, Akgüney, Akkaya, Akkuş, Akpınar, Alacalar, Alanköy, Ambarcılı, Ambargürgen, Arıcılar, Armutkolu, Arpaalan, Arpalık, Aslancami, Aşağıardıç, Aşağıtepe, Aybastı, Bağlarca, Bahçeler, Balıklı, Başköy, Bayıralan, Beşbıyık, Beşdam, Bozdağı, Budak, Bulut, Bülbüköy, Büyükkoç, Çaldere, Çaltepe, Çardaklı, Çakırlı, Çamaş, Çamlı, Çamlıca, Çatılı, Çavdar, Çayıralan, Çiftlik, Çiftlik Sarıca, Çökek, Çömleklili, Çukurköy, Dağyolu, Damyeri, Demirci, Derebaşı, Dereyurt, Derinçay, Devecik, Dikenlice, Direkli, Dişkaya, Duman, Dumantepe, Düğencili, Düzmeşe, Eğribel, Elmaköy, Erikköy, Eskiordu, Gelinkaya, Geyikçeli, Gökçebayır, Göksu, Gököy, Göller, Gülbelen, Gülpınar, Gümüşdere, Gürgenliyatak, Gürgentepe, Hisarbey, Hisarcık, Hisarcıkpınarı, Işıktepe, Kabakdağı, Kabataş, Karaağaç, Karaçal, Kaleköy, Kaleönü, Karacaören, Kara Hamza, Kara Hasan, Karakışla, Karakiraz, Karataş, Kargı, Kapılı, Kavallıdere, Kayabaşı, Kayaca, Kayatepe, Keçili, Kemikgeriş, Kervansaray, Kestane, Ketendere, Kılıçlı, Kışlacık, Kızılelma, Kirazdere, Kiraztepe, Koçcuğaz, Koçcuvaz, Konacık, Konak, Konaklı, Korgan, Kovancılı, Koyunculu, Kozören, Köklük, Kulaköy, Kumru, Kurtboğaz, Kuşçulu, Küçükkoç, Külekçili, Madenköy, Meşebükü, Meyvalı, Oluklu, Ormancık, Ortabölme, Pelit, Saraytepe,

Sarıyayla, Sazcılar, Soğukpınar, Sudere, Şahin, Tahtabaş, Taşlıca, Taşlıçay, Tepecik, Terzili, Toygar, Turnasuyu, Uzundere, Yağmurlar, Yalıköy, Yapraklı, Yassıbahçe, Yassıtaş, Yeşidere, Yeşilgüneycik, Yeşilyurt, Yolbaşı, Yukarıardıç, Yukarıbahçeler, Yukarıdüğencili...

5.1.5. Kelimelerin Köken Bakımından İncelenmesi

5.1.5.1. Türkçe

Tek kelimededen oluşan Ordu ili yerleşim yeri adları içerisinde en çok kullanılan Türkçe kökenli kelimelerdir.

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Akçalı</i>	Gölköy
<i>Alacalar</i>	Aybastı
<i>Alınca</i>	Ordu, Perşembe
<i>Anaç</i>	Perşembe
<i>Arıcılar</i>	Mesudiye
<i>Arpalık</i>	Fatsa
<i>Artıklı</i>	Ordu
<i>Aydınlık</i>	Ordu
<i>Ayrılık</i>	Gülyalı
<i>Bacanak</i>	Fatsa
<i>Balı</i>	Kumru
<i>Balıkli</i>	Mesudiye
<i>Ballık</i>	Kumru
<i>Bayadı</i>	Ordu
<i>Bayraklı</i>	Mesudiye
<i>Bayramlı</i>	Ordu
<i>Beyceli</i>	Fatsa
<i>Beylerce</i>	Ünye
<i>Beylerli</i>	Kabataş

Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

<i>Beyli</i>	Perşembe
<i>Boğazcık</i>	Perşembe
<i>Bolaman</i>	Fatsa
<i>Bolathı</i>	Perşembe
<i>Bucaklı</i>	Fatsa
<i>Budak</i>	Çamaş
<i>Bulut</i>	Gölköy
<i>Çağlayan</i>	Ulubey
<i>Çakırlı</i>	Aybastı
<i>Çakmak</i>	Ünye
<i>Çamaş</i>	Çamaş
<i>Çamlı</i>	Korgan
<i>Çamlıca</i>	Akkuş
<i>Çardaklı</i>	Mesudiye
<i>Çatak</i>	Ünye, Gölköy
<i>Çatılı</i>	Kumru
<i>Çavdar</i>	Akkuş, Mesudiye
<i>Çavuşlar</i>	Ordu
<i>Çerçi</i>	Mesudiye
<i>Çerli</i>	Perşembe
<i>Çetilli</i>	Gölköy
<i>Çiftlik</i>	Korgan
<i>Çitlice</i>	Korgan
<i>Çökek</i>	Akkuş
<i>Çömlekli</i>	Fatsa
<i>Çötelı</i>	Fatsa
<i>Çubuklu</i>	Ulubey
<i>Damarlı</i>	Gölköy
<i>Dayılı</i>	Mesudiye
<i>Dedeli</i>	Ordu
<i>Demirci</i>	Fatsa

Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

<i>Devecik</i>	İkizce
<i>Dikence</i>	Ordu
<i>Dikenlice</i>	Gürgentepe
<i>Direkli</i>	Gürgentepe
<i>Doğlu</i>	Ulubey
<i>Duman</i>	Kumru
<i>Dursunlu</i>	Mesudiye
<i>Düğencili</i>	Akkuş
<i>Düğünlük</i>	Fatsa
<i>Edirli</i>	Çamaş
<i>Efirli</i>	Perşembe
<i>Ekinciler</i>	Perşembe
<i>Elmalık</i>	Ünye
<i>Erenli</i>	Ordu
<i>Esence</i>	Kumru
<i>Eymür</i>	Ulubey
<i>Fatsa</i>	Fatsa
<i>Gedikli</i>	Akkuş
<i>Gerce</i>	Ordu
<i>Geyikçeli</i>	Fatsa
<i>Göbü</i>	Ünye
<i>Gökçeli</i>	Kumru
<i>Gölcüğez</i>	Ünye
<i>Göller</i>	Çatalpınar
<i>Güneyce</i>	Mesudiye
<i>Güneycik</i>	Kumru
<i>Güvenli</i>	Mesudiye
<i>Güzelce</i>	Mesudiye
<i>Güzle</i>	Mesudiye
<i>Hoylu</i>	Fatsa
<i>Ilca</i>	Fatsa

Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

<i>Ilışar</i>	Mesudiye
<i>Işıklı</i>	Ordu
<i>İkizce</i>	İkizce
<i>İmeçli</i>	Perşembe
<i>Kadıncık</i>	Ulubey, Kumru
<i>Kalıcak</i>	Ulubey
<i>Kapılı</i>	Çaybaşı
<i>Karacalar</i>	Kumru
<i>Kardeşler</i>	Ulubey
<i>Kargı</i>	Akkuş
<i>Kayaca</i>	Fatsa
<i>Kazancılı</i>	Perşembe
<i>Keçili</i>	Çatalpınar
<i>Kılıçlı</i>	Fatsa
<i>Kırlı</i>	Perşembe
<i>Kısacık</i>	Ordu
<i>Kışlacık</i>	Mesudiye
<i>Kocuklu</i>	Ünye
<i>Koçcuvaz</i>	Akkuş
<i>Konacık</i>	Mesudiye
<i>Konaklı</i>	Kumru
<i>Konuk</i>	Gölköy
<i>Korgan</i>	Korgan
<i>Koruklu</i>	Ünye
<i>Koşaca</i>	Ulubey
<i>Kovancı</i>	Ordu
<i>Kovancılı</i>	Kumru
<i>Kovanlı</i>	Perşembe
<i>Koyunculu</i>	Aybastı
<i>Kökenli</i>	Ordu
<i>Köklük</i>	Çatalpınar

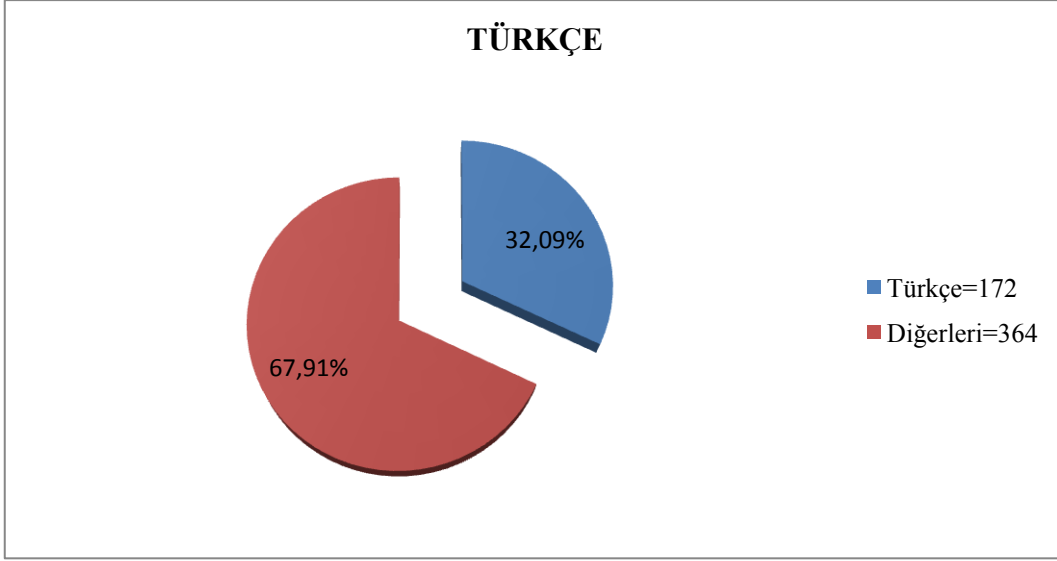
Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

<i>Kumanlar</i>	Ulubey
<i>Kurtulmuş</i>	Ordu
<i>Kurtuluş</i>	Perşembe
<i>Kuşçulu</i>	Akkuş, Ünye
<i>Kutluca</i>	Perşembe
<i>Kuylu</i>	Ordu
<i>Kuyluca</i>	Perşembe
<i>Neneli</i>	Perşembe
<i>Ohtamış</i>	Ulubey
<i>Okçulu</i>	Perşembe
<i>Oluklu</i>	Fatsa
<i>Ordu</i>	Ordu
<i>Orhaniye</i>	Ordu
<i>Ormancık</i>	Akkuş
<i>Ortaca</i>	Kumru
<i>Öceli</i>	Ordu
<i>Örencik</i>	Fatsa, Ordu
<i>Övündük</i>	Ordu
<i>Özli</i>	Gölköy
<i>Pınarlı</i>	Mesudiye
<i>Sağırli</i>	Ordu
<i>Salman</i>	Akkuş
<i>Söken</i>	Çamaş
<i>Taflancık</i>	Ünye
<i>Tarlacık</i>	Perşembe
<i>Taşça</i>	Ünye
<i>Taşlıca</i>	Fatsa
<i>Tatarcık</i>	Korgan
<i>Tayalı</i>	Fatsa
<i>Tepecik</i>	Fatsa, Perşembe
<i>Teyneli</i>	Ordu

Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

<i>Topluca</i>	Ordu
<i>Toygar</i>	Aybastı
<i>Tuzla</i>	Gürgentepe
<i>Uğurlu</i>	Ünye
<i>Ünye</i>	Ünye
<i>Yağızlı</i>	Ordu
<i>Yağmurlar</i>	Mesudiye
<i>Yapraklı</i>	Fatsa
<i>Yaraşlı</i>	Ordu
<i>Yavaş</i>	Fatsa
<i>Yavı</i>	Ünye
<i>Yavşan</i>	Mesudiye
<i>Yazlık</i>	Perşembe
<i>Yuvalı</i>	Mesudiye
<i>Yaycı</i>	Ünye
<i>Yaylalı</i>	Ünye
<i>Yemişken</i>	Kumru
<i>Yemişli</i>	Ordu
<i>Yeveli</i>	Mesudiye
<i>Yıldızlı</i>	Ordu
<i>Yiğitler</i>	Ünye
<i>Yüceler</i>	Ünye

Tablo: 1 Türkçe yer adları



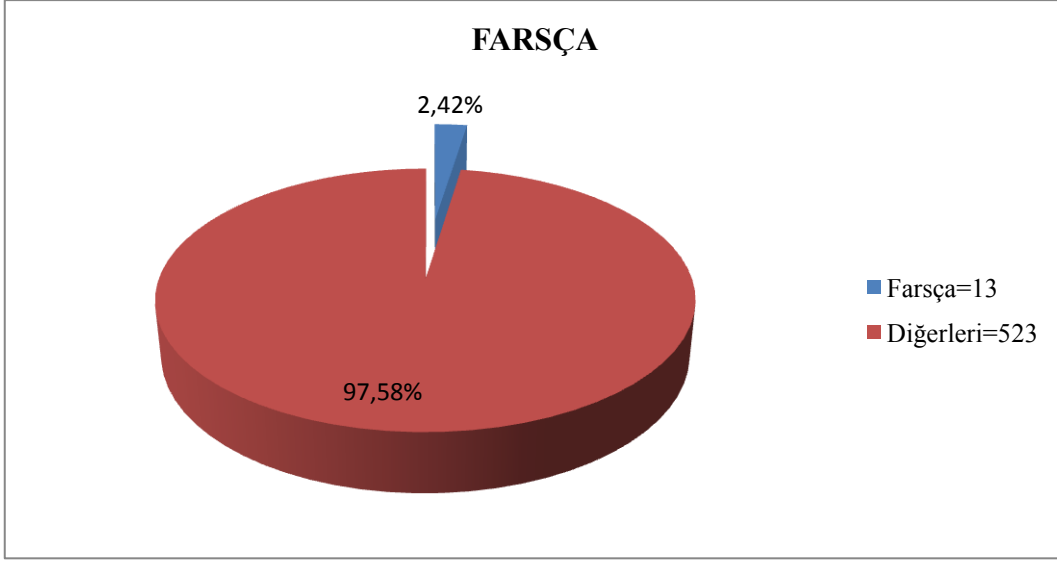
5.1.6.2. Farsça

Farsça, Osmanlı döneminde edebiyat dili olarak kullanıldığından dolayı Türkçe ile kelime alışverişinde bulunmuş dillerden biridir. Sadece Farsça kökenli kelimelerden oluşan yer adları sayısı Ordu ili yerleşim yeri adlarında azımsanmayacak kadardır.

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Ambarcılı</i>	Gülyalı
<i>Bahçeler</i>	Fatsa
<i>Bahariye</i>	Ordu
<i>Bahtiyarlar</i>	Gürgentepe
<i>Derbent</i>	Kumru
<i>Killik</i>	Ünye
<i>Meyvalı</i>	Akkuş
<i>Perşembe</i>	Perşembe
<i>Saraycık</i>	Ünye
<i>Sazcılar</i>	Fatsa
<i>Terzili</i>	Korgan, Ordu
<i>Yarlı</i>	Perşembe

Tablo: 2 Farsça yer adları



5.1.3. Arapça

Arapça kökenli kelimeler Türklerin İslamiyet'i kabulü ile birlikte Türkçeye girmeye başlamıştır. Günümüzde Ordu yer adları içinde epeyce Arapça kelime bulunmaktadır.

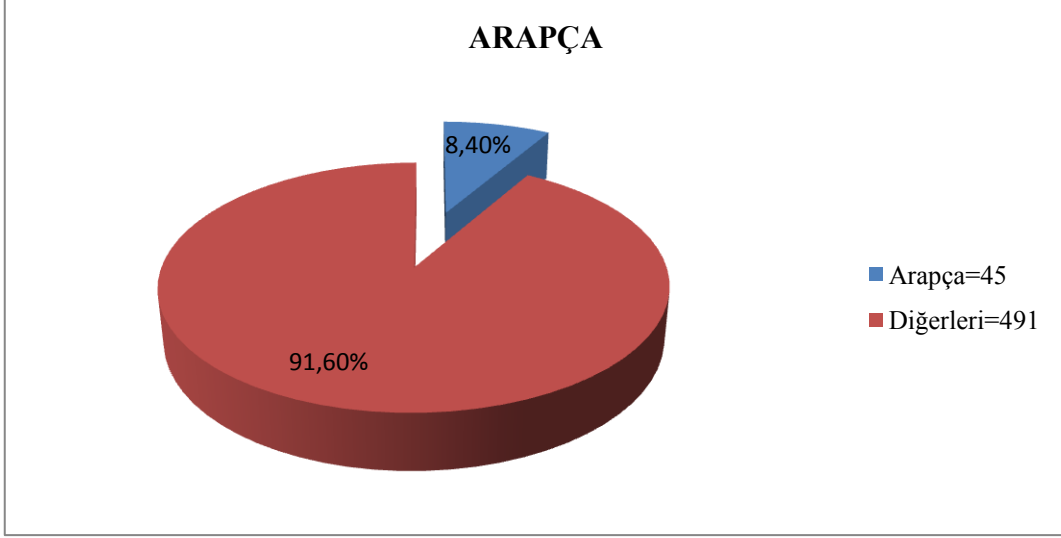
Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Abdili</i>	Mesudiye
<i>Ahmetler</i>	Fatsa
<i>Ahmetli</i>	Gölköy
<i>Aşıklı</i>	Mesudiye
<i>Aziziye</i>	Perşembe
<i>Bekirli</i>	Perşembe
<i>Buhari</i>	Fatsa
<i>Cevizlik</i>	Ulubey
<i>Cihadiye</i>	Gölköy
<i>Cumhuriyet</i>	Ordu
<i>Emirler</i>	Gölköy
<i>Esatlı</i>	Mesudiye

Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

<i>Eyüplü</i>	Ordu
<i>Fatih</i>	Ünye
<i>Fındıklı</i>	Ulubey
<i>Fizme</i>	Kumru
<i>Hacılar</i>	Ordu, Perşembe
<i>Hamzalı</i>	Mesudiye
<i>Harami</i>	Kabadüz
<i>Hatıpli</i>	Fatsa, Ordu
<i>Hisarcık</i>	Aybastı
<i>Hürriyet</i>	Gölköy, Ordu
<i>Kadılar</i>	Ünye
<i>Kumru</i>	Kumru
<i>Kumrulu</i>	Ulubey
<i>Mahmudiye</i>	Mesudiye
<i>Mesudiye</i>	Mesudiye
<i>Muratlı</i>	Akkuş
<i>Musalı</i>	Mesudiye
<i>Mustafalı</i>	Gülyalı
<i>Nadirli</i>	Ünye
<i>Pelitli</i>	Ordu
<i>Ramazan</i>	Perşembe
<i>Refahiye</i>	Ulubey
<i>Safalık</i>	Aybastı
<i>Saitler</i>	Çamaş
<i>Salihli</i>	Fatsa
<i>Seferli</i>	Akkuş
<i>Selimiye</i>	Perşembe
<i>Şeyhler</i>	Ulubey
<i>Tekke</i>	Kumru
<i>Zafer</i>	Ordu

Tablo: 3 Arapça yer adları



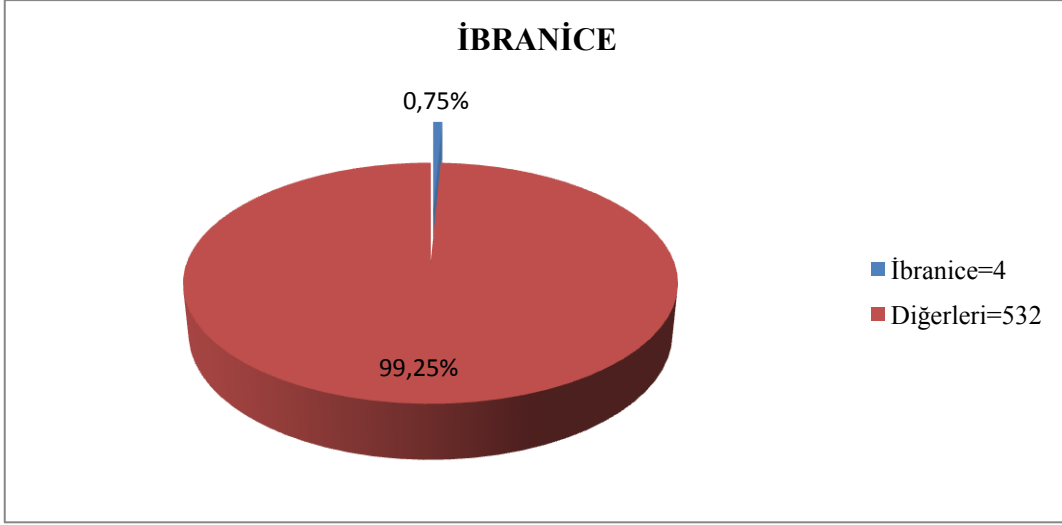
5.1.4. İbranice

İbranice günümüzde ölü dillerden biri durumundadır. Ancak geçmişte ilahi dinlerin dili olarak kullanılan İbranice özellikle kişi adlarından oluşan yer adlarında kullanılmaktadır.

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Ceyhanlı</i>	Akkuş
<i>Haruniye</i>	Gölköy
<i>Süleymaniye</i>	Gölköy
<i>Yusuflu</i>	Fatsa

Tablo: 4 İbranice yer adları

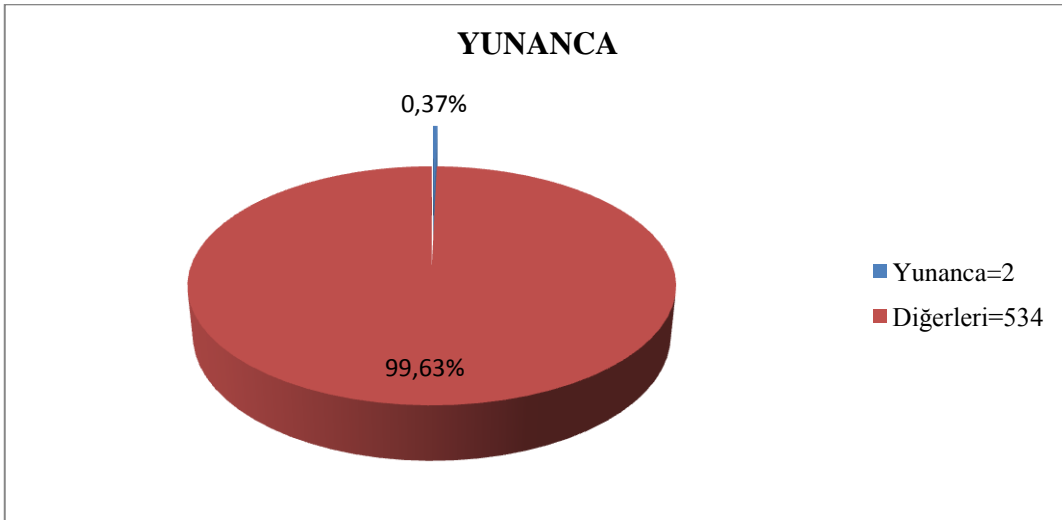


5.1.5. Yunanca

Diller arası etkileşim çerçevesinde Ordu ilindeki yerleşim yeri adlarında iki adet Yunanca kökenli köy adına rastlanmıştır.

<u>Yerleşim Yeri Adı</u>	<u>Bağlı Olduğu İl/İlçe</u>
<i>Kestane</i>	Gülyalı
<i>Kirazlık</i>	Ulubey

Tablo: 5 Yunanca yer adları



5.1.6.Türkçe + Türkçe

İki kelimedenden oluşan yer adları içerisinde de en sık görülen Türkçe+Türkçe şeklinde kurumuş olanlardır.

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Ağudere</i>	Ünye
<i>Akbaba</i>	Çaybaşı
<i>Akçadere</i>	Kumru
<i>Akçatepe</i>	Ordu
<i>Akgüney</i>	Kabadüz
<i>Akkaya</i>	Çatapınar
<i>Akkuş</i>	Akkuş
<i>Akoluk</i>	Ulubey
<i>Akpınar</i>	Akkuş, Ulubey
<i>Altınyurt</i>	Ordu
<i>Alanyurt</i>	Gölköy
<i>Arpaalan</i>	Mesudiye
<i>Aşağıardıç</i>	Fatsa
<i>Aşağıgökçe</i>	Mesudiye
<i>Aşağıtepe</i>	Fatsa
<i>Aşağıyavaş</i>	Fatsa
<i>Aybastı</i>	Aybastı
<i>Aydıntepe</i>	Ünye
<i>Aydoğan</i>	Gölköy
<i>Başçardak</i>	Ulubey
<i>Bayıralan</i>	Gölköy
<i>Belalan</i>	Korgan
<i>Belenyurt</i>	Ulubey
<i>Beşdam</i>	Aybastı
<i>Beyağaç</i>	Mesudiye
<i>Beypınarı</i>	Korgan

Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

<i>Beyseki</i>	Mesudiye
<i>Birebir</i>	Mesudiye
<i>Bozdağı</i>	Fatsa
<i>Boztepe</i>	Ordu
<i>Büyükkoç</i>	Fatsa
<i>Çaldere</i>	Akkuş
<i>Çaltepe</i>	Mesudiye
<i>Çamarası</i>	Perşembe
<i>Çatalpınar</i>	Çatalpınar, Ünye
<i>Çataltepe</i>	Ünye
<i>Çaybaşı</i>	Çaybaşı
<i>Çayıralan</i>	Akkuş
<i>Çaytepe</i>	Perşembe
<i>Çiftlik Sarıca</i>	Mesudiye
<i>Çukualan</i>	Mesudiye
<i>Delikkaya</i>	Ordu
<i>Denizbükü</i>	Ünye
<i>Derebaşı</i>	Mesudiye
<i>Dereyurt</i>	Fatsa
<i>Dağyolu</i>	Akkuş
<i>Damyeri</i>	Akkuş
<i>Derebaşı</i>	İkizce
<i>Dişkaya</i>	Kabadüz
<i>Doğançam</i>	Mesudiye
<i>Döngeldüzü</i>	Perşembe
<i>Dumantepe</i>	İkizce
<i>Düzçiftik</i>	Ünye
<i>Düzsaylam</i>	Ünye
<i>Eğribel</i>	Çatalpınar
<i>Elmaçukuru</i>	Ulubey
<i>Erenyurt</i>	Ünye

Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

<i>Ergentürk</i>	Kumru
<i>Esentepe</i>	Akkuş, İkizce
<i>Esenyurt</i>	Kabadüz
<i>Gelinkaya</i>	Kabadüz
<i>Göçbeyi</i>	Mesudiye
<i>Gökçebayır</i>	Akkuş
<i>Göksu</i>	Çaybaşı
<i>Gümüşdere</i>	Kabadüz
<i>Gündoğdu</i>	Çatalpınar, Perşembe
<i>Günören</i>	Ordu
<i>Günpınarı</i>	Ünye
<i>Gürgentepe</i>	Gürgentepe
<i>Gürgenliyatak</i>	Akkuş
<i>Güvenyurt</i>	Ulubey
<i>Güzelyayla</i>	Gölköy
<i>Güzelyurt</i>	Gölköy, Ulubey
<i>Hanyanı</i>	Ünye
<i>Herközü</i>	Mesudiye
<i>Işıktepe</i>	Gürgentepe
<i>İçeribükü</i>	Çaybaşı
<i>İçyaka</i>	Gölköy
<i>İlküvez</i>	Çaybaşı
<i>İnkur</i>	Ünye
<i>İnönü</i>	Fatsa
<i>İstanbulboğazı</i>	Perşembe
<i>Kabadüz</i>	Kabadüz
<i>Kabakdağı</i>	Fatsa
<i>Kabataş</i>	Kabataş
<i>Kaleönü</i>	Fatsa
<i>Karaağaç</i>	Kumru, Ordu
<i>Karabayır</i>	Mesudiye

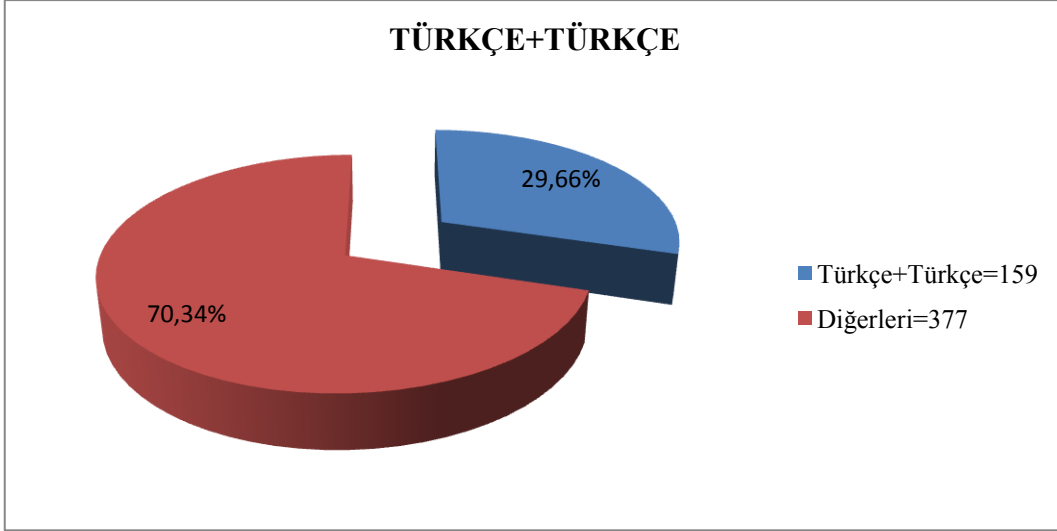
Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

<i>Karacaören</i>	Mesudiye
<i>Karaçal</i>	Akkuş
<i>Karakışla</i>	Korgan
<i>Karaoluk</i>	Ordu
<i>Karataş</i>	Fatsa
<i>Kavaklıdere</i>	Mesudiye
<i>Kayabaşı</i>	Kumru, Ordu
<i>Kayadibi</i>	Ordu
<i>Kayatepe</i>	Çatalpınar
<i>Kaynartaş</i>	İkizce
<i>Kemikgeriş</i>	Akkuş
<i>Kıranyağmur</i>	Ulubey
<i>Kızılelma</i>	Akkuş
<i>Kurtboğaz</i>	Akkuş
<i>Kuşdoğan</i>	Ünye
<i>Küçükkoç</i>	Fatsa
<i>Ortabölme</i>	Akkuş
<i>Ortatepe</i>	Perşembe
<i>Oyumgürgen</i>	Ulubey
<i>Özpınar</i>	İkizce
<i>Sakargeriş</i>	Çamaş
<i>Sarıayla</i>	Mesudiye
<i>Sırakovancı</i>	Perşembe
<i>Soğukpınar</i>	Korgan, Perşembe
<i>Sudere</i>	Fatsa
<i>Şahinkaya</i>	Ulubey
<i>Şenbolluk</i>	İkizce
<i>Şenocak</i>	Ordu
<i>Şenyurt</i>	Kumru, Ünye, Perşembe
<i>Taşlıçay</i>	Gülyalı
<i>Tepe Alan</i>	Korgan

Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

<i>Turnasuyu</i>	Gülyalı
<i>Uçpınar</i>	Ünye
<i>Ulubey</i>	Ulubey
<i>Uzundere</i>	Aybastı
<i>Yalnızdam</i>	Kumru
<i>Yardere</i>	Mesudiye
<i>Yazkonağı</i>	Ünye
<i>Yenidoğan</i>	Fatsa
<i>Yeniergen</i>	Kumru
<i>Yeniöz</i>	Perşembe
<i>Yenisayaca</i>	Ulubey
<i>Yeniyurt</i>	Fatsa
<i>Yeşilada</i>	Ünye, Kabadüz
<i>Yeşilalan</i>	Korgan
<i>Yeşilçit</i>	Mesudiye
<i>Yeşildere</i>	Korgan
<i>Yeşilgüneycik</i>	Akkuş
<i>Yeşiltepe</i>	Fatsa
<i>Yeşilyurt</i>	Korgan
<i>Yoğunoluk</i>	İkizce
<i>Yokuşdibi</i>	Kabadüz
<i>Yukarıardıç</i>	Fatsa
<i>Yukarıdamlalı</i>	Kumru
<i>Yukarıdüğencili</i>	Akkuş
<i>Yukarıgökçe</i>	Mesudiye
<i>Yukarıtepe</i>	Fatsa, Ordu
<i>Yumrutaş</i>	Perşembe
<i>Yuvapınar</i>	Gölköy

Tablo: 6 Türkçe+Türkçe yer adları



5.1.7. Türkçe + Farsça

Türkçe+Farsça yer adları oldukça fazladır. Bunun nedeni ise "köy" kelimesidir.

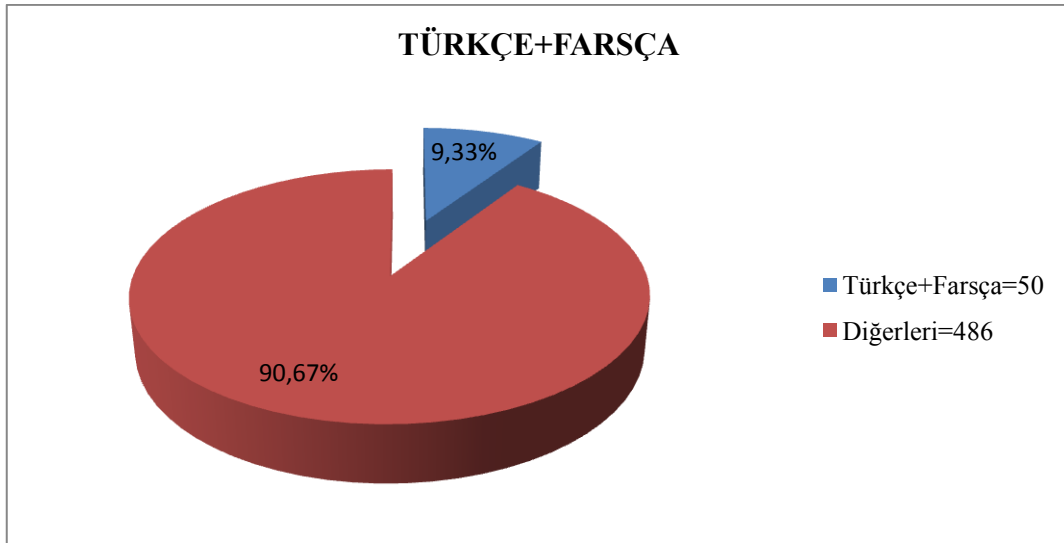
Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Akkese</i>	Ordu
<i>Alanköy</i>	Akkuş, Mesudiye
<i>Alaşehir</i>	Gürgentepe
<i>Arpaköy</i>	Ordu
<i>Ataköy</i>	Ordu, Ünye
<i>Başköy</i>	Fatsa, Ünye
<i>Bayırköy</i>	Mesudiye
<i>Çiğdemköy</i>	Ünye
<i>Çukurköy</i>	Akkuş
<i>Dereköy</i>	Ünye
<i>Doğanköy</i>	Perşembe
<i>Durakköy</i>	Ulubey
<i>Düzköy</i>	Ordu, Ünye
<i>Düzmeşe</i>	İkizce
<i>Emenköy</i>	Ordu

Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

<i>Erikköy</i>	Mesudiye
<i>Eskiköy</i>	Gürgentepe
<i>Eskipazar</i>	Ordu
<i>Gölköy</i>	Fatsa, Gölköy
<i>Gümüşköy</i>	Ordu
<i>Güvenköy</i>	Ulubey
<i>Kulakköy</i>	Fatsa
<i>Mersinköy</i>	Perşembe
<i>Ortaköy</i>	Çatalpınar, Ordu, Ünye
<i>Örenköy</i>	Ulubey
<i>Sarıyar</i>	Aybastı
<i>Şenköy</i>	Ordu
<i>Tepeköy</i>	Gürgentepe, Korgan Perşembe, Ünye
<i>Tuzakköy</i>	Akkuş
<i>Türkköyü</i>	Mesudiye
<i>Yassıbahçe</i>	Fatsa
<i>Yeniköy</i>	Akkuş, Korgan, Perşembe, Ünye
<i>Yeşilköy</i>	Akkuş, Fatsa, Ordu, Perşembe
<i>Yukarıbahçeler</i>	Fatsa

Tablo:7 Türkçe+Farsça yer adları



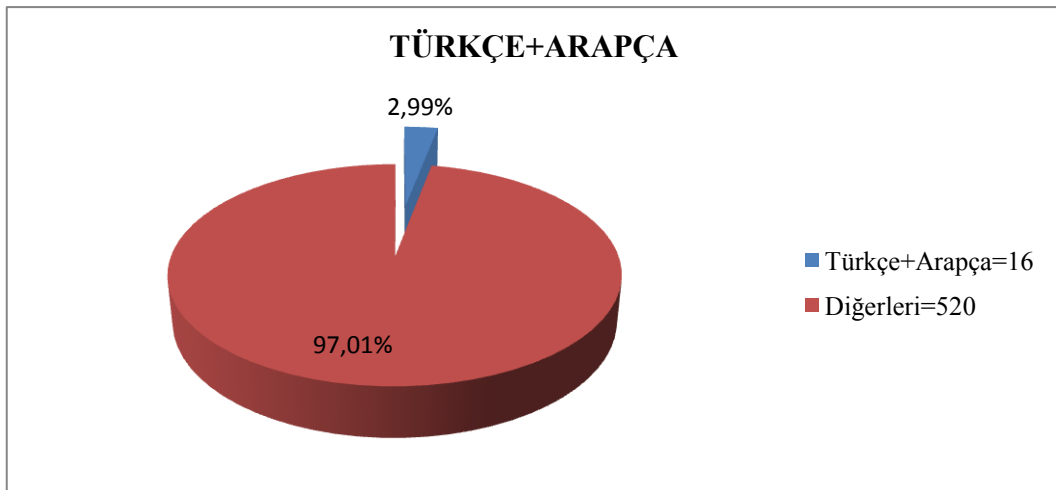
5.1.8. Türkçe +Arapça

Türkçe+Arapça şeklinde kurulmuş yer adlarında Arapça kelime genellikle kişi adlarıdır. Ayrıca dini kelimeler de azımsanmayacak şekilde kullanılmıştır.

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Arıkmusa</i>	Mesudiye
<i>Aslancami</i>	Fatsa
<i>Durali</i>	Korgan
<i>Esenkale</i>	Ünye
<i>Gökömer</i>	Ordu
<i>Güzelkale</i>	Ünye
<i>Karacaömer</i>	Ordu
<i>Karahamza</i>	Çatalpınar
<i>Karahasan</i>	Çatalpınar, Gököy
<i>Kılavuzömer</i>	Fatsa
<i>Kızıkhisar</i>	Ordu
<i>Mehmetakif</i>	Fatsa
<i>Sarıhalil</i>	Ünye
<i>Uzunmahmut</i>	Ulubey
<i>Yenidivan</i>	Kumru

Tablo: 8 Türkçe+Arapça yer adları



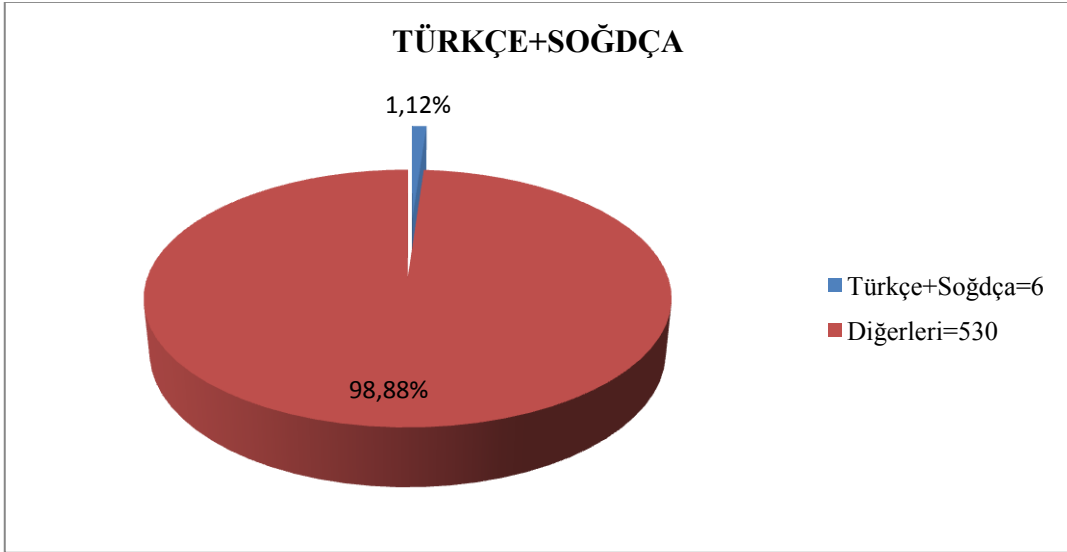
5.1.9. Türkçe +Soğdça

Türkçe+Soğdça şeklinde kurulmuş yer adlarının tamamında Soğdça kelime “kent”dir.

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Alankent</i>	Kabataş
<i>Çayırkent</i>	Korgan
<i>Özlükent</i>	Kabadüz
<i>Yenikent</i>	Fatsa, Ünye
<i>Yeşilkent</i>	Ünye

Tablo: 9 Türkçe+Soğdça yer adları



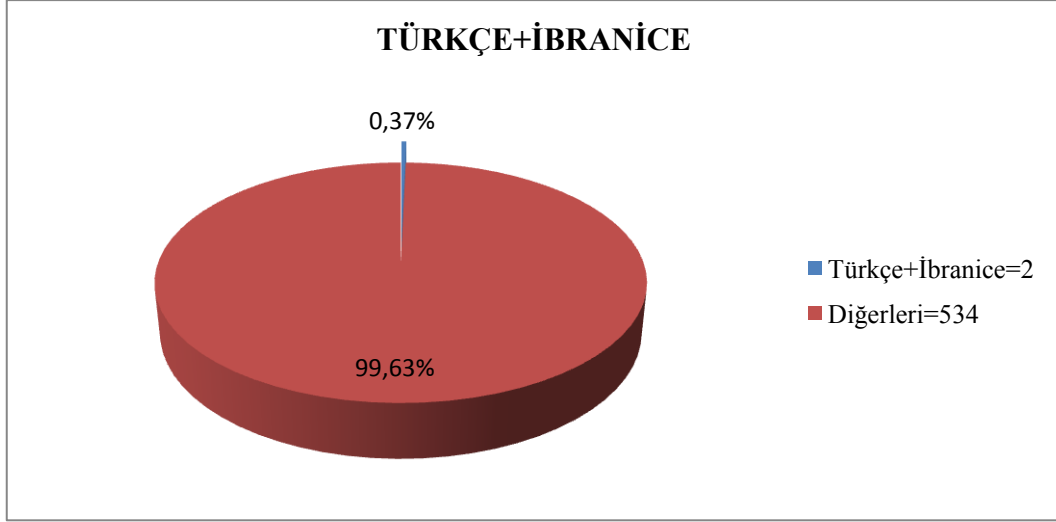
5.1.10. Türkçe + İbranice

Türkçe+İbranice yer adlarında kullanılan İbranice kelimeler kişi adı şeklindedir.

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Uzunisa</i>	Ordu
<i>Uzunmusa</i>	Ordu

Tablo: 10 Türkçe+İbranice yer adları

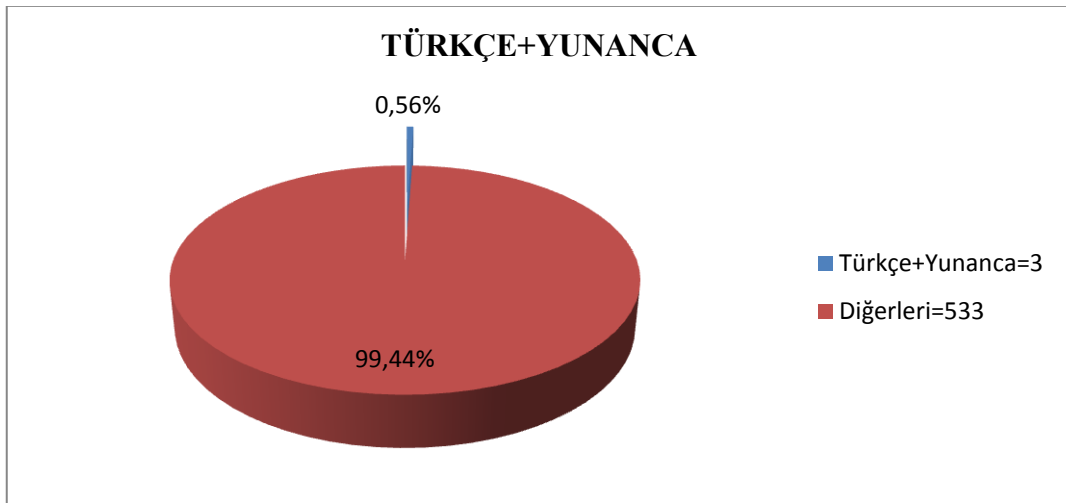


5.1.11.Türkçe +Yunanca

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Güzelyalı</i>	Ordu, Ünye
<i>Karakiraz</i>	Kabadüz
<i>Tekkiraz</i>	Ünye

Tablo: 11 Türkçe+Yunanca yer adları



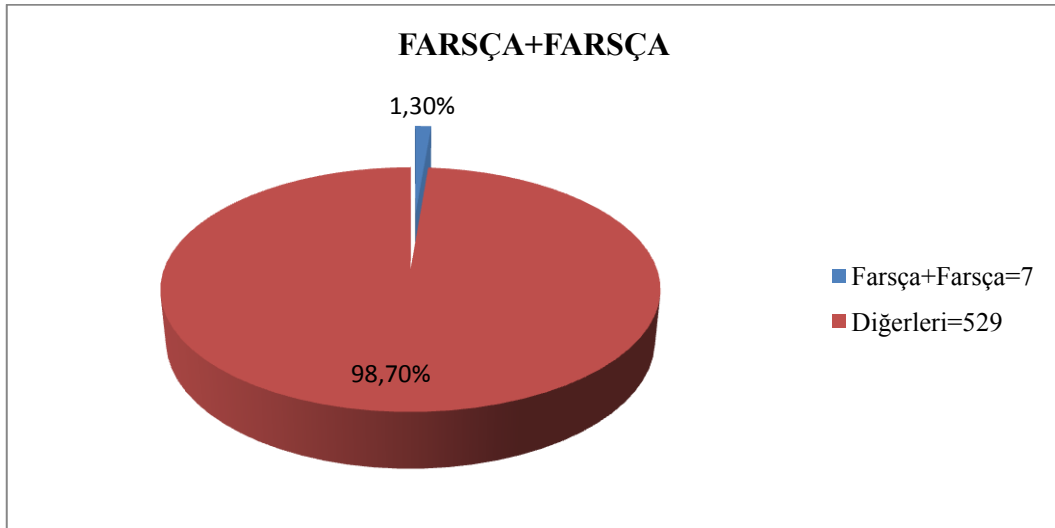
5.1.12. Farsça + Farsça

İki kelimesi de Farsça olan yer adlarında sıkça “köy” kelimesi kullanılmıştır.

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Bülbülköy</i>	Fatsa
<i>Kervansaray</i>	İkizce
<i>Keşköy</i>	Ünye
<i>Sarayköy</i>	Perşembe
<i>Şirinköy</i>	Çatalpınar, Gürgentepe

Tablo: 12 Farsça+Farsça yer adları

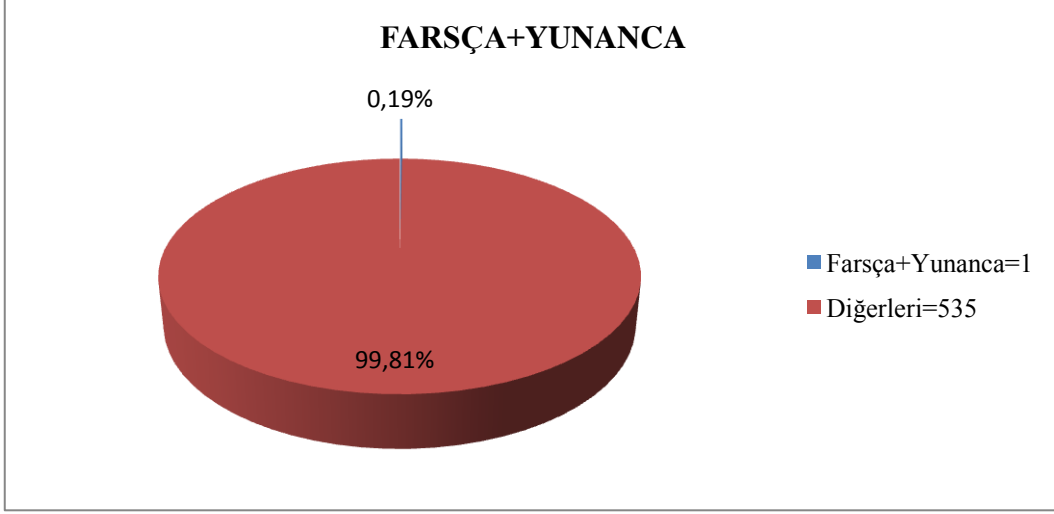


5.1.13. Farsça + Türkçe

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Ambargürgen</i>	Akkuş
<i>Armutkolu</i>	Mesudiye
<i>Gülbelen</i>	Gürgentepe
<i>Gülpınar</i>	Kabadüz, Mesudiye
<i>Gültepe</i>	Gürgentepe

Tablo: 14 Farsça+Yunanca yer adları

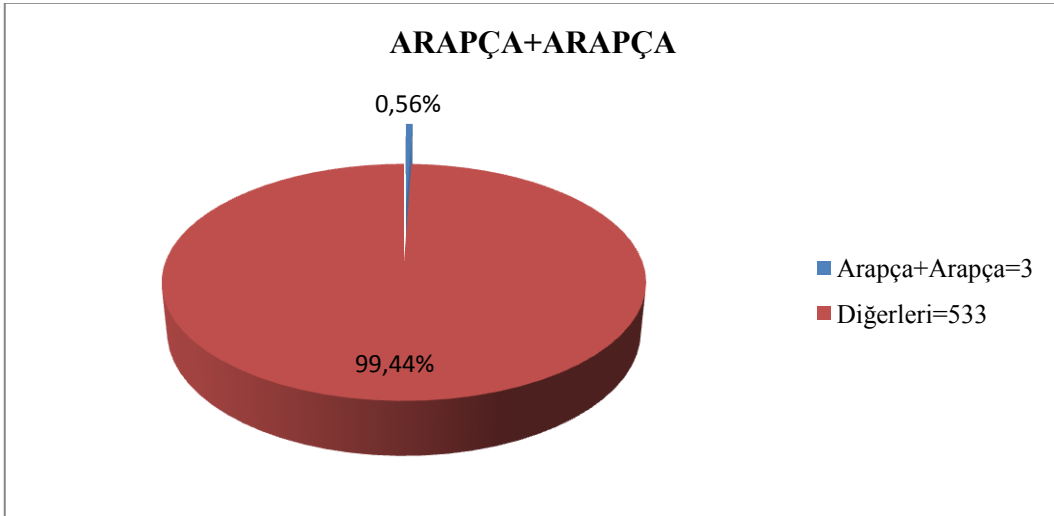


5.1.15.Arapça +Arapça

Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

<i>Hıdırbeyli</i>	Fatsa
<i>Hisarbey</i>	Çamaş
<i>Zaferimilli</i>	Aybastı

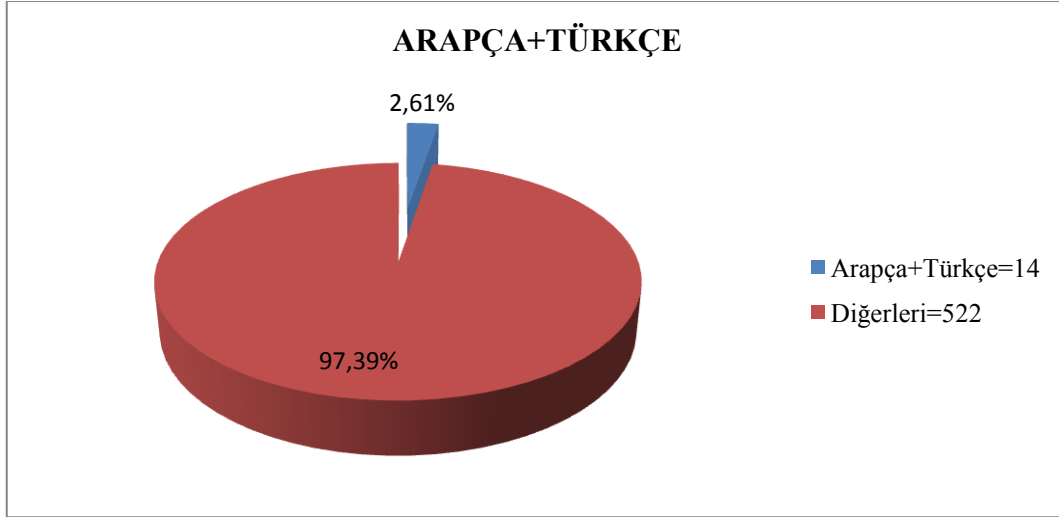
Tablo: 15 Arapça+Arapça yer adları



5.1.16.Arapça + Türkçe

<u>Yerleşim Yeri Adı</u>	<u>Bağlı Olduğu İl/İlçe</u>
<i>Alembey</i>	Ordu
<i>Cevizdere</i>	Ünye
<i>Divantürk</i>	Kumru
<i>Duayeri</i>	Fatsa
<i>Haliluşağı</i>	Akkuş
<i>Hisarcıkpınarı</i>	Gürgentepe
<i>İslamdağ</i>	Fatsa
<i>Kafi Sarıca</i>	Mesudiye
<i>Kaledibi</i>	Ünye
<i>Ketendere</i>	Akkuş
<i>Medreseönü</i>	Perşembe
<i>Pelitözü</i>	Aybastı
<i>Pelityatak</i>	Ünye
<i>Sofutepesi</i>	Ünye

Tablo: 16 Arapça+Türkçe yer adları

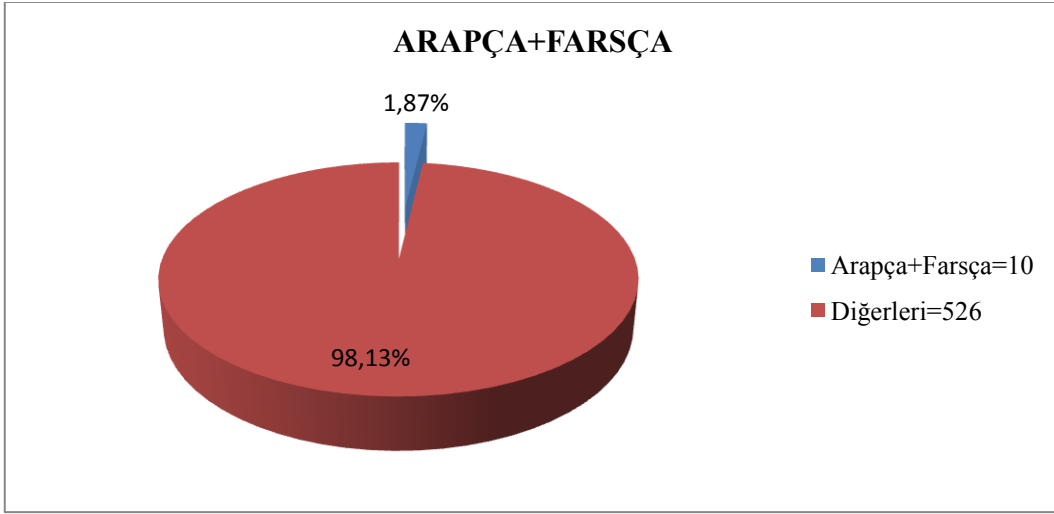


5.1.17. Arapça + Farsça

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Alisayvan</i>	Ordu
<i>Burhanettinköy</i>	Ordu
<i>Celalköy</i>	Mesudiye
<i>Kaleköy</i>	Gölköy, Mesudiye, Ünye
<i>Madenköy</i>	Çatalpınar
<i>Nurettinköy</i>	Ünye
<i>Sahilköy</i>	Ünye
<i>Sefaköy</i>	Fatsa

Tablo: 17 Arapça+Farsça yer adları

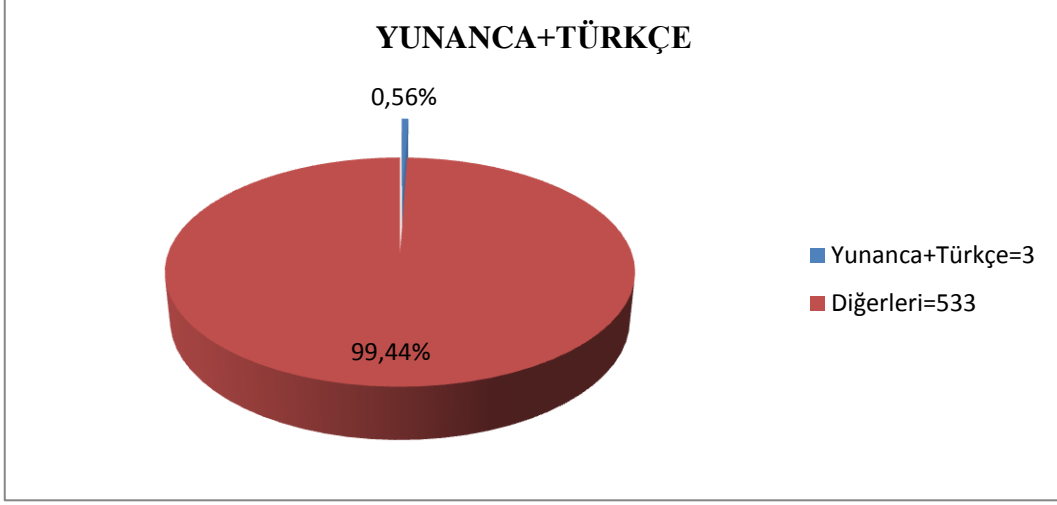


5.1.18.Yunanca + Türkçe

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

Kirazdere	Kabadüz
Kiraztepe	İkizce
Yalıköy	Fatsa

Tablo: 18 Yunanca+Türkçe yer adları

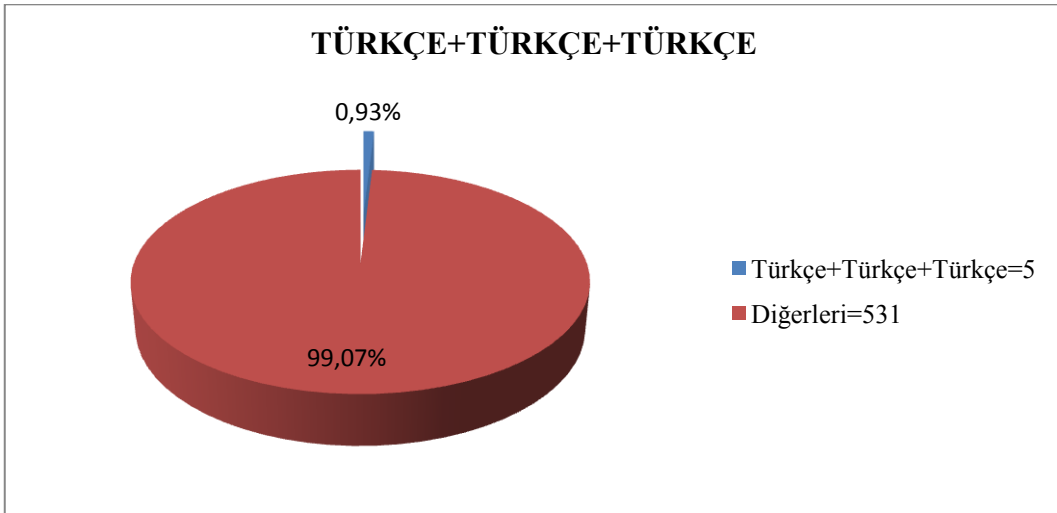


5.1.19.Türkçe + Türkçe + Türkçe

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Ağcaalantürk</i>	Kumru
<i>Eskiçokdeğirmen</i>	Kumru
<i>Ortaçokdeğirmen</i>	Kumru
<i>Yeniakçaalan</i>	Kumru
<i>Yukarıkızulin</i>	Ulubey

Tablo: 19 Türkçe+Türkçe+Türkçe yer adları

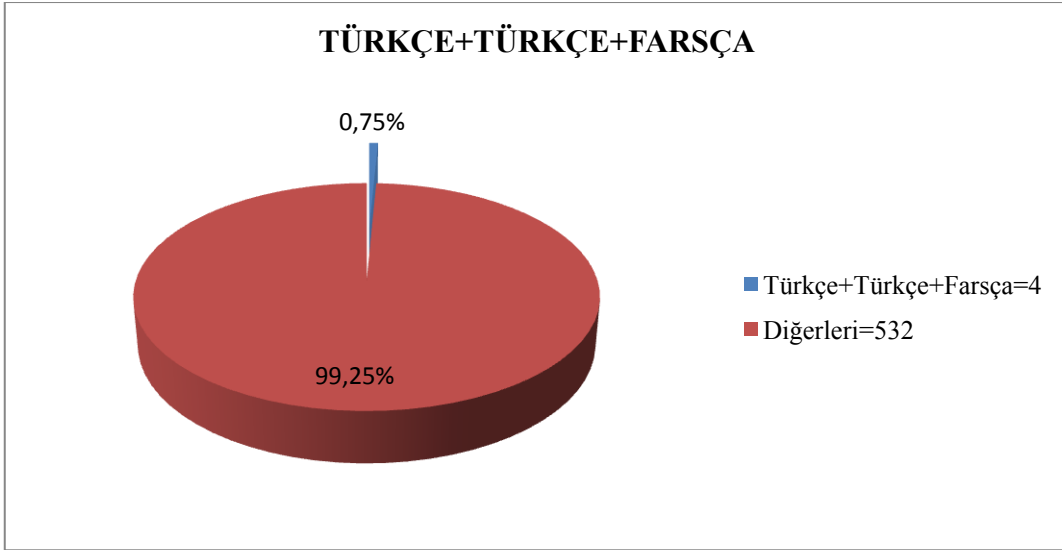


5.1.20.Türkçe + Türkçe + Farsça

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Büyükakçakese</i>	Korgan
<i>Eskikızılcakese</i>	Ünye
<i>Küçükakçakese</i>	Kumru
<i>Yenikızılcakese</i>	Ünye

Tablo: 20 Türkçe+Türkçe+Farsça yer adları

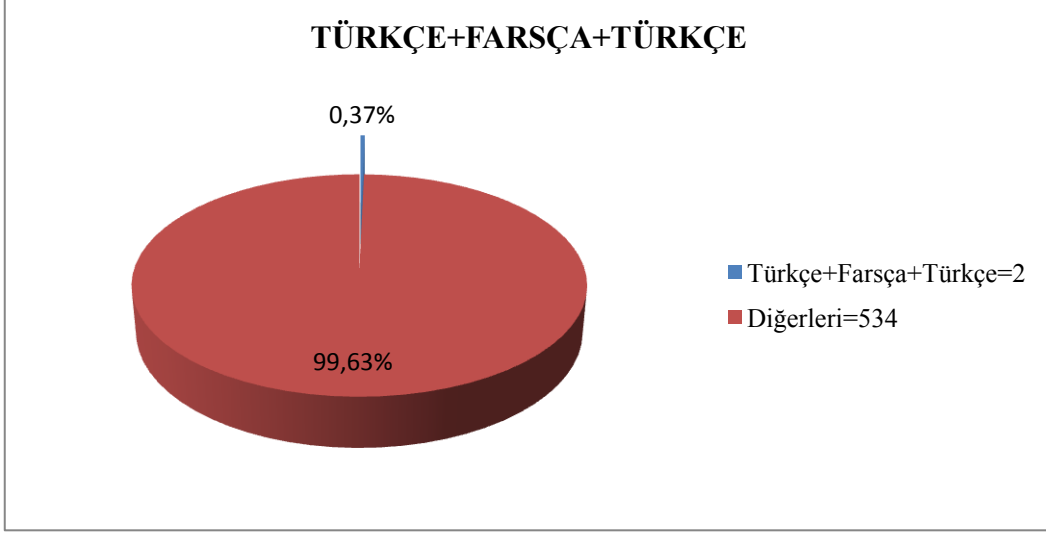


5.1.21.Türkçe + Farsça + Türkçe

Yerleşim Yeri Adı Bağlı Olduğu İl/İlçe

<i>Aşağıkozpınar</i>	Korgan
<i>Yukarıkozpınar</i>	Korgan

Tablo: 21 Türkçe+Farsça+Türkçe yer adları



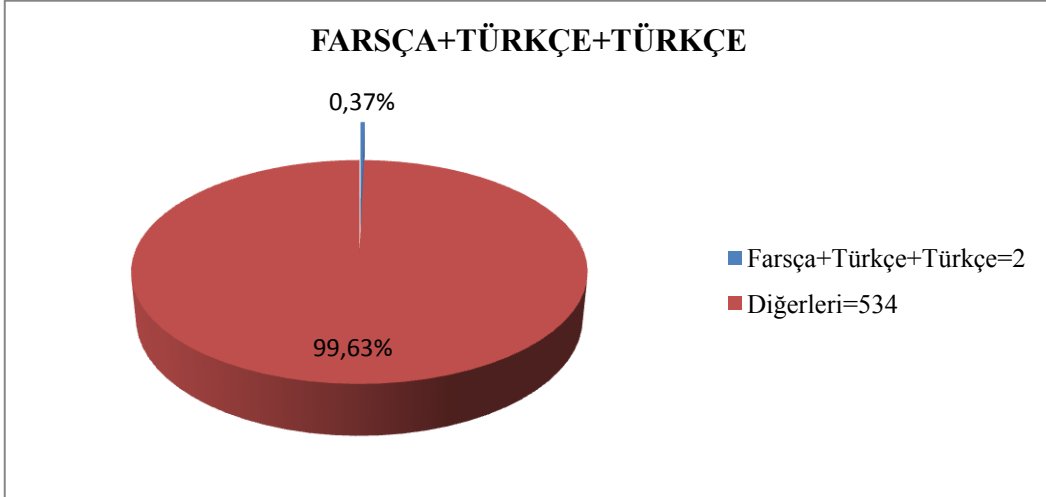
5.1.22.Farsça + Türkçe + Türkçe

Yerleşim Yeri Adı **Bağlı Olduğu İl/İlçe**

Hızarbaşığünlük Ünye

Hızarbaşıkumarlık Ünye

Tablo: 22 Farsça+Türkçe+Türkçe yer adları



SONUÇ

Yer adı çalışmaları günümüzde hâlâ önemi tam olarak anlaşılammış bir alandır. Bugün bir toplumun milli kültürünü ve dilini en net şekilde ortaya koymak açısından yer adları gizli bir hazine gibidir.

Ordu ili yerleşim yeri adlarını incelemeyi amaçlayan tez çalışmamız toplam beş bölümden oluşmuştur.

Birinci bölümde yer adları bilimi hakkında teorik bilgiye yer verilmiştir.

İkinci bölümde Ordu il ve ilçelerinin tarihçesi hakkında kapsamlı bilgi verilmiş, mümkün olduğunca yazılı kaynaklardan ve internet kaynaklarından faydalanılarak bu konuda hakkındaki güncel bilgiler derlenmiş ve değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde yerleşim yeri adları anlam yönünden incelenmiştir. Öncelikle coğrafi ve fiziksel koşulların yer adları üzerine yansması değerlendirilmiştir. Bölgenin su kaynakları yönünden zenginliği ve eğimden dolayı yer şekillerinin adlandırmalara çeşitli şekillerde yansıdığı görülmüştür.

Anlam yönünden incelemelerde bulunduğumuz bölümün renk adları ile ilgili kısmında ise Karadeniz bölgesinin bitki örtüsünün zenginliğinin de etkisi ile “yeşil” renginin yer adlarında fazlaca kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca “kara” rengi fazlaca kullanılırken eş anlamlısı “siyah” hiçbir yer adında kullanılmamıştır.

Bu bölümde ele aldığımız astronomi, hava olayları, sayılar, madenler ve zaman kavramı ile ilgili adlandırmaların ise fazla olmamakla beraber yine de adlandırmalarda kullanıldığı görülmüştür.

Bitkiler ile ilgili bölümde yer adlarında çeşitli meyva, ağaç, bitki ve tahıl adlarının kullanıldığı gözlenmiştir. Bunun sebebi ise bölgede iklime dayalı ürün çeşitliliğidir.

Hayvanlar ile ilgili yapılan adlandırmalarda genellikle evcil hayvan ve kuş adlarının daha fazla kullanıldığı az sayıda da yabani hayvan ismine yer verildiği görülmüştür. Bu durum bölgede yabani hayvan türünün fazla olmamasından ve hayvancılığın yaygın olmamasından kaynaklanmaktadır.

Yer adlarında “*kale*”, “*hisar*” ve “*ören*” kelimeleri de fazlaca kullanılmıştır. Ayrıca ev eşyaları ve az da olsa bölgede kullanılan tarım aletlerinin de adlandırmalara konu olduğu görülmektedir.

Kişi adlarıyla ilgili daha çok önemli tarihi şahsiyetlere yer verildiği görülmektedir. Bunun yanında Ordu’da iz bırakmış; Alisayvan, Arıkmusa, Durali, Gökömer, Haliluşağı, Hıdırbeyli, Karacaömer, Karahamza, Karahasan, Kılavuzömer, Sarıhalil, Uzunisa, Uzunmahmut ve Uzunmusa gibi kişi adları da yer adı olarak kullanılmıştır.

Sülale, akraba, rütbe adları ve dini adlar da yer adlarında kullanılmıştır.

Dördüncü bölümde yerleşim yeri adları şekil yönünden incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Buna göre yerleşim yeri adlarının tamamı belirtisiz isim tamlaması [İsim + İsim (+İyelik Eki)]’ından oluşmaktadır.

Sıfat tamlaması kuruluşundaki yer adlarının sayısı oldukça fazladır. Sıfat tamlaması kuruluşundaki yer adlarında geçen renkler ise şunlardır; *akça* (8), *boz* (2), *gök* (3), *kızıl* (2), *al* (1), *çal* (2), *kara* (8), *sarı* (2) *yeşil* (12)... Yer-yön belirten sıfatlarla oluşturulmuş sıfat tamlaması kuruluşundaki yer adlarında yer-yön bildiren sözcüklerin dağılımı: *aşağı* (2), *içeri* (1), *iç* (1) ve *yukarı* (4) şeklindedir. Sayı belirten sıfatlar ile oluşturulmuş sıfat tamlaması kuruluşundaki yer adları ise azdır. Dağılımı ise *beş* (2), *bir* (1), *ilk* (1) ve *tek* (1) şeklindedir. Sıfat-fiil ekleri ile oluşturulan sıfat tamlaması kuruluşundaki yer adları /+an/ ve /+ar/ ekleri ile kurulmuştur. Bu yer adlarında en çok kullanılan kelime ise *esen* (3) dir.

Bu bölümde ele aldığımız bir başka konu ise tek kelimedenden oluşmuş yerleşim yeri adlarıdır. Tek kelimelerde bitki adlarının çokluğu dikkat çekmektedir.

Birleşik isim kuruluşundaki yerleşim yeri adları iyelik eki kullanılmadan yazılmış yer adlarıdır. Bunun en önemli sebepleri; yerleşim yeri adlarında kısaltmalar yaparak kullanımın daha kolaylaştırılmak istenmesi, yabancı dillerin Türkçe üzerindeki tesirlerinin etkisi ve baştaki ismin sığa benzetilmek istenmesidir. Bu grupta birinci kelimeye en çok eşlik eden ikinci kelime “köy”dür.

Aldıkları ekler bakımından yerleşim yeri adları öncelikle yapım ekleri yönünden değerlendirilmiştir. İsimden isim yapma ekleri ile yapılmış yerleşim yeri adlarında şü ekler kullanılmıştır: /+CI/, /+cİğAz/, /+CIK/, /+ç/, /+la/, /+II/ ve /+IİK/... Ordu yer adlarında en çok kullanılan isimden isim yapan ek /+II/ dir. 96 ayrı yer adında kullanılmıştır.

Fiilden isim yapma ekleri ile oluşmuş yerleşim yer adları ise /-a/, /-AK/, /-AN/, /-gan/, /-(I)K/, /-ma/, /-mak/, /-mAn/ ve /-r/ ekleri ile yapılmıştır. Ordu yer adlarında en çok kullanılan fiilden isim yapma eki /-AN/ dir. 13 ayrı yer adında kullanılmıştır.

Fiilden fiil yapma ekleri, isimden isim yapma eklerine ve fiilden isim yapma eklerine göre daha azdır. Tek kullanılan fiilden fiil yapma eki /-n-/ dir.

Yerleşim yeri adlarında isimden fiil yapan eke rastlanılmamıştır.

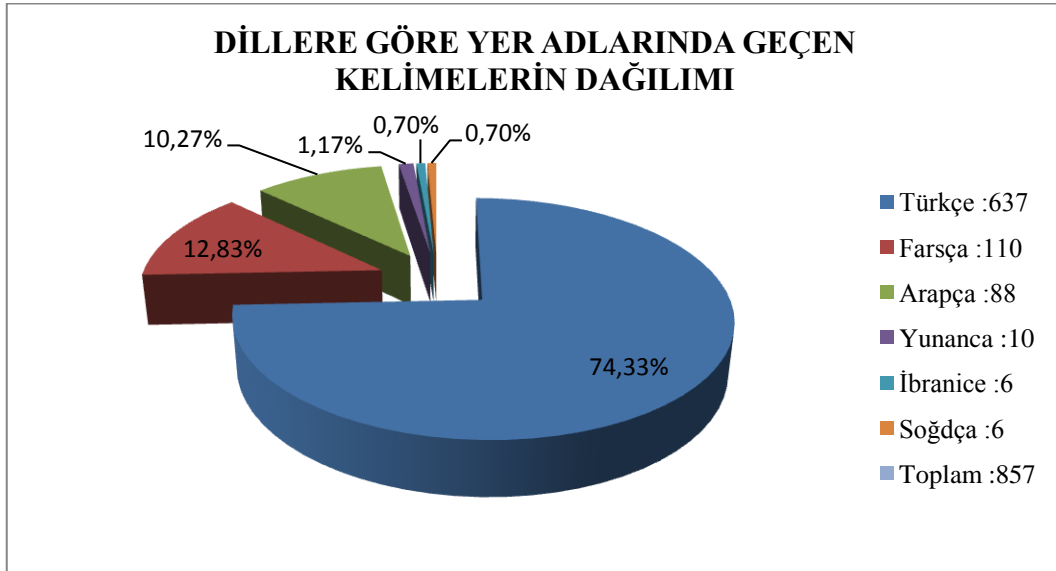
Çekim eki alan yerleşim yeri adlarına baktığımız da /+CA/ (eşitlik eki) ve /+lAr/ (çokluk eki) eklerinin kullanıldığı görülmektedir. /+CA/ eklendiği kelimelele gibi, göre, ile, kadar ve birlikte anlamı katmaktadır. /+lAr/ eki ise 21 adet yer adında kullanılmıştır ve çokluk anlamının yanında; bir aileyi, sülaleyi ya da soyu belirtmekte; saygı, alay, küçümseme, sitem ve özel ada benzeri anlamı katma, abartma gibi anlamlar yüklemektedir.

Tezin son bölümünde yerleşim yeri adları söz varlığı yönünden incelenmiştir. Buna göre Ordu il, ilçe, belde ve köy adları toplam 857 kelimedenden oluşmaktadır. Bu kelimelerden 414 adeti farklı, diğerleri tekrar durumundadır. Ordu yer adları içerisinde en çok tekrar eden kelime ise *köy* (57)'dür.

Tek kelime, iki kelime ve üç kelimenin birleşmesi bakımından Ordu ili yerleşim yeri adları başlığı ile ele aldığımız bölümde Ordu'da il, ilçe, belde ve köy adlarının toplamı 536'dır. Tek kelimededen oluşan yer adı sayısı 236'dır. 10 adet yer adı iki kere tekrar edilmiştir. İki kelimededen oluşan yer adı sayısı 287'dir. 21 adet yer adı iki kere, 2 adet yer adı üç kere ve 3 adet yer adı da dört kere tekrar edilmiştir. Üç kelimededen oluşan yerleşim yeri adı ise 13 adettir.

Alıntı kelimeler bakımından yer adlarına baktığımızda, *Farsça* ve *Arapça* kelimelerin yoğun olduğu görülmektedir. Az sayıda *İbranice*, *Yunanca* ve *Soğdça* kelime de bulunmaktadır.

Tablo: 24 Dillere göre yer adlarında geçen kelimelerin dağılımı



Soyut-somut kavramlar bakımından yerleşim yeri adlarına baktığımızda somut kelimeler soyut kelimelere oranla daha fazla kullanıldığı gözlenmektedir.

Yer adlarının köken bakımından incelendiği bölümde kelimeler tek tek ele alınmıştır. Yalnız Türkçe 364, yalnız Farsça 13, yalnız Arapça 45, yalnız İbranice 4, yalnız Yunanca 2, Türkçe + Türkçe 159; Türkçe + Farsça 50; Türkçe + Arapça 16; Türkçe + Soğdça 6; Türkçe + İbranice 2; Türkçe + Yunanca 3; Farsça + Farsça 7; Farsça + Türkçe 13; Farsça + Yunanca 1; Arapça + Arapça 3; Arapça + Türkçe 14; Arapça + Farsça 10; Yunanca + Türkçe 3; Türkçe + Türkçe + Türkçe 5; Türkçe +

Türkçe + Farsça 4; Türkçe + Farsça + Türkçe 2 ve Farsça + Türkçe + Türkçe 2 adet yer adı olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında görülmektedir ki, Ordu ili yer adlarında Türkçenin hâkimiyeti söz konusudur. Bunun yanında Farsça ve Arapçanın da yoğun şekilde bulunduğu görülmektedir.

Sonuç olarak Ordu ilinde hem tarih bakımından hem de yer adları bakımından Türklüğün izlerini rahatlıkla görmek mümkündür. Yer adları Türk figürleri ile dolu olan Ordu aynı zamanda verilen adlar bakımından da zengin bir hazine gibidir. Bir kültür malzemesi durumunda olan yer adları vatan olma konusunda ve bulunulan bölgeyi sahiplenme konusunda önemli olup bu konuda daha dikkatli, ayrıntılı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

EKLER

Ek 1: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelere Akkuş İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları

1455	1485	1520	1642	1642– 1643	1928	1985	2011
					Alan	Alanköy	Alanköy
					Anbargürgen	Anbargürgen (Anbargürgen)	Anbargürgen
						Ceyhanlı	Ceyhanlı
					Çal Dere	Çaldere	Çaldere
						Çamlıca	Çamlıca
						Çavdar	Çavdar
						Çökek	Çökek
					Çukur	Çukurköy	Çukurköy
					Eldirti	Dağyolu (Eldirti)	Dağyolu
						Damyeri (Tamyeri)	Damyeri
						Düğencili	Düğencili
							Esentepe
						Gedikli	Gedikli
					Tifi	Gökçebayır (Tifi)	Gökçebayır
						Gürgenliyatak	Gürgenliyatak
					Halil Uşağı	Haliluşağı	Haliluşağı
						Karaçal	Karaçal
						Kargı	Kargı
						Kemikgeriş	Kemikgeriş
					Keten Dere	Ketendere	Ketendere
						Koçcuvaz	Koçcuvaz
					Kurt Boğaz	Kurtboğaz	Kurtboğaz
					Kuşçulu	Kuşçulu	Kuşçulu
					Külekçili	Külekçili	Külekçili
						Meyvalı	Meyvalı
							Murathı
					Kemah	Ormancık (Kemah)	Ormancık
					Ortabölme	Ortabölme	Ortabölme
						Şahin	Şahin

Ek 2: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Aybastı İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları

1455	1485	1520	1642	1642–1643	1928	1985	2011
Beştam	Beştam	Yandatam (Beştam)		Beştam	Beştam	Beşdam	Beşdam
Asarcuk	Hisarcık (Asarcuk)	Hisarcık		Hisarcık	Hisarcık	Hisarcık	Hisarcık
							Kayabaşı
Koyuncuköy	Koyuncu (Koyuncu köy)	Koyuncu (Koyuncu köy)		Koyunculu	Koyunculu		Koyunculu
					Sefalık	Safalık	Safalık
Borta	Borta	Borta		Borta		Sarıyar	Sarıyar
Çakraz	Çakra (Çakraz)	Çakra (Çakraz)		Çakraz	Sofilü maa Toyggar	Toyggar	Toyggar
						Uzundere	Uzundere
						Zaferimilli	Zaferimilli
						Alacalar	Alacalar
							Çakırh
Çakraz	Çakra (Çakraz)	Çakra (Çakraz)		Çakraz	Pelid Özi	Pelitözü	Pelitözü

Ek 3: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Çamaş İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları

1455	1485	1520	1642	1642– 1643	1928	1985	2011
Koduklu	Koduklu	Koduklu ma'a Kışlacık		Koduk		Budak	Budak
						Edirli	Edirli
Asarbey	Asarbey	Asarbey		Hisarbeğ		Hisarbey	Hisarbey
Sakarcageriş	Sakargerış (Sakarcageriş)	Sakargerış (Sakarcageriş)		Sakargeric (Sakargerış)		Sakargerış	Sakargerış
						Saitler	Saitler
Söken	Söken/Sivgen	Söken/Sivgen		Söken		Söken	Söken

Ek 4: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Çatalpınar İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları

1455	1485	1520	1642	1642– 1643	1928	1985	2011
						Akkaya	Akkaya
Elmalu						Elmaköy	Elmaköy
						Gündoğdu	Gündoğdu
			Karahamza n.d. Çatak		Kara Hamza	Karahamza	Karahamza
	Kara Hasan				Kara Hasan		Karahasan
			Mağdala		Mağdala	Kayatepe (Mağdalı)	Kayatepe
						Keçili	Keçili
							Madenköy
							Ortaköy
							Sayacaktürk
							Şirinköy
			Göller		Göller	Göller	Göller

Ek 5: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Çaybaşı İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları

1455	1485	1520	1642	1642– 1643	1928	1985	2011
					Akbaba	Akbaba	Akbaba
						Eğribel	Eğribel
						Göksu (Asak)	Göksu
					İçeribükü	İçeribükü	İçeribükü
						Kapalı (Çinkirt)	Kapılı
						Köklük	Köklük
						İlküvez	İlküvez

							Kılavuzömer
							Kılıçlı
					Kulak	Kulakköy	Kulakköy
			Bice-yi sagir		Biceisağır	Küçükkoç (Biceisağır)	Küçükkoç
						Mehmet Akif	Mehmetakif
			Emirşahbükü			Meşebükü	Meşebükü
			İregür		İregün	Oluklu (İregün)	Oluklu
			Geçdin maa Topal		Geçtin	Örencik (Geçtin)	Örencik
					Salihli	Salihli	Salihli
						Saraytepe	Saraytepe
					Sazcılar	Sazcılar	Sazcılar
							Sefaköy
					Sudere	Sudere	Sudere
					Tahtabaş	Tahtabaş	Tahtabaş
							Taşlıca
							Tayalı
							Tepecik
						Yapraklı	Yapraklı
		Yassıbağçe					Yassıbağçe
			Yassıcataş		Yassı Taş	Yassıtaş	Yassıtaş
							Yavaş
							Yenidoğan
					Çerkezdağı	Yenikent (Çerkezdağı)	Yenikent
							Yeniyurt
							Yeşilköy
							Yeşiltepe
		Çaltıömer-i Küçük			Çaltumar	Yukarı Ardıç (Çaltumarülya)	Yukarıardıç
			Depeköy-i kebir maa Depeköy-i Sagır maa Çilli			Yukarı Bahçeler	Yukarıbahçeler
					Yukarı Tepe	Yukarı Tepe	Yukarıtepe
					Yusuflu	Yusuflu	Yusuflu
							Aslancami
							Bolaman
		Geyiklüce	Geyiklüce		Geyikcelü	Geyikçeli	Geyikçeli

							Hatıpli
							İlca
							İslamdağ
							Kösebucağı
							Yalıköy

Ek 7: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Gölköy İlçesine Bağlı Yerleşim**Birimlerinin Adları**

1455	1485	1520	1642	1642– 1643	1928	1985	2011
Ihtana (Ohtamana)	Ohtamana (Ihtana)			Ohtamana	Ohtamana	Ahmetli	Ahmetli
Zunbara	Uzunbara (Zunbara)			Uzunpare	Uzunpare	Akçalı (Uzunpara)	Akçalı
		Hülür (Hüldür)		Hülür	Hülür	Bayıralan (Hülür)	Bayıralan
					Bulud	Bulut	Bulut
					Cihadiye	Cihadiye	Cihadiye
Çatak	Çatak			Çatak	Çatak	Çatak	Çatak
Çepni				Çepnilü	Çetüllü	Çetilli	Çetilli
				Emirler	Emirler	Emirler	Emirler
							Güzelyayla
							Güzelyurt
					Haruniye	Haruniye	Haruniye
							Hürriyet
				Gelinir		İçyaka (Gelindir)	İçyaka
				Habsamana, Kal'a	Kale	Kaleköy	Kaleköy
				Habsamana, Kal'a			Konak
						Kozören	Kozören
Gabigerfi	Gabigerfi	Gabigerfi		Şihman	Şihman	Özlu (Şihman)	Özlu
					Süleymaniye	Süleymaniye	Süleymaniye
Kuştoğan				Kuştoğan	Kuşadiye	Yuvapınar (Kuşadiye)	Yuvapınar
				Alanyund	Alanyund	Alanyurt	Alanyurt
						Aydoğan	Aydoğan
Tamarlu	Tamarlu			Tamarlu	Damarlu	Damarlı	Damarlı
		Kara Hasan		Karahasan	Kara Hasan	Karahasan	Karahasan

Ek 8: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Gülyalı İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları

1455	1485	1520	1642	1642– 1643	1928	1985	2011
				Anbarcılı		Ambarcılı (Anbarcılı)	Ambarcılı
						Ayrılık	Ayrılık
Kesdânederesi	Kesdânederesi			Kestane	Kestane	Kestane	Kestane
				Mustafalu	Mustafalu	Mustafalı	Mustafalı
Depelü	Depelü	Depelü			Ebülhayırtepe	Taşlıçay (Ebülhayırtepe)	Taşlıçay
Turnasuyu	Turnasuyu	Turnasuyu		Turnasuyu	Turna Suyu	Turnasuyu	Turnasuyu

Ek 9: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Gürgentepe İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları

1455	1485	1520	1642	1642– 1643	1928	1985	2011
							Alaşehir
						Bahtiyarlar	Bahtiyarlar
						Dikenlice	Dikenlice
							Gülbelen
							Gültepe
						Hisarcıkpınarı (Hasancık)	Hisarcıkpınarı
							şirinky
Depeköy				Depeköy		Tepeköy	Tepeköy
							Tuzla
							Direkli
							Eskiköy
Narı	Narı			Narı	Narı	İşiktepe (Narı)	İşiktepe

Ek 10: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde İkizce İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları

1455	1485	1520	1642	1642– 1643	1928	1985	2011
						Derebaşı	Derebaşı
						Dumantepe	Dumantepe
						Düzmeşe	Düzmeşe
							Esentepe
						Kervansaray	Kervansaray
						Kiraztepe	Kiraztepe
							Özpınar
							Devecik
							Kaynartaş
							Şenbolluk
					Yoğurtoluk	Yoğunoluk	Yoğunoluk

Ek 12: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Kabataş İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları

1455	1485	1520	1642	1642– 1643	1928	1985	2011
Yakacukköy	Yakacık				Yakacık	Alankent	Alankent
					Beylerli	Beylerli	Beylerli
Kuzköy	Kuzköy	Kuzköy		Kuzköy		Kuzköy	Kuzköy

Ek 13: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Korgan İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları

1455	1485	1520	1642	1642– 1643	1928	1985	2011
						Aşağı Kozpınar (Kozpınarisüflâ)	Aşağı Kozpınar
		Ağcakilise	Ağcakilise			Büyükakçakese (Keşdere ağcakese)	Büyükakçakese
		Bilalan				Belalan	Belalan
							Beypınarı
			Çiftlüce				Çitlice
		Turali	Durali			Durali	Durali
							Karakışla
						Koçcuğaz (Koçcuğaz)	Koçcuğaz
							Soğukpınar
		Tatarcık	Tata(r)cık			Tatarcık	Tatarcık
							Tepeköy
						Terzili	Terzili
							Yeniköy
						Yeşilalan (Kundak)	Yeşilalan
							Yeşildere
							Yeşilyurt
			Kozpınarı			Yukarı Kozpınar (Kozpınarıülya)	Yukarı Kozpınar
						Tepe Alan	Tepe Alan
							Çayırkent
							Çiftlik
		Kici	Kiçilü			Çamlı (Geci)	Çamlı

Ek 14: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Kumru İlçesine Bağlı Yerleşim**Birimlerinin Adları**

1455	1485	1520	1642	1642– 1643	1928	1985	2011
					Ağca Alan Türk	Eski Akçaalan (Ağcaalantürk)	Ağcaalantürk
		Kuşnuvak			Küşnüvak	Akçadere (Küşnüvak)	Akçadere
							Avdullu
					Balı	Balı	Balı
		Ballık	Ballık			Ballık	Ballık
		Tevgör	Tevgör		Tevkür	Çatılı (Tevkür)	Çatılı
		Derbend	Derbend		Derbend	Derbent	Derbent
			Divane		Divani Türk	Eski Divan (Divantürk)	Divantürk
					Duman	Duman	Duman
		Erken			Erken	Eski Ergen (Ergentürk)	Ergentürk
			Pencik			Esence (Pencik)	Esence
		Çokdeğirmen	Çokdeğirmen			Eski Çokdeğirmen (Çokdeğirmen-türk)	Eskiçokdeğirmen
			Gökçelü		Gökçelü	Gökçeli	Gökçeli
			Göynücek		Güneycik	Güneycik	Güneycik
		Hatuncuk	Hatuncuk		Kadıncık	Kadıncık	Kadıncık
		Karaağaç	Karaağaç		Kara Ağaç	Karaağaç	Karaağaç
					Karacalar	Karacalar	Karacalar
							Kayabaşı
					Konaş	Konaklı (Konaş)	Konaklı
			Kovancılı		Kovancılı	Kovancılı	Kovancılı
					Serkeş Ağca Kese	Küçük Akçakese (Serkeşaçkese)	Küçükakçakese
		Gebükkilise	Gebekilise		Gebekse	Ortaca (Gebekse)	Ortaca
					Çok Değirmen Abaza	Orta Çokdeğirmen (Çokdeğirmenabaza)	Ortaçokdeğirmen
							Şenyurt
		Türbealan	Türbealan Mz.		Tekke	Tekkeköy	Tekke
		Serkeş	Serkiz Nefs-i Karye-i		Nefsi Serkeş	Yalnızdam (Nefsiserkeş)	Yalnızdam
							Yemişken
					Akça Alan Muhacir	Yeni Akçaalan (Akçaalanmuhacir)	Yeniakçaalan

					Divani Muhacir	Yeni Divan (Divanımuhaçir)	Yenidivan
			Erken		Ergen Muhacir	Yeni Ergen (Ergenmuhaçir)	Yeniergen
							Fizme
					Yukarı Fizme	Yukarı Damlalı (Yukarı Fizme)	Yukarıdamlalı

**Ek 15: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Mesudiye İlçesine Bağlı
Yerleşim Birimlerinin Adları**

1455	1485	1520	1642	1642–1643	1928	1985	2011
Abdillü	Abdillü	Abdillü		Abdilü			Abdili
	Çobanalanı	Çobanalanı		Alan		Alanköy	Alanköy
							Arıcılar
Arukmusâ	Arukmusâ	Arukmusâ		Arukmusâ		Arıkmusâ	Arıkmusâ
Armudkolu	Armudkolu	Armudkolu		Armudkolu			Armutkolu
Arpaalanı	Arpaalanı	Arpaalanı				Arpaalan	Arpalan
Ulufaldaca				Faldaca-yı süflâ		Aşağı Gökçe (Aşağı Faldaca)	Aşağıgökçe
				Aşıklı			Aşıklı
Balıklı	Balıklı			Balıklı		Balıklı	Balıklı
Hatun Viran	Hatun Viran	Hatun Viran		Hatunviranı			Bayırköy
Bayraklı	Bayraklı	Bayraklı		Bayraklı		Bayraklı	Bayraklı
Mismilon	Mismilon			Mismilon		Beşbüyük (Mismilon)	Beşbüyük
Ziller	Ziller	Ziller		Zile			Beyâğaç
Bağseküsi	Bağseküsi	Beğseküsi		Beğseküsü		Beyseki	Beyseki
Birebir	Birebir			Birebir			Birebir
							Celalköy
Herise	Hervise			Herise		Çaltepe (Herüse)	Çaltepe
Kızılcaviran	Kızılcaviran	Kızılcaviran				Çardaklı (Afan)	Çardaklı
Çavdar	Çavdar	Çavdar		Çavdar		Çavdar	Çavdar
Çerçi	Çerçi	Çerçi		Çerçi		Çerçi	Çerçi
						Sarıca (Kâfi Sarıca)	Kâfi Sarıca
Çukuralan	Çukuralanı	Çukur Alan		Çukuralanı			Çukuralan
				Taruci-Mz (Kotanı)			Darıcabası
Taylı	Taylı	Taylı		Taylı		Dayılı	Dayılı
							Derebaşı
İstavrilü	İstavrilü	İstavrilü		İstavri		Doğançam (İstavri)	Doğançam
Fiyez	Fiyez			Fiyaz			Dursunlu
	Eriklü			Erik		Erikköy	Erikköy
Esedlü	Esedlü			Esedlü		Esatlı	Esatlı
Göçbeği	Göçbeği	Göçbeği		Göçbey		Göçbeyi	Göçbeyi

Uruspina	Uruspina	Ruzpina		Rusbina			Gülpınar
Başkeykuş	Başkeykuş	Başkeykuş		Keykuş		Güneyce (Keykuş)	Güneyce
Busay	Busay			Busay		Güvenli (Busay)	Güvenli
Gergeçi	Gergeçi	Gergeçi		Gergeçi			Güzelce
Lavus	Lavus	Lavus		Loğos		Güzle (Lağuş)	Güzle
Hamzalu	Hamzalu	Hamzalu		Hamzalu			Hamzalı
Herközü				Herközü		Herközü	Herközü
İlişarlu	İlişarlu	İlişarlu		İlişar		İlişar	İlişar
							Kaleköy
Karabayır	Karabayır tâbi-i Lavus	Karabayır		Karabayır			Karabayır
Karaviran	Karacaviran	Karacaviran		Karacaviran		Karacaören (Karacaviran)	Karacaören
Eskidir	Eskidir	Eskidir		Eskidir		Kavaklıdere (Darıca) (Eskidir)	Kavaklıdere
Kışlacık	Kışlacık	Kışlacık		Kışlacık		Kışlacık	Kışlacık
	Başağrı			Başağrı		Konacık (Bashağrı)	Konacık
				Hevekse n.d. Mahmud Alanı			Mahmudiye
Musalu bi- ism-i Mitaruhda	Musalu (bi- ism-i Mitaruhda)	Musalu		Musalu		Musalı	Musalı
							Pınarlı
Çiftlik	Çiftlik	Çiftlik		Çiftlik		Çiftliksarınca	Çiftlik Sarınca
İspanas	İnsanşa (İspanas)	İnsanşa (İspanas)		İspana			Sarıyayla
Türkköy	Türkköyü			Türkköyü		Türkköyü	Türkköyü
Sunumi		Sunumi		Sunumi			Yağmurlar
Manol	Manol	Manol		Manol		Yardere (Manul)	Yardere
Yavşan	Yavşan			Yavşan		Yavşan	Yavşan
Kal'a-i Yasduradibi	Kal'a-i Yasduradibi			Yasdura		Yeşilçit (Yastura)	Yeşilçit
	İlvani (Divalı)			Develtü			Yeveli
Kiçi Faldaca	Kiçi Faldaca	Kiçi Faldaca		Faldaca-yı ulyâ		Yukarı Gökçe (Yukarı Faldaca)	Yukarıgökçe
						Yuvalı (Karamerak)	Yuvalı

Ek 16: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Ordu Merkeze Bağlı Yerleşim

Birimlerinin Adları

1455	1485	1520	1642	1642-1643	1928	1985	2011
Akkilise	Akkilise						Akkese
Akçadepe	Akçadepe			Ağcadepe	Ağcatebe	Akçatepe (Ağcatepe)	Akçatepe
Alembeglü	Alembeglü			Alembeylü	Alembey		Alembey
				Oskaran,Nefs-i		Alisayvan	Alisayvan
					Altunyurd		Altunyurt
						Alınca	Alınca
Arpa	Arpa (Arpaköy)			Arpaköy	Arpa		Arpaköy
Artuklu	Artuklu	Ortaklu (Artuklu)		Artuklu-Mz (Mecidlü)	Artıklı		Artıklı
						Ataköy	Ataköy
						Aydınlık	Aydınlık
					Bahariye		Bahariye
Bayadı-yı Zekeriya		Bayadı ve Kirman		Bayadı			Bayadı
					Bayramlı		Bayramlı
Bozca-Depe bi-ism-i Çınarlı	Bozcadepe nâm-ı diğer Çınarlı				Boztepe	Boztepe	Boztepe
					Burhaneddin	Burhanettinköy	Burhanettinköy
						Cumhuriyet	Cumhuriyet
							Dedeli
	Delüklücekaya			Delücekkaya	Delikkaya		Delikkaya
Dikenlü bi- ism-i Mihalcuk	Dikenlü (-Mihalcık)	Dikenlü ve Mihâlcuk				Dikence	Dikence
							Düzköy
							Emenköy
				Mahmudviranı- Mz (Gerce)		Erenli (Mahmutören)	Erenli
Nefs-i Alevî	Nefs-i 'Alevî				Eskipazar		Eskipazar
Eyüblü	Eyüblü	Eyüblü		Eyüblü-Mz (Çatak)	Eyüblü	Eyüplü	Eyüplü
						Gerce	Gerce
		Kurdlu- Gökömer		Gökömer ma'a Alınca ve Sergök ve Kerestecik	Gökömer	Gökömer	Gökömer

							Gümüşköy
				Fermude	Fermude Tepe	Günören (Fermudetepe)	Günören
							Güzelyalı
							Hacılar
					Hatibli		Hatipli
						Hürriyet	Hürriyet
Batamı		Batamı			Batamı	Işıklı (Batamı)	Işıklı
							Karaağaç
Karaca-Ömerlü	Karaca-Ömerlü	Karacaömerlü		Karaca Ömer	Karaca Ömer		Karacaömer
						Karaoluk	Karaoluk
						Kayabaşı	Kayabaşı
Kayadibi	Kayadibi	Kayadibi		Kayadibi			Kayadibi
Kovancı	Kovancı						Kovancı
						Kurtuluş	Kurtulmuş
							Kuylu
İmânşah				İmanşeh			Kökenli
					Kısacık	Kısacık	Kısacık
Kızılhisar					Kızıl Hisar	Kızılhisar	Kızılhisar
Mübarekköy					Mübarek	Mübarek	Mübarek
						Orhaniye	Orhaniye
						Ortaköy	Ortaköy
					Osmaniye	Osmaniye	Osmaniye
					Oğmaca	Oğmaca	Oğmaca
							Pelitli
		Sağırlu		Sağırlu-Mz (Oskaran)	Sağırlu	Sağırlı	Sağırlı
Derzilü	Derzilü	Derzilü		Derzilü	Terzilü	Terzili	Terzili
Teynellü	Teynellü			Teynellü	Teynellü		Teyneli
		Bübenlü		Büben		Topluca (Büben)	Topluca
Uzunisalu				Uzunisa	Uzun İsa		Uzunisa
Uzunmusalu					Uzun Musa	Uzunmusa	Uzunmusa
						Yaraşlı	Yaraşlı
					Yağızlı	Yağızlı	Yağızlı
				Yemişli-Mz (Kılıççılı)	Yemişli		Yemişli
							Yeşilköy
				Depeköy	Tepe-i Bala	Yukaritepe	Yukaritepe

Ek 17: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Perşembe İlçesine Bağlı Yerleşim Birimlerinin Adları

1455	1485	1520	1642	1642-1643	1928	1985	2011
	İna(n)çlık (İnançlık ve Bayramgazilü)	Alınca					Alınca
				Anaç	Anaç	Anaç	Anaç
					Aziziye	Aziziye	Aziziye
							Bekirli
Beğliklü	Beğliklü	Beğlik (lü)			Beylü	Beyli	Beyli
Fernek	Fernek			Fernek-Mz (Çandır)		Boğazcık (Fenik)	Boğazcık
					Bolatl	Bolatl	Bolatl
	Şeber (Şair/Şeber)	Şair (Şeber)		Şeber		Çamarası (Şebarmaselimiye)	Çamarası
				Bayadı-Mz (Çandır)		Çaytepe (Bayadı)	Çaytepe
					Çerlü	Çerli	Çerli
				Divanköyü	Doğanlu- Doğan olabilir	Doğanköy	Doğanköy
					Töngeldüzi	Döngeldüzü (Töngeldüzü)	Döngeldüzü
					Efirlü	Efirli	Efirli
				Tekke Maa Çankal (Sofular Tekyesi)		Ekinciler (Tekkemaçankal)	Ekinciler
						Gündoğdu	Gündoğdu
							Hacılar
							İmeçli
							İstanbulboğazi
					Kazancılı	Kazancılı	Kazancılı
Kürzeyeri	Kürze			Kürze-Mz (Çandır)	Kürze	Kovancı (Kürze)	Kovanlı
						Kurtuluş	Kurtuluş
Kutlucalu	Kutlucalu	Kutlucalu		Kutluca	Kutluca	Kutluca	Kutluca
Salavat ve Koylucalu	Salavatlu ve Koyluca			Koyluca-Mz (Kutluca)		Kuyluca	Kuyluca
				Mirsil-Mz (Ramazanlu)	Mersin	Mersinköy	Mersinköy
Nenelü	Nenelü	Nenelü		Nenelü	Nenelü	Neneli	Neneli
Okçulu	Okçulu	Okçulu		Okçulu-Mz	Okçulu	Okçulu	Okçulu

							Şekeroluk
				Şeyh Abdullah	Şeyhler	Şeyhler	Şeyhler
Uzunmahmud	Uzun Mahmud	Uzun Mahmud		Uzun Mahmud	Uzun Mahmud	Uzun Mahmut	Uzunmahmut
				Bahaddin	Bahaettin	Yeni Sayaca (Bahaettin)	Yenisayaca
				Kızılın maa Mz Furuni		Yukarı Kızılın	Yukarkızılın

Ek 19: 1455-2011 Yılları Arasındaki Belgelerde Ünye İlçesine Bağlı Yerleşim**Birimlerinin Adları**

1455	1485	1520	1642	1642– 1643	1928	1985	2011
					Ağudere	Ağıdere (Ağudere)	Ağudere
							Ataköy
		Zenbek	Zenbek		Zembek	Aydıntepe (Zembek)	Aydıntepe
					Başköy	Başköy	Başköy
					Beycelü		Beylerce
					Demirbükü Nalcı	Cevzidere (Demirbükünalcı)	Cevzidere
						Çakmak	Çakmak
			Çatak		Çatak	Çatak	Çatak
					Çatal Pınar	Çatalpınar	Çatalpınar
					Çatal Tepe	Çataltepe	Çataltepe
			Kilas, Nefs-i				Çınarcık
						Çiğdemköy	Çiğdemköy
		Denizbükü	Denizbükü			Denizbükü	Denizbükü
			Dereköy Mz.				Dereköy
		Dizdar			Dizdar		Dizdar
							Düzçiftlik
						Düzköy	Düzköy
							Düzsaylam
			Saraycık maa K. Elmaadası ve Hatıplü ve Bürezencik		Elmalık	Elmalık	Elmalık
							Esenkale
			Kızıl Kilise		Kızılcaakise Çörüğü	Eskikızılcaakese (Çöreğikızılcaakese)	Eskikızılcaakese
			Göbi		Göbü	Göbü	Göbü
						Gölcügez	Gölcügez
		Şehrimanlu	Şehriban		Şehriman	Günpınarı (Şehriman)	Günpınarı
							Güzelkale
					Hezarbaşı maa Günlük	Hızarbaşı Günlük	Hızarbaşıgünlük
					Hezarbaşı	Hızarbaşı Kumarlı	Hızarbaşıkumarlık

							Yeşilada
						Yiğitler	Yiğitler
						Yüceler	Yüceler
					Fartıl	Erenler (Fartıl)	Erenyurt
							Fatih
							Hanyanı
						İnkur	İnkur
					Pelit Yatak		Pelitliyatak
					Tek Kiraz		Tekkiraz
							Yenikent
							Yeşilkent

KAYNAKÇA:

AÇIKEL, Ali, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, C:20, S:2, 2003.

AKSAN, Doğan, “**Köktürkçenin Söz Varlığı Üzerine**”, TDAY-Belleten, S.1980-1981, 1983.

Babylon İngilizce Sözlük.

BAŞ, Mithat, **Mesudiye Tarihi, Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Yapısı**, İstanbul, 1982.

BİLGEHAN, Mehmet, “**Yer Adı Verme Geleneği Açısından Develi Yer Adlarına Yaklaşımlar**”, Bütün Yönleriyle I. Develi Bilgi Şöleni, Develi Belediyesi Kültür Yayınları, Develi, 2003.

ÇAKAN, İlker, Karadeniz Bölgesi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Samsun 2005

ÇEBİ, Sıtkı, **Ordu Tarihi ve 50. Yılında Ordu Şehri**, Ordu Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları No:4, 1973.

ÇUKURLU, Celal, **Dünüyle Bugünüyle Fatsa**, 2010.

EREN, Hasan, **Yer Adlarımızın Dili**, TDAY, Belleten, 1965.

ERÖZ, Mehmet, “**Sosyolojik Yönden Türk Yer Adları**”, Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, KYB, Ankara, 1984.

GÜNDÜZ, Işitan (Çev), **Tufan Öncesi Kafkasya Kıstağı Kayıtları-2...**

GÜLENSOY, Tuncer, “**Elazığ, Bingöl ve Tunceli İlleri Yer Adlarına Bir Bakış**”, Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, KYB, Ankara, 1984.

KANPOLAT, Hasan, **Avrasya Etüdüleri**, Tika Yayınları, Ankara, 1996.

KARABORAN, Hilmi, “**Türkiye’de Mevki Adları Üzerine Bir Araştırma**” Türk Yer Adları Sempozyumu, Ankara, 1984.

KARAÇETİN, Habip, “**Antik Çağda Anadolu’da Tarihi Yer Adları**”, Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, KYB, Ankara, 1984.

KARPUZ, Ömer, **KURGUN**, Levent, **Organ Adlarından Oluşan Yer Adları**, Ana Dili, S. 19, Ekim, Kasım, Aralık, 2000, s. 17–26.

Köylerimiz, T.C. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Ankara, 1982.

KURGUN, Levent, **Çivril Yer Adlarına Bakış**, Dünden Bugüne Çivril Sempozyumu, Çivril Kaymakamlığı ve Pamukkale Üniversitesi, Çivril, 18–19 Eylül 2001, s. 159–171.

KURGUN, Levent, **Denizli İli Yer Adları**, Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi, 2002.

ÖZ, Mehmet, Orta Karadeniz Tarihinin Kaynakları VIII Canik Sancağı Avâriz Defterleri (1642), Türk Tarih Kurumu Yayınları XXVII. Dizi, Ankara, 2008.

ÖZ, Mehmet, ACUN, Fatma, Orta Karadeniz Tarihinin Kaynakları VII Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mufassal Avâriz Defteri (1642-43 Tarihli), Türk Tarih Kurumu Yayınları, XXVII. Dizi, Ankara, 2008.

Reginald Aubrey FESSENDEN, “**Tufan Öncesi Kafkas Kıstağı Kayıtları - 2**”(Makale), Çeviri: Işıtan Gündüz.

SAKAOĞLU, Saim, Türk Ad Bilimi I, TDK Yay, Ankara, 2001.

TOKLU, M. İsmail, Dilbilime Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007.

TUNCEL, Harun, Türkiye’de İsim Değiştiren Köyler, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C:10, S:2, Elazığ, 2009.

Türkçe Sözlük, TDK, Ankara, 2005.

Türkiye Mülkî İdare Bölümleri, Belediyeler Köyler, 1 Kasım 1985 Durumu, İç İşleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Genel Yayın No: 408, Seri III, S: 4, Ankara, 1985.

UZAN, Selim, Dünü ve Bugünü İle Korgan, Korgan Kaymakamlığı.

Walter PORZİG, **Dil Denen Mucize**, I. Cilt, S:8, Çev. Prof Dr. Vural ÜLKÜ, KYB, Ankara, 1985.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, Ordu Tarihinden İzler, Ordulular Grubu Strateji Belirleme ve Kültürel Araştırmalar, Temmuz, 2000.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, ÜSTÜN, Ünal, Ordu Yöresi Tarihinin Kaynakları I 1455 Tarihli Tahrir Defteri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, XIV. Dizi, Ankara, 1992.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, ÜSTÜN, Ünal, Ordu Yöresi Tarihinin Kaynakları II 1485 Tarihli Tahrir Defteri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, XXVII. Dizi, Ankara, 2002.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, ÖZ, Mehmet, ÜSTÜN, Ünal, Ordu Yöresi Tarihinin Kaynakları 387 Numaralı Defter-i Karaman ve Rum’un Canik Livâsı’na Âit Bölümü (1520), Türk Tarih Kurumu Yayınları, XXVII. Dizi, Ankara, 2002.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, “Türkiye’de Yer Adı Verme Usulleri”, Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, KYB, Ankara, 1984.

YILDIRIM, Dursun(a), Coğrafya’dan Vatan’a Geçiş ve Vatan İle Göç Ediş Problemleri, Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, KYB, Ankara, 1984.

YILDIRIM, Mehmet(b), Uşak İli ve İlçeleri Yerleşim Yeri Adları (Orun)’nın Yapı ve Köken Bakımından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Afyon, 2006.

Özellik ve Güzellikleriyle Aybastı, Köylere Hizmet Götürme Birliği Yayını.

Tarihi-Kültürel-Coğrafi Özellikleri ve Tabiat Güzellikleri ile Gürgentepe, Gürgentepe kaymakamlığı.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://www.akkusilcesi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1312:akuun-tarihi-geni-bilgi&catid=64

http://www.aybasti.eu/index.php?option=com_content&task=view&id=6&Itemid=148

http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ama%C5%9F,_Ordu

<http://poder52.com/modules/icerik/item.php?itemid=10>

http://www.caybasililar.com/haber_detay.asp?haberID=5

http://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6lk%C3%B6y,_Ordu

<http://pic2.piczo.com/ikizce-tarihi/?g=28492600&cr=2>

http://www.kabaduz.gov.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=20&Itemid=38

<http://kabatasfm.com/index.php/kabatas/content--all-comcontent-views/category-blog/1-welcome-to-joomla>

http://www.turkiyerehberi.com/KORGAN%20TAR%C4%B0H%C4%B0_1439_iceriker.html

http://www.kumru.4t.com/new_page_36.htm

<http://www.meletli.net/haber/news/8.html>

http://www.persembe.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=95&Itemid=81

<http://congara.blogcu.com/ulubey-tarihi/1887587>

<http://www.unye.net/TARIH1.HTM>

http://www.barakturkmenleri.org/index.php?option=com_content&view=article&id=96:denizli-civril-barak-bozda-koeyue&catid=28:barakkoyleri&Itemid=66

<http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/satraplik>

<http://www.isimarsivi.com/isim/3480-Liva.html>

http://tr.wikipedia.org/wiki/Alisayvan,_Ordu

<http://nedir.antoloji.com/ordu-gokomer-koyu/>

<http://www.uzunmusa.com/>